

1. Introducere

1.1. Context

Acum aproape 40 de ani, IFLA - Federația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecare a inițiat o reexaminare fundamentală — la nivel internațional — a teoriei și practicii catalogării. Primul rezultat important al acestui efort a fost elaborarea unui set de principii de catalogare, aprobat la conferința internațională ce a avut loc la Paris în 1961, și care a ajuns ulterior să fie cunoscut sub numele de „Principiile de la Paris”. Un al doilea demers-cheie a fost inițiat la Reuniunea Internațională a Experților în Catalogare ce s-a desfășurat la Copenhaga în 1969, prin adoptarea unei rezoluții privind stabilirea unor standarde internaționale pentru forma și conținutul descrierilor bibliografice. Primul dintre standardele dezvoltate ca urmare a acestei rezoluții a fost „Descrierea Bibliografică Internațională Standard pentru Publicațiile Monografice”, ISBD(M), publicat în 1971. În anii ce au urmat acestor demersuri inițiale, Principiile de la Paris și ISBD-urile au servit ca fundament bibliografic pentru o serie de coduri de catalogare revizuite, naționale și internaționale.

În același timp însă, contextul în care principiile și standardele de catalogare operează s-a schimbat dramatic. Factorii-cheie care au contribuit la această schimbare au fost:

a) introducerea și dezvoltarea continuă a sistemelor informatice pentru crearea și procesarea informațiilor bibliografice și

b) creșterea bazelor de date de mari dimensiuni — atât cele de anvergură națională, cât și cele de anvergură internațională — care conțin înregistrări furnizate și utilizate de către mii de biblioteci ce participă la programe de catalogare partajată. Extinderea catalogării partajate a fost favorizată nu doar de oportunitățile oferite de noile tehnologii, ci și de necesitatea crescândă de a reduce costurile catalogării, prin minimizarea duplicării efortului de catalogare. De asemenea, presiunile economice au îndemnat bibliotecile să încerce să simplifice procesul de catalogare și să facă tot mai mult o catalogare „minimală”, pentru a ține pasul cu continua creștere a producției editoriale. Pe de altă parte, s-a constatat o nevoie crescândă de adaptare a codurilor și a practicilor de catalogare pentru a face față schimbărilor survenite în urma apariției de noi forme de publicații electronice și a apariției accesului la resursele informaționale prin intermediul rețelelor. La fel de importantă a fost recunoașterea nevoii de a răspunde mai eficient unui spectru mai larg de necesități și de așteptări ale utilizatorilor.

Acest context în schimbare a format fundalul Seminarului asupra Înregistrărilor Bibliografice din 1990, de la Stockholm, ținut sub egida Programului de Control Bibliografic Universal și MARC Internațional (UBCIM) al IFLA și a Diviziei de Control Bibliografic IFLA. Deși participanții la seminar au recunoscut realitățile economice cărora bibliotecile trebuie să le facă față și necesitatea de a reduce costurile catalogării, ei au subliniat și importanța satisfacerii nevoilor utilizatorilor și cea a rezolvării mai eficiente a spectrului larg de nevoi asociate diferitelor tipuri de materiale și variatelor contexte în care se utilizează înregistrările bibliografice. S-a recunoscut că presiunea continuă de a practica „catalogarea minimală” necesită o atență reexaminare a relațiilor dintre elementele de date individuale din înregistrările și nevoile utilizatorului. S-a mai recunoscut că, în acest context, programele de catalogare partajată — atât la nivel național, cât și la cel internațional — cer — pentru a fi viabile — adoptarea unui standard pentru nivelul „elementar” sau „de bază” al înregistrării.

La Seminarul de la Stockholm s-au adoptat nouă rezoluții, iar una dintre ele a condus direct la prezentul studiu. Acea rezoluție cerea comanditarea unui studiu care să definească cerințele funcționale ale înregistrărilor bibliografice. Termenii de referință

(i.e. „caietul de sarcini”) pentru acest studiu, care au fost elaborați ulterior, stipulau scopul și sfera sa de cuprindere, astfel:

Scopul acestui studiu este să delimiteze — în termeni clar definiți — funcțiile îndeplinite de către înregistrarea bibliografică, ținând cont de diversele suporturi, de diversele aplicații și de diversele cerințe ale utilizatorilor. Studiul trebuie să cuprindă întreg spectrul de funcții ale înregistrării bibliografice, în sensul cel mai larg al termenului, i.e. ale unei înregistrări ce cuprinde nu doar elemente descriptive, ci și puncte de acces (nume, titlu, subiect etc.), alte elemente „de organizare” (indici de clasificare etc.) și note.

Obiectivul studiului era să producă un cadru conceptual care să ofere atât o înțelegere limpede, precis exprimată și larg acceptată a ceea ce este acel ceva despre care înregistrarea bibliografică oferă informații, cât și ce ne așteptăm să realizeze înregistrarea bibliografică, pentru a răspunde nevoilor utilizatorilor.

Termenii de referință au trasat și o altă sarcină grupului de lucru: să recomande un nivel de funcționalitate de bază, precum și cerințe informaționale de bază pentru înregistrările produse de către agențiile bibliografice naționale. Scopul formulării recomandărilor pentru o înregistrare bibliografică națională de nivel minimal era să răspundă cerinței — identificată la Seminarul de la Stockholm — de a avea un standard pentru un nivel de bază ce ar permite agențiilor bibliografice naționale să-și reducă costurile de catalogare, prin producerea, la nevoie, de înregistrări mai puțin-decât-complete, dar care, în același timp, să dea asigurări că toate înregistrările produse de către agențiile bibliografice naționale satisfac cerințele esențiale ale utilizatorilor.

Termenii de referință pentru studiu au fost aprobați de către Comitetul Permanent al Secției de Catalogare a IFLA în septembrie 1992, la Conferința de la New Delhi. Ca participanți la grupul de lucru au fost desemnați atât membri ai Secției de Catalogare, cât și ai Secției de Clasificare și Indexare a IFLA.

În toamna lui 1995, grupul de lucru și-a terminat îndelungile deliberări pentru raportul preliminar. Consultanții grupului de lucru au fost responsabili pentru redactarea diverselor documente interimare de lucru, ca și pentru completarea raportului preliminar. În mai 1996, raportul preliminar a fost trimis membrilor Secțiunii de Catalogare a IFLA și unor comentatori voluntari, pentru o examinare de șase luni, la nivel mondial. Raportul preliminar a fost de asemenea disponibil pe Internet, pe pagina web a Secției de Catalogare a IFLA, pentru ca profesioniștii individuali și organizații profesionale să-l poată examina și comenta. Ca rezultat al acestei examinări, grupul de lucru a primit 40 de răspunsuri din 16 țări. Cele mai multe comentarii au implicat organizarea raportului preliminar, definiția termenilor, metodologia și concluziile legate de cerințele pentru tipuri specifice de material. Examinatorii au recomandat adăugarea de exemple suplimentare, pentru clarificarea unor definiții și concepte.

În februarie 1997, grupul de lucru s-a reunit pentru a discuta comentariile rezultate în urma examinării și pentru a decide cum să revizuiască raportul. Ca urmare a acestei reuniuni, consultanții au încorporat modificările finale în raport. D-na Olivia Madison — președinta grupului de lucru — a prezentat raportul final Comitetului Permanent al Secției de Catalogare a IFLA la a 63-a Conferința Generală a IFLA din 1997, de la Copenhaga, Danemarca. Comitetul Permanent a aprobat raportul final al grupului de lucru la ședința sa din 5 septembrie 1997.

1.2. Abordare

Termenii de referință ai studiului cereau dezvoltarea unui cadru care să identifice și să definească limpede entitățile de interes pentru utilizatorii înregistrărilor bibliografice, atributele fiecărei entități și tipurile de relații ce se formează între entități. Intenția era să se elaboreze un model conceptual care să servească drept bază pentru asocierea atributelor și relațiilor specifice (reflexate în înregistrare ca elemente de date separate) cu diversele acțiuni pe care utilizatorii le fac, atunci când consultă înregistrările bibliografice.

Studiul nu face presupuneri apriorice despre înregistrarea bibliografică însăși, nici în termeni de conținut, și nici de structură. El preferă o abordare focalizată asupra utilizatorului, pentru a analiza cerințele informaționale, deoarece aspiră să definească într-o manieră sistematică acel ceva despre care utilizatorul așteaptă să găsească informații în înregistrarea bibliografică, ca și modul cum este folosită această informație.

Studiul folosește o tehnică de analiză a entităților care debutează prin izolarea entităților care sunt obiectele-cheie de interes pentru utilizatorii înregistrărilor bibliografice. Apoi studiul identifică caracteristicile sau atributele asociate fiecărei entități, precum și acele relații dintre entități care sunt cele mai importante pentru utilizatori, în formularea interogărilor bibliografice, la interpretarea rezultatelor acestor interogări și la „navigarea” în universul entităților descrise în înregistrările bibliografice. Modelul elaborat în acest studiu este cuprinzător ca anvergură, dar nu este exhaustiv în ceea ce privește entitățile, atributele și relațiile pe care le definește. Modelul operează la un nivel conceptual. El nu duce analiza până la nivelul care ar fi necesar pentru un model de date pe deplin elaborat.

Pentru scopurile studiului, se consideră că utilizatorii înregistrărilor bibliografice acoperă un spectru larg, ce include nu doar bibliotecari și clienți ai bibliotecilor, ci și editori, difuzori, librari și furnizori de servicii informaționale din afara mediului tradițional bibliotecăresc. Studiul ia, de asemenea, în considerare largul spectru al aplicațiilor în care se utilizează înregistrările bibliografice: în contextul achizițiilor, al catalogării, al evidenței, al circulației și împrumutului interbibliotecar, al conservării, ca și pentru regăsirea informațiilor și pentru serviciile de referințe. Drept rezultat, atributele și relațiile identificate în studiu reflectă utilizările diverse ale informației bibliografice, ca și importanța pentru utilizatori atât a aspectelor de conținut, cât și a celor de formă ale materialelor descrise în înregistrările bibliografice.

Studiul se străduiește, de asemenea, să fie cuprinzător în ceea ce privește spectrul de materiale, suporturi și formate care sunt tratate. Grupul de lucru s-a bazat pe o multitudine de surse, identificând date ce țin de materiale textuale, cartografice, audio-vizuale, grafice și tridimensionale, date referitoare la hârtie, film, bandă magnetică și suporturi optice, date referitoare la moduri de înregistrare acustice, electrice, digitale și optice.

Elementele de bază ale modelului dezvoltat pentru studiu — entitățile, atributele și relațiile — au fost identificate în urma unei analize logice a datelor care sunt reflexate de regulă în înregistrările bibliografice. Sursele principale utilizate în această analiză au inclus Descreriile Bibliografice Internaționale Standard (ISBD-urile), Ghidul pentru Înregistrările de Autoritate și de Referință (GARE), Ghidul pentru Înregistrări de Autoritate și de Referință pentru Subiecte (GSARE) și Manualul UNIMARC. Informații suplimentare au fost preluate din alte surse, precum Categoriile AITF pentru Descrierea Lucrărilor de Artă, din sugestiile oferite de experții care au fost consultați pe măsură ce raportul preliminar era elaborat, din examinarea aprofundată a studiilor

publicate privind utilizatorii, precum și din comentariile primite cu ocazia examinării la scară mondială a raportului preliminar.

Este important de notat că modelul dezvoltat pentru acest studiu nu cuprinde multitudinea de atribute și relații ce sunt — în mod normal — reflectate în înregistrările de autoritate. Modelul definește entitățile care reprezintă elementele focale ale înregistrărilor de autoritate — persoane, colectivități, concepte etc. — și evidențiază relațiile dintre acele entități și entitățile descrise în înregistrările bibliografice propriu-zise. Modelul definește, de asemenea, atributele acelor entități, doar în măsura în care aceste atribute sunt reflectate în mod tipic în înregistrările bibliografice. El nu analizează informațiile suplimentare care sunt, în mod normal, consemnate în înregistrările de autoritate, și nici nu analizează relațiile între acele entități care sunt de regulă reflectate în aparatul sindetic¹ al catalogului. Deși se recunoaște că un nivel extins al analizei ar fi necesar pentru a se obține un model conceptual pe deplin elaborat, termenii de referință ai prezentului studiu, cu focalizarea lor asupra datelor bibliografice — distingându-le de datele de autoritate —, ca și restricțiile de timp disponibil, au exclus o asemenea analiză aprofundată. Totuși, grupul de lucru recunoaște necesitatea extinderii în viitor a modelului, astfel încât să cuprindă și datele de autoritate.

S-a ajuns la recomandările pentru un nivel minimal al înregistrărilor bibliografice naționale, prin evaluarea importanței relative a atributelor și relațiilor identificate în modelul pentru nevoile generice ale utilizatorului, așa cum au fost acestea definite în studiu. Evaluarea s-a bazat în bună parte pe cunoștințele și experiența membrilor grupului de lucru și ale consultanților, la care s-au adăugat fapte culese din literatura biblioteconomică, obținute în urma unor cercetări empirice, și prin evaluări făcute de către mai mulți experți din afara grupului de lucru.

1.3. Zone de investigat ulterior

Modelul dezvoltat în acest studiu reprezintă un prim demers pentru stabilirea unui cadru logic pentru a aprofunda și a dezvolta în continuare convențiile pentru descrierea bibliografică. El are rostul de a oferi o bază pentru o înțelegere unitară și pentru dialog în continuare, dar asta nu presupune că este ultimul cuvânt în privința chestiunilor pe care le abordează. Anumite aspecte ale modelului merită o analiză mai detaliată, și există dimensiuni ale modelului care pot fi extinse. Pentru a îndeplini a doua sarcină din termenii săi de referință, grupul de lucru a folosit modelul ca un cadru al recomandărilor pentru nivelul de bază al înregistrării bibliografice naționale. Se speră, totuși, că modelul însuși va servi ca un folositor punct de pornire pentru un număr de studii de interes pentru cei implicați în proiectarea codurilor de catalogare și a sistemelor ce susțin crearea, administrarea și folosirea datelor bibliografice.

Modelul poate fi extins pentru a cuprinde datele suplimentare care sunt consemnate de regulă în înregistrările de autoritate. În particular, este necesară continuarea analizei entităților care reprezintă obiectul fișierelor de autoritate tematice (i.e. de subiect), al tezaurelor și al schemelor de clasificare, precum și a analizei relațiilor dintre aceste entități.

¹ „Cutter a formulat noțiunea de «catalog sindetic». Sindetic înseamnă conectiv, iar Cutter a definit un asemenea catalog drept «acel tip de catalog-dicționar care leagă înregistrările sale între ele prin intermediul referințelor încrucișate, pentru a forma un întreg». Fără funcția sindetică a controlului de autoritate, un catalog nu este un veritabil catalog !” (cf. Authority Control: What It Is and Why It Matters / Rick J. Block. — Authority Control: Why It Matters, November 1, 1999, Hogan Campus Center, College of the Holy Cross, Worcester, MA. — la <http://www.nelinet.net/conf/cts/cts99/schroed.htm>) [n.t.]

Anumite aspecte ale modelului merită o examinare mai detaliată. Identificarea și definirea atributelor pentru diversele tipuri de material pot fi extinse prin reexaminare în continuare de către experți, și prin studii de utilizator. În particular, noțiunea de „serialitate” și natura dinamică a entităților înregistrate în formate digitale merită analizate în continuare.

Modelul dezvoltat pentru acest studiu reprezintă, pe cât posibil, o viziune „generalizată” asupra universului bibliografic; el se dorește a fi independent de oricare cod particular de catalogare și de oricare implementare a conceptelor pe care le reprezintă. În anumite privințe însă, el este arbitrar în modul în care reflectă ceea ce se numește, de regulă, în asemenea modele, „regulile profesiei” (e.g. în cazul criteriilor folosite la definirea limitelor unei lucrări). Cei responsabili cu elaborarea codurilor naționale de catalogare ar putea să considere folositor să adapteze modelul pentru a reflecta „regulile profesiei” sau principiile operaționale care se aplică în contextul lor cultural specific și tradiției lor bibliografice. Un exercițiu de acest tip ar putea să pună în evidență aspecte folositoare ale conceptelor logice care sunt reflectate în codurile naționale de catalogare și ar putea să sprijine proiectanții la articularea mai precisă a acelor concepte și la reflectarea lor mai coerentă, pe măsură ce codurile sunt dezvoltate pentru a satisface noi cerințe.

La nivel internațional, asocierea pe care o face modelul între atributele și relațiile individuale cu modurile specifice în care datele bibliografice sunt folosite, poate servi ca un cadru folositor pentru reevaluarea convențiilor și standardelor de consemnare a datelor, în vederea raționalizării eforturilor depuse pentru „normalizarea” datelor bibliografice. Această asociere poate ajuta, de asemenea, la extragerea din cercetări a potențialului pentru modalități mai economice de achiziție a datelor. Pe aceeași filieră, recomandările referitoare la înregistrarea bibliografică națională minimală pot servi drept un folositor punct de plecare pentru reluarea de către Comitetul Permanent al Secției de Catalogare a IFLA a lucrărilor pentru un ISBD concis.

Analiza entitate-relație reflectată în model ar putea de asemenea servi ca un cadru conceptual folositor pentru o reexaminare a structurilor folosite pentru a stoca, prezenta și comunica date bibliografice. S-ar putea studia în continuare implicațiile practice ale restructurării formatelor MARC, pentru a reflecta mai direct relațiile ierarhice și simetrice schițate în model. O examinare de acest fel ar putea oferi o nouă abordare a așa numitei chestiuni a „versiunilor multiple”. Modelul ar putea fi adâncit pentru a crea un model de date complet, care ar putea servi ca fundament pentru proiectarea unei baze de date experimentale, în vederea evaluării eficienței și eficacității unei structuri a bazei de date construită pe acest model.

2. Obiective, domeniu de aplicare, metodologie

2.1 Obiectivele studiului

Studiul are două obiective principale. Primul este acela de a oferi un cadru clar definit și structurat pentru a corela datele existente în înregistrările bibliografice cu utilizatorii acelor înregistrări bibliografice. Al doilea obiectiv este acela de a recomanda un nivel minimal de funcționalitate pentru înregistrările create de agențiile bibliografice naționale.

2.2 Domeniu de aplicare

Pentru scopurile acestui studiu o înregistrare bibliografică este definită ca un agregat de date asociate cu entitățile descrise în cataloage de bibliotecă și bibliografii naționale. În agregatul de date sunt incluse elemente de date descriptive precum cele definite în ISBD-uri; elementele de date folosite în vedetele pentru persoane, colectivități, titluri și subiecte, care funcționează ca elemente de ordonare sau intrări în index; alte elemente de date folosite pentru a organiza un fișier de înregistrări, precum indicii de clasificare; adnotări precum abstractele sau rezumatele; date specifice exemplarelor din colecțiile bibliotecii precum numerele de acces și cotele topografice.

Datele asociate cu persoane, colectivități, titluri și subiecte sunt analizate doar în măsura în care acestea funcționează ca vedete sau intrări în index pentru înregistrările care descriu entități bibliografice. Prezentul studiu nu analizează datele suplimentare asociate cu persoane, colectivități, lucrări și subiecte care sunt tipice numai pentru înregistrările de autoritate.

Studiul se străduiește să fie cuprinzător în privința varietății de materiale tratate. Datele incluse în studiu se referă la materiale textuale, muzicale, cartografice, audio-vizuale, grafice și tridimensionale; ele acoperă întreaga gamă de medii fizice descrise în înregistrările bibliografice (hârtie, film, bandă magnetică, medii optice de stocare etc.); ele acoperă toate formatele (cărți, foi, discuri, casete, cartușe etc.); ele reprezintă toate tipurile de informație înregistrată (analogică, acustică, electrică, digitală, optică etc.).

Studiul presupune că datele incluse în înregistrările bibliografice produse pentru bibliografii naționale și cataloage de bibliotecă sunt utilizate de o gamă largă de utilizatori: cititori, studenți, cercetători, personal de bibliotecă, edituri, difuzori, centre de desfacere cu amănuntul, agenții de informare, administratori de drepturi de proprietate intelectuală etc. Studiul are în vedere marea varietate de aplicații, atât în interiorul cât și în exteriorul spațiului unei biblioteci în care se folosesc înregistrări bibliografice: dezvoltarea colecțiilor, achiziții, catalogare, producția de instrumente de regăsire și bibliografii, inventariere, conservare, circulația cărții, împrumutul interbibliotecar, referințe și regăsirea informației.

În contextul acestor aplicații, utilizatorii pot folosi înregistrările bibliografice pentru o varietate de scopuri, de exemplu: pentru a determina resursele de informare existente pe un anumit subiect sau sub responsabilitatea unei anumite persoane, în contextul

unui „univers” dat (de exemplu, în cadrul totalității resurselor de informare disponibile, în cadrul producției de publicații a unei anumite țări, în colecțiile unei biblioteci sau ale unui grup de biblioteci etc.); pentru a verifica existența și/sau disponibilitatea unui anumit document, în scopul achiziționării sau al împrumutului; pentru a identifica o sursă sau sursele de unde un document poate fi obținut, și condițiile de disponibilitate; pentru a determina dacă o înregistrare pentru un exemplar adăugat unei colecții există deja sau trebuie creată o nouă înregistrare; pentru a urmări traseul unui exemplar în deplasarea sa în cadrul unui proces de legare sau al unui tratament de conservare; pentru a determina dacă un exemplar poate fi pus în circulație sau trimis prin împrumut interbibliotecar; pentru a selecta un document sau un grup de documente care vor servi nevoilor de informare ale utilizatorului; pentru a determina cerințele fizice de utilizare ale unui anumit exemplar în funcție fie de abilitățile utilizatorului, fie de cerințele speciale ale echipamentelor tehnice, de abilitățile de folosire a calculatorului etc.

Pentru scopurile acestui studiu, cerințele funcționale pentru înregistrările bibliografice sunt definite în relație cu următoarele operațiuni generice efectuate de utilizatori atunci când folosesc bibliografiile naționale și cataloagele de bibliotecă:

- utilizarea datelor pentru a găsi [find] materialele care corespund criteriilor de căutare stabilite (de exemplu, în contextul unei căutări pentru toate documentele pe un subiect dat, sau o căutare pentru o înregistrare sonoră apărută sub un anumit titlu);
- utilizarea datelor regăsite pentru a identifica [identify] o entitate (de exemplu, pentru a confirma faptul că documentul descris într-o înregistrare corespunde cu documentul căutat de utilizator, sau să facă distincție între două texte sau înregistrări sonore care au același titlu);
- utilizarea datelor pentru a selecta [select] o entitate care corespunde nevoilor utilizatorului (de exemplu, pentru a selecta un text într-o limbă pe care utilizatorul o înțelege, sau pentru a alege o versiune a unui program de calculator care este compatibilă cu construcția și sistemul de operare disponibile utilizatorului);
- utilizarea datelor pentru a achiziționa sau a obține [obtain] accesul la entitatea descrisă (de exemplu, pentru a plasa o comandă pentru cumpărarea unei publicații, pentru a trimite o cerere de împrumut pentru un exemplar dintr-o carte din colecția bibliotecii, sau pentru a accesa online un document electronic stocat pe un calculator aflat la distanță).

2.3 Metodologie

Metodologia utilizată în acest studiu se bazează pe tehnica de analiză a entității, utilizată în dezvoltarea modelelor conceptuale pentru sisteme de baze de date relaționale. Deși studiul nu are intenția de a servi direct ca bază pentru proiectarea bazelor de date bibliografice, această tehnică a fost aleasă ca bază metodologică pentru că oferă o abordare structurală a analizei cerințelor de date care facilitează procesul de definire și de delimitare care au fost stabilite în termenii de referință pentru studiu.

Primul pas în tehnica de analiză a entității este acela de a izola obiectele cheie care prezintă interes pentru utilizatorii de informații dintr-un anumit domeniu. Aceste obiecte de interes sau entități sunt definite la un nivel cât se poate de ridicat. Aceasta

Înseamnă că analiza se concentrează mai întâi nu asupra datelor individuale ci asupra „lucrurilor” descrise de date. Prin urmare, fiecare dintre entitățile definite pentru model servește ca punct central pentru un grup de date. O schemă de entități pentru un sistem informatic de personal, de exemplu, va identifica foarte probabil „angajat” drept una dintre entitățile care vor fi interesante pentru utilizatorii unui astfel de sistem.

La un nivel înalt, o diagramă de entități descrie și relațiile care există între un tip de entități și altul. Modelul pentru un sistem informatic de personal, de exemplu, foarte probabil va indica relația reciprocă dintre entitatea „angajat” și entitatea „post”: un angajat „ocupă” un post; un post „este ocupat de” un angajat.

O dată ce structura de nivel înalt pentru model a fost configurată prin identificarea principalelor entități și a relațiilor dintre aceste entități, pasul următor din metodologie este acela de a identifica cele mai importante caracteristici sau atribute ale fiecărei entități. De exemplu, în contextul unui sistem informatic de personal, atributele asociate cu un angajat ar putea cuprinde numele angajatului, adresa, data nașterii, numărul de asigurări sociale etc.

Ca o extensie a tehnicii folosite pentru a descrie relațiile dintre tipuri de entități, metodologia analizei de entități poate fi aplicată și la nivel mai detaliat pentru a descrie relațiile mai specifice care funcționează între diverse instanțe ale entităților. De exemplu, modelul sistemului informatic de personal poate arăta că există relații între un anumit angajat și un alt angajat (de exemplu, relație soț-soție). Dacă asemenea relații sunt semnificative pentru utilizatorii din domeniul pentru care a fost modelat, ele vor fi definite ca parte a modelului.

Structura entitate-relație derivată din analiza entităților, atributelor și a relațiilor a fost folosită în acest studiu drept cadru pentru a evalua relevanța fiecărui atribut și a fiecărei relații pentru acțiunea efectuată de utilizatorii datelor bibliografice. Fiecare atribut și relație sunt corelate cu cele patru operațiuni generice ale utilizatorului definite pentru studiu și fiecărui atribut și relație îi sunt acordate valori relative referitoare exact la acțiunea efectuată și la entitatea care face obiectul interesului utilizatorului.

Structura entitate-relație și corelarea atributelor și a relațiilor cu acțiunile utilizatorului folosesc drept bază pentru recomandările grupului de lucru privind nivelul minimal de funcționalitate pentru înregistrările create de către agențiile bibliografice naționale. Recomandările se concentrează asupra acțiunilor utilizatorului, care se apreciază a fi cele mai importante pentru a fi susținute de înregistrarea bibliografică națională. Pornind de la valorile relative acordate atributelor și relațiilor care susțin aceste acțiuni, recomandările identifică cerințe specifice pentru datele din înregistrarea de bază.

Tehnica analizei entitate-relație și convențiile de prezentare grafică folosite în acest studiu se bazează în mare parte pe metodologia dezvoltată de James Martin și explicată în cartea sa *Strategic Data-Planning Methodologies* (Prentice-Hall, 1982). Pentru conturarea metodologiei pentru acest studiu s-au mai folosit: *Data Modeling Essentials* de Graeme Simsion (Van Nostrand Reinhold, 1994), *Data Analysis: the Key to Data Base Design* de Richard Perkinson (QED Information Sciences, 1984) și *Fundamentals of Database Systems* de Ramez Elmasri (Benjamin/Cummings, 1989).

Toate cele patru cărți se recomandă celor care sunt interesați să afle mai multe despre cadrul și detaliile analizei entitate-relație.

2.4 Componentele studiului

Tehnica analizei entității și corelarea atributelor și relațiilor cu acțiunile utilizatorului formează cadrul oferit de acest studiu pentru evaluarea cerințelor de date pentru înregistrările menite să servească nevoii utilizatorilor de informații bibliografice și pentru recomandările grupului de lucru privind datele de bază ce trebuie incluse într-o înregistrare bibliografică națională. Restul raportului este împărțit în două segmente majore. Primul descrie modelul entitate-relație; al doilea prezintă recomandările grupului de lucru pentru nivelul minimal al înregistrării bibliografice naționale.

Primul segment al studiului cuprinde patru capitole:

- Capitolul 3 al studiului identifică entitățile care au fost utilizate în model, denumind, definind și descriind natura și domeniul lor.
- Capitolul 4 analizează atributele asociate cu fiecare entitate definită de model și dă definiții pentru fiecare atribut. Această analiză este apoi extinsă în Anexa A, printr-o listă cuprinzătoare a elementelor individuale de date asociate cu fiecare atribut.
- Capitolul 5 delimitează relațiile folosite în model, definind și descriind natura relațiilor care operează la nivel general în model precum și pe cele care operează între instanțe specifice ale entităților.
- Capitolul 6 corelează atributele și relațiile asociate cu fiecare entitate cu cele patru sarcini generice ale utilizatorului pe care înregistrarea bibliografică este menită să le susțină, arătând relevanța fiecărui atribut sau relație pentru fiecare dintre acțiunile utilizatorului.

Al doilea segment al studiului conține un singur capitol:

- Capitolul 7 folosește corelația prezentă în Capitolul 6 drept cadru de referință pentru recomandările grupului de lucru privind cerințele de date de bază pentru înregistrările bibliografice naționale.

Raportul conține și o anexă care face legătura între atributele logice definite în Capitolul 4 cu elementele de date definite în ISBD-uri, Ghidul pentru Înregistrările de Autoritate și de Referință (GARE) și Manualul UNIMARC.

3. Entități

3.1. Privire de ansamblu

Entitățile care au fost definite pentru acest studiu reprezintă obiectele-cheie de interes pentru utilizatorii informațiilor bibliografice. Entitățile au fost împărțite în trei grupe. Primul grup cuprinde produsele activităților intelectuale sau artistice, ce sunt denumite și descrise în înregistrările bibliografice: *lucrare*, *expresie*, *manifestare* și *exemplar*. Al doilea grup cuprinde acele entități responsabile pentru a) conținutul intelectual sau artistic, b) producția și difuzarea fizică sau deținerea unor asemenea produse: *persoană* și *colectivitate*. Al treilea grup cuprinde un set suplimentar de entități ce servesc ca subiecte ale produselor intelectuale sau artistice: *concept*, *obiect*, *eveniment* și *loc*.

Secțiunile 3.1.1 - 3.1.3 prezintă entitățile din fiecare din aceste trei grupe, într-o formă schematică simplificată, evidențiind relațiile subiacente dintre tipurile de entități.

Secțiunile 3.2.1 - 3.2.10 oferă o descriere mai detaliată a fiecărei entități definite în model.

Capitolul 5 (secțiunile 5.2.1 - 5.2.3) oferă o descriere mai detaliată a relațiilor dintre diferitele tipuri de entități care sunt reprezentate în diagrame entitate-relație în secțiunile 3.1.1 - 3.1.3.

3.1.1. Entitățile din grupa 1: *lucrare*, *expresie*, *manifestare*, *exemplar*

Entitățile din prima grupă (așa cum sunt ele reprezentate în figura 3.1) reprezintă diferitele aspecte ale interesului utilizatorului față de produsele activităților intelectuale sau artistice. Entitățile definite ca *lucrare* (o creație intelectuală sau artistică distinctă) și *expresie* (realizarea intelectuală sau artistică a unei *lucrări*) reflectă conținutul intelectual sau artistic. Pe de altă parte, entitățile definite ca *manifestare* (încarnarea fizică a unei *expresii* a unei *lucrări*) și *exemplar* (o instanță individuală a unei *manifestări*) reflectă forma fizică.

Relațiile evidențiate în diagramă indică faptul că o *lucrare* poate fi realizată prin una sau mai multe *expresii* (de unde și săgeata dublă de la capătul liniei ce leagă *lucrare* de *expresie*). O *expresie* este — pe de altă parte — realizarea unei și doar a unei singure *lucrări* (de unde și săgeata simplă în sens invers al liniei ce leagă *expresia* de *lucrare*). O *expresie* poate fi încorporată în una sau mai multe *manifestări*; similar, o *manifestare* poate încorpora una sau mai multe *expresii*. O *manifestare*, la rândul ei, poate fi exemplificată de către unul sau mai multe *exemplare*, dar un *exemplar* poate exemplifica o *manifestare* și numai una.

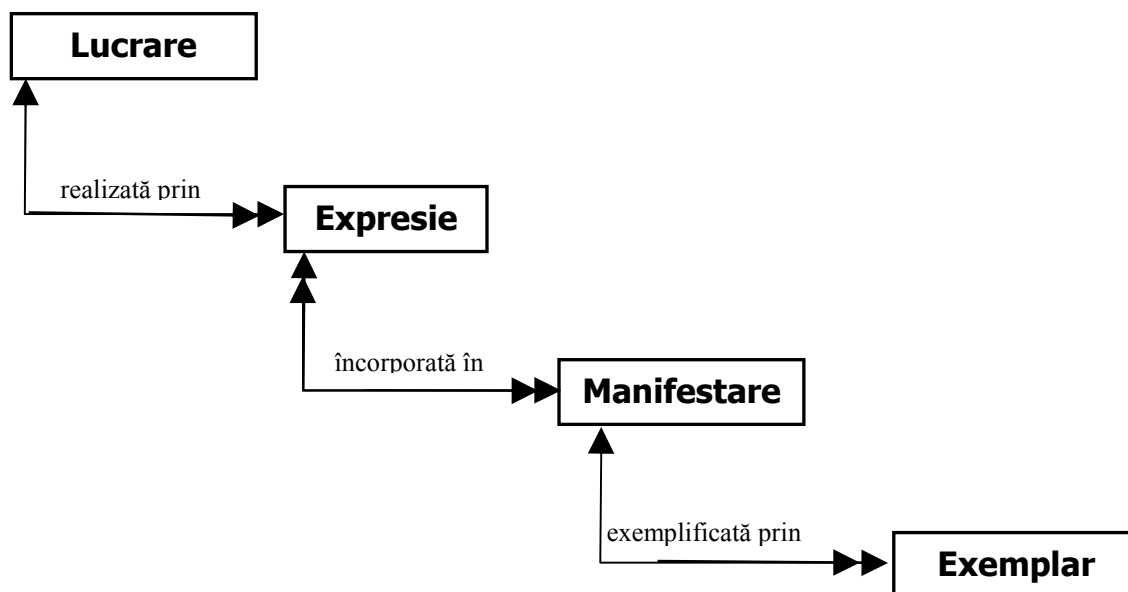

Figura 3.1. Entitățile din grupa 1 și relațiile lor esențiale

3.1.2. Entitățile din grupa 2: persoană, colectivitate

Entitățile din grupa a doua (evidențiate în figura 3.2) îi reprezintă pe cei responsabili pentru conținutul intelectual sau artistic, pentru producția fizică și pentru difuzarea sau păstrarea entităților din grupa 1. Entitățile din grupa a doua includ *persoana* (un individ) și *colectivitatea* (o organizație sau grup de indivizi și/sau organizații).

Diagrama reprezintă relațiile de tip „responsabilitate” care există între entități din grupa a doua și entități din prima grupă. Diagrama indică faptul că o *lucrare* poate fi creată de către una sau mai multe *persoane* și/sau una sau mai multe *colectivități*. Reciproc, o *persoană* sau o *colectivitate* pot crea una sau mai multe *lucrări*. O expresie poate fi realizată de către una sau mai multe *persoane* și/sau una sau mai multe *colectivități*, iar o *persoană* sau o *colectivitate* pot realiza una sau mai multe *expresii*. O manifestare poate fi produsă de către una sau mai multe *persoane* sau *colectivități*, iar o *persoană* sau o *colectivitate* pot produce una sau mai multe *manifestări*. Un exemplar poate fi deținut de către una sau mai multe *persoane* sau *colectivități*, iar o *persoană* sau o *colectivitate* pot deține unul sau mai multe *exemplare*.

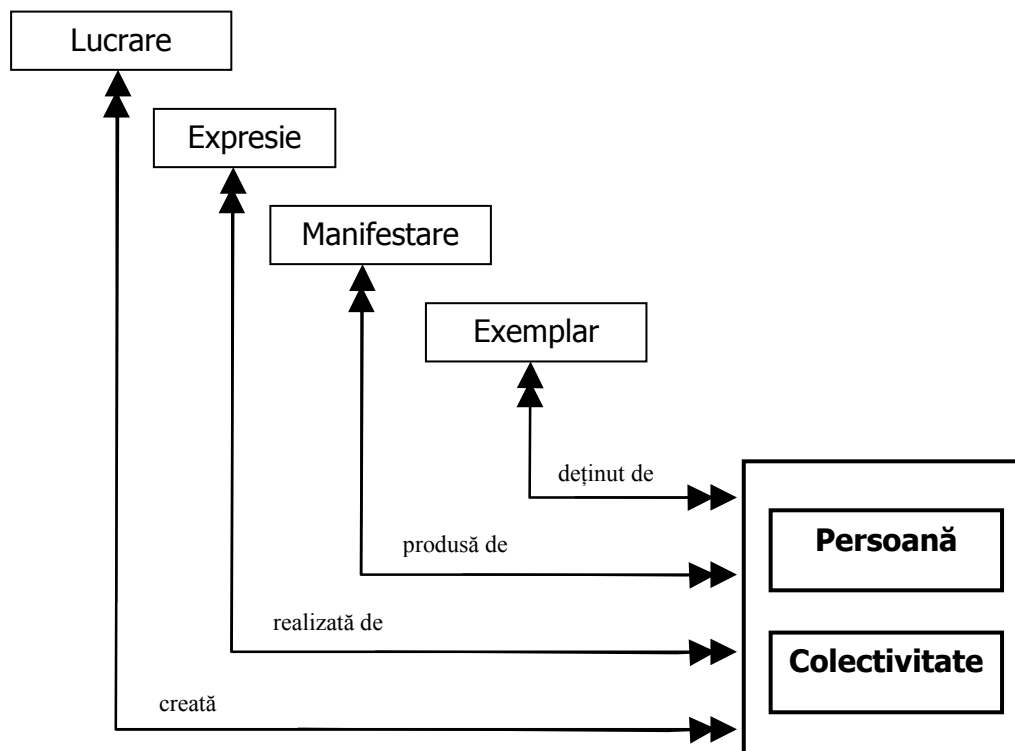

Figura 3.2: Entitățile din grupa 2 și relațiile de tip „responsabilitate”

3.1.3. Entitățile din grupa 3: concept, obiect, eveniment, loc

Entitățile din grupa a treia (evidențiate în figura 3.3) reprezintă un set suplimentar de entități ce servesc drept subiecte pentru *lucrări*. Grupa include entitățile *concept* (o noțiune sau idee abstractă), *obiect* (un lucru material), *eveniment* (o acțiune sau o întâmplare) și *loc* (o locație).

Diagrama reprezintă relațiile „tematice” (i.e. de subiect) dintre entitățile din cea de-a treia grupă și entitatea *lucrare* din prima grupă. Diagrama arată că o *lucrare* poate avea drept subiect unul sau mai multe *concepte*, *obiecte*, *evenimente* și/sau *locuri*. Reciproc, un *concept*, *obiect*, *eveniment* și/sau *loc* pot constitui subiectul uneia sau mai multor *lucrări*.

Diagrama reprezintă de asemenea relațiile „tematice” dintre *lucrare* și entitățile din prima și a doua grupă. Diagrama arată că o *lucrare* poate avea drept subiect unul sau mai multe *lucrări*, *expresii*, *manifestări*, *exemplare*, *persoane*, și/sau *colectivități*.

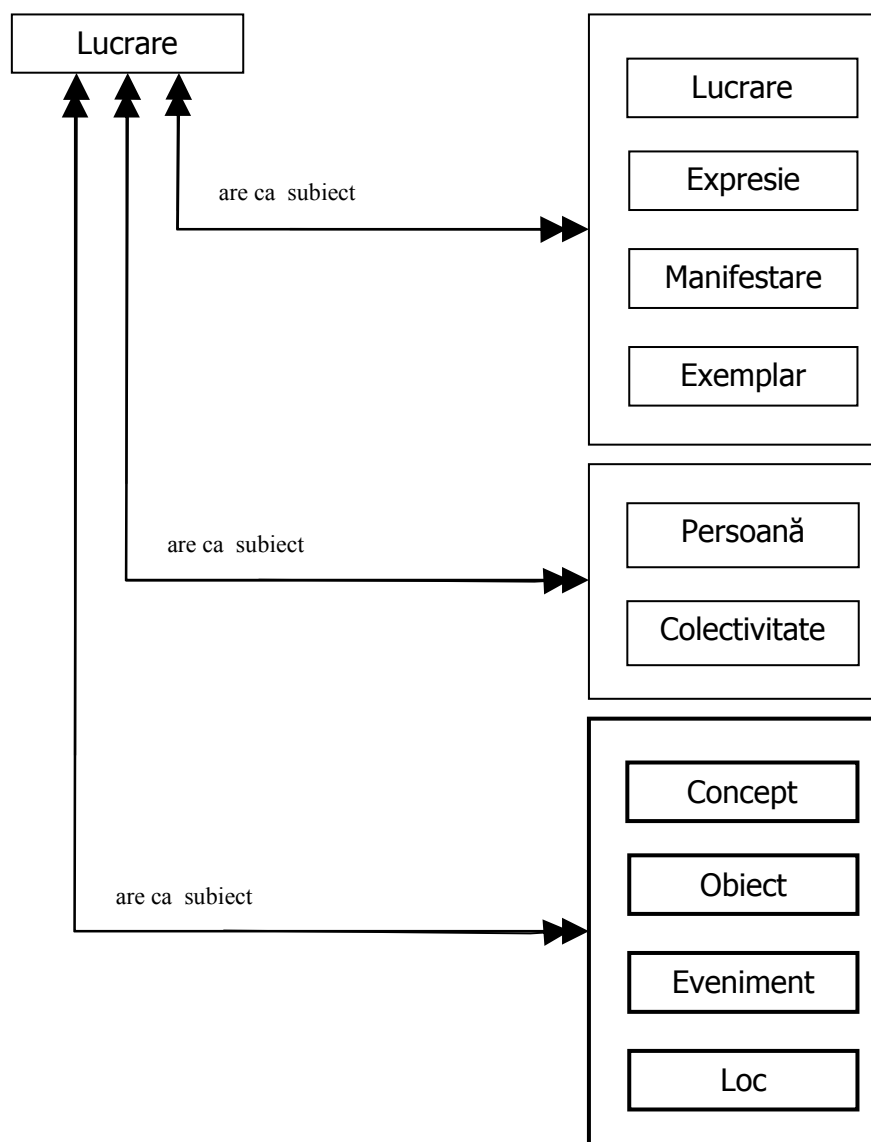

Figura 3.3: Entitățile din grupa 3 și relațiile de tip „subiect”

3.2. Entitățile

3.2.1. Lucrare

Prima entitate definită în model este *lucrare*: o creație intelectuală sau artistică distinctă.

Lucrarea este o entitate abstractă; nu există nici un obiect material care să poată fi desemnat ca *lucrare*. Putem recunoaște *lucrarea* prin intermediul realizărilor individuale sau a *expresiilor lucrării*, dar *lucrarea* însăși există doar sub forma conținutului pe care-l au în comun (i.e. îl partajează) diferitele *expresii* ale *lucrării*. Când vorbim de *Iliada* lui Homer ca o *lucrare*, ne referim nu la o anumită recitare sau text a *lucrării*, ci la creația intelectuală ce se regăsește în fiecare *expresie* a *lucrării*.

Deoarece noțiunea de *lucrare* este abstractă, este dificil să definim limite precise pentru această entitate. Ceea ce constituie o *lucrare* și unde este linia de demarcație dintre o *lucrare* și alta pot fi, de fapt, văzute în mod diferit de la o cultură la alta. Prin

urmare, convențiile bibliografice stabilite în cadrul diverselor culturi și grupuri naționale pot diferi în ceea ce privește criteriile pe care le utilizează pentru a determina granițele dintre o *lucrare* și alta.

Pentru scopurile acestui studiu, variantele de text ce încorporează revizuiți sau actualizări ale unui text anterior sunt considerate în mod simplu drept *expresii* ale aceleiași *lucrări* (i.e. variantele unui text nu sunt considerate *lucrări* distincte). Similar, prescurtările sau extensiile unui text existent, sau adăugarea unor părți sau a unui acompaniament pentru o compoziție muzicală sunt considerate *expresii* diferite ale aceleiași *lucrări*. Traducerile dintr-o limbă în alta, transcrierile și aranjamentele muzicale, precum și versiunile dublate sau subtitrate ale unui film sunt de asemenea considerate doar *expresii* diferite ale aceleiași *lucrări* originare.

Exemple:

- **W1** *Anatomy of the human body* de Henry Gray
 - **E1** text și ilustrații pentru prima ediție
 - **E2** text și ilustrații pentru ediția a doua
 - **E3** text și ilustrații pentru ediție a treia
- **W1** *Arta fugii* de J.S. Bach
 - **E1** partitura compozitorului pentru orgă
 - **E2** un aranjament pentru orchestră de cameră de Anthony Lewis
- **W1** *Jules și Jim* (film)
 - **E1** versiunea originală în limba franceză
 - **E2** versiunea originală, subtitrată în engleză

Prin contrast, când modificarea unei *lucrări* implică un efort intelectual și artistic semnificativ, rezultatul este văzut — pentru scopurile acestui studiu — ca o *lucrare* nouă. Astfel, parafrazele, rescrierile, adaptările pentru copii, parodiile, variațiunile muzicale pe o temă dată, ca și transcrierile libere ale unei compoziții muzicale sunt considerate *lucrări* noi. Similar, adaptările unei *lucrări* dintr-o formă literară în alta (e.g. dramatizările, adaptările de la un mediu grafic la altul) sunt considerate *lucrări* noi. Rezumatele, abstractele, sumarele sunt de asemenea considerate *lucrări* noi.

Exemple:

- **W1** *The pilgrim's progress* de John Bunyan
- **W2** o adaptare anonimă a *The pilgrim's progress* pentru tineret
- **W1** *Romeo și Julieta* de William Shakespeare
- **W2** filmul lui Franco Zeffirelli *Romeo și Julieta*
- **W3** filmul lui Baz Lurhmann *William Shakespeare's Romeo and Juliet*

La un nivel pragmatic, definirea în model a *lucrării* ca o entitate servește mai multor scopuri. Ne permite să dăm un nume și să stabilim relații cu o creație intelectuală abstractă sau artistică care cuprinde toate *expresiile* individuale ale *lucrării*. Astfel, atunci când descriem o *lucrare* de critică literară ce tratează *Iliada* lui Homer, de pildă, putem să relaționăm *lucrarea* de critică literară cu *lucrarea* ce-i servește drept subiect. Identificând *lucrarea* lui Homer și definind relația dintre aceasta și *lucrarea* de critică, suntem capabili să indicăm faptul că subiectul *lucrării* de critică este, de fapt, abstracțiunea pe care o recunoaștem sub numele de *Iliada*, și nu o anumită *expresie* a

acelei *lucrări*.

Definirea *lucrării* ca o entitate ne permite și stabilirea de relații indirecte între *expresii* ale aceleiași *lucrări*, în cazul în care nu putem să stabilim relații directe între *expresii* individuale. De pildă, pot exista multe traduceri ale unei *lucrări* (e.g. *Anne of Green Gables*) și nu totdeauna e posibil sau necesar să precizăm textul care a servit drept bază pentru o anumită traducere. În acest caz nu vom stabili o relație directă între *expresii* individuale ale *lucrării* (i.e. între traducere și textul sau textele pe care aceasta s-a bazat), ci vom relaționa implicit acele texte, ca și alte texte și traduceri ale *lucrării*, prin relaționarea fiecăreia cu entitatea pe care o numim *lucrare*.

Relaționând indirect *expresii* ale unei *lucrări* prin relaționarea fiecărei *expresii* cu *lucrarea* pe care o realizează, este adesea cel mai eficient mod de a grupa *expresii* asociate. Practic, numele pe care-l dăm *lucrării* servește drept nume pentru întregul set sau grup de *expresii* care sunt realizări ale aceleiași creații intelectuale sau artistice (e.g. *Lancelot du Lac*). Prin urmare, entitatea definită ca *lucrare* ne oferă această capacitate de grupare.

3.2.2. Expresie

A doua entitate definită în model este *expresie*: realizarea intelectuală sau artistică a unei *lucrări*, sub formă de notație alfanumerică, muzicală sau coregrafică, sau sunet, imagine, obiect, mișcare etc., sau orice combinație dintre asemenea forme.

O *expresie* este forma intelectuală sau artistică specifică pe care o *lucrare* o ia, ori de câte ori este „realizată”. *Expresia* cuprinde — de exemplu — cuvintele, propozițiile, paragrafele etc. specifice care rezultă din realizarea unei *lucrări* textuale, sau notele, frazele etc. particulare care rezultă din realizarea unei *lucrări* muzicale. Limitele entității *expresie* sunt definite, totuși, astfel încât să excludă aspectele de formă fizică, precum corpul de literă sau configurația paginii, care nu fac parte integrantă din realizarea intelectuală sau artistică a *lucrării* ca atare.

Întrucât forma *expresiei* este o caracteristică inerentă a *expresiei*, orice schimbare de formă (e.g. de la notație alfanumerică la cuvânt rostit) produce o nouă *expresie*. În mod similar, schimbări ale convențiilor sau instrumentelor intelectuale ce sunt folosite pentru a exprima o *lucrare* (e.g. traducerea dintr-o limbă în alta) produc noi *expresii*. În termeni stricți, orice schimbare în conținutul intelectual sau artistic constituie o schimbare de *expresie*. Astfel, dacă un text este revizuit sau modificat, *expresia* rezultată este considerată a fi o nouă *expresie*, indiferent cât de minoră este modificarea.

Exemple:

- **W1** *Tennis -- bis zum Turnierspieler* de Ellwanger
 - **E1** textul original în limba germană
 - **E2** traducerea în limba engleză de Wendy Gill

- **W1** *Cvintetul „Păstrăvul”* de Franz Schubert
 - **E1** partitura compozitorului
 - **E2** o interpretare a cvartetului Amadeus, cu Hephzibah Menuhin la pian
 - **E3** o interpretare a cvartetului Cleveland, cu Yo-Yo Ma la violoncel

Pe plan practic, gradul în care se fac distincțiile bibliografice între diferitele *expresii* ale unei *lucrări* va depinde într-o oarecare măsură de natura *lucrării* însăși și de

necesitățile anticipate ale utilizatorilor. Diferențele de formă ale *expresiilor* (e.g. diferențele dintre *expresia* sub formă de notație muzicală a unei *lucrări* și *expresia* sub formă de înregistrare sonoră a aceleiași *lucrări*) vor fi — în mod normal — reflectate în înregistrarea bibliografică, indiferent de natura *lucrării* însăși. Variante de *expresie* de aceeași formă (e.g. versiuni revizuite ale unui text) vor fi adesea indirect identificate ca *expresii* diferite, deoarece diferențele sunt vizibile în datele asociate unui atribut utilizat la identificarea *manifestării* în care *expresia* este încorporată (e.g. o mențiune de ediție). Variantele ce s-ar evidenția doar în urma unei analize și comparații mai detaliate a *expresiilor* (e.g. diferențe între mai multe texte timpurii ale *Hamlet*-ului lui Shakespeare), vor fi — în mod normal — reflectate în date, doar dacă natura sau statura *lucrării* justifică o asemenea analiză, și doar dacă se anticipează că distincția ar putea fi importantă pentru utilizatori.

Definirea *expresiei* ca o entitate în model ne oferă un mijloc de a opera distincții în ceea ce privește conținutul intelectual sau artistic, între o realizare și alta ale aceleiași *lucrări*. Cu *expresia* definită ca o entitate, putem descrie atributele intelectuale sau artistice ale unei realizări particulare ale unei *lucrări*, și putem folosi diferențele dintre acele atribute pentru a semnală diferențe de conținut intelectual sau artistic.

Definirea *expresiei* ca o entitate ne permite de asemenea să stabilim relații între *expresii* specifice ale unei *lucrări*. Putem folosi entitatea numită *expresie* pentru a identifica, de pildă, textul specific pe care s-a bazat o traducere, sau partitura specifică folosită la interpretarea unei compoziții muzicale.

Putem, de asemenea, folosi entitatea definită ca *expresie* pentru a indica faptul că un conținut intelectual sau artistic încorporat într-o *manifestare* este, de fapt, același cu cel încorporat în altă *manifestare*. Dacă două *manifestări* încorporează același conținut intelectual sau artistic — chiar dacă „încarnarea” fizică poate diferi, iar diferite atribute ale *manifestărilor* pot masca faptul că, de fapt, conținutul este același în ambele — putem evidenția legătura lor comună prin intermediul entității definită ca *expresie*.

3.2.3. Manifestare

A treia entitate definită în model este *manifestare*: încarnarea fizică a unei *expresii* a unei *lucrări*.

Entitatea definită ca *manifestare* acoperă o gamă largă de materiale, incluzând manuscrise, cărți, periodice, hărți, afișe, audio-înregistrări, filme, video-înregistrări, CD-ROM-uri, kituri multimedia etc. Ca entitate, *manifestarea* reprezintă toate obiectele fizice care partajează aceleași caracteristici în ceea ce privește atât conținutul intelectual, cât și forma fizică.

Când o *lucrare* este realizată, *expresia* ce rezultă din acea *lucrare* poate fi fizic încorporată în sau pe un mediu precum hârtia, banda audio, banda video, pânză, ghips etc. Acea încarnare fizică constituie *manifestarea lucrării*. În unele cazuri, poate să existe un singur exemplar fizic al acelei *manifestări* a *lucrării* (e.g. manuscrisul autograf al autorului, banda înregistrată pentru o arhivă de istorie orală, originalul unei picturi în ulei). În alte cazuri, se produc copii multiple, pentru a facilita diseminarea sau difuzarea publică. În aceste cazuri, de regulă, e pus în mișcare un proces de producție formal, și un editor sau producător este responsabil pentru acest proces. În alte cazuri, pot exista doar un număr limitat de copii efectuate după un exemplar original, pentru scopuri precum studiu privat (e.g. dublarea unei înregistrări originale a unei piese muzicale) sau preservare (e.g. fotocopie permanentă pe hârtie a

unei dactilografe originale de autor). Fie că scara producției este largă (e.g. în cazul publicării) sau limitată (e.g. copii făcute pentru studiu privat), mulțimea exemplarelor produse în fiecare caz constituie o *manifestare*. Toate copiile produse, ce fac parte din același set, sunt considerate instanțe ale aceleiași *manifestări*.

Frontiera dintre o *manifestare* și alta este trasată atât pe baza conținutului intelectual, cât și a formei fizice. Dacă procesul de producție duce la schimbări ale formei fizice, produsul rezultat este considerat o nouă *manifestare*. Schimbările formei fizice includ modificări ce afectează caracteristicile de prezentare (afișare) (e.g. schimbarea corpului de literă, a caracterului de literă, a aranjării în pagină), schimbări ale suportului (e.g. trecerea de la hârtie la microfilm ca mediu purtător) și schimbarea containerului (e.g. trecerea de la casetă la cartuș, pe post de container al unei benzi). Dacă procesul de producție implică un editor, un producător, un difuzor etc., și se semnalează schimbări ale produsului legate de publicare, marketing etc. (e.g. schimbarea editurii, re-împachetare), produsul rezultat poate fi considerat o nouă *manifestare*. Ori de câte ori procesul de producție implică modificări, adăugiri, suprimări etc. care afectează conținutul intelectual sau artistic, rezultatul este o nouă *manifestare* ce încorporează o nouă *expresie a lucrării*.

Exemple:

- **W1** *Geometric dissections* de Harry Lindgren
 - **E1** textul original, intitulat *Geometric dissections*
 - **M1** cartea publicată în 1964 la Van Nostrand
 - **E2** textul revizuit, intitulat *Recreational problems in geometric dissections*
 - **M1** cartea publicată în 1972 la Dover

- **W1** *Șase suite pentru violoncel solo* de J.S. Bach
 - **E1** interpretări ale lui Janos Starker, înregistrate în 1963 și 1965
 - **M1** înregistrări editate pe discuri de 33 1/3 rpm în 1965 la Mercury
 - **M2** înregistrări reeditate pe CD în 1991 la Mercury
 - **E2** interpretări ale lui Yo-Yo Ma, înregistrate în 1983
 - **M1** înregistrări editate pe discuri de 33 1/3 rpm în 1983 la CBS Records
 - **M2** înregistrări reeditate pe CD în 1992 la CBS Records

- **W1** *Vraie description des Gaules....* de Jean Jolivet
 - **E1** versiunea originală a cartografului
 - **M1** harta publicată în 1570
 - **M2** un facsimil publicat în 1974 la Hier et demain

- **W1** *The Wall Street Journal*
 - **E1** ediția pentru Coasta de Est
 - **M1** versiunea tipărită a ediției pentru Coasta de Est
 - **M2** versiunea microfilmată a ediției pentru Coasta de Est
 - **E2** ediția pentru Coasta de Vest
 - **M1** versiunea tipărită a ediției pentru Coasta de Vest
 - **M2** versiunea microfilmată a ediției pentru Coasta de Vest

- **W1** *Functional requirements for bibliographic records*
 - **E1** textul original
 - **M1** ediția tipărită la Saur în 1998
 - **M2** ediția digitală on-line, în format PDF
 - **M3** ediția digitală on-line, în format HTML

Modificările — deliberate sau chiar din inadvertență în procesul de producție — care

afectează *exemplarele* duc la — vorbind strict — o nouă *manifestare*. O *manifestare* ce rezultă dintr-o asemenea modificare poate fi identificată ca o „stare” particulară a, sau un „tiraj” [issue] particular al publicației.

Nu se consideră că modificările aduse unui *exemplar* individual după ce procesul de producție este terminat (e.g. pierderea unei pagini, re-legarea) ar duce la o nouă *manifestare*. Acel *exemplar* este considerat, pur și simplu, un *exemplar* ce deviază de la *exemplarul* normal al *manifestării*.

Definirea *manifestării* ca o entitate, ne permite să denumim și să descriem setul complet de *exemplare* ce rezultă dintr-un singur act de încorporare fizică sau producție. Entitatea *manifestare* servește la descrierea caracteristicilor partajate de către toate *exemplarele* unei publicații, ediții, producții etc. particulare, precum și la descrierea unor producții unicate, cum ar fi manuscrise, picturi în ulei originale etc.

Cu ajutorul entității definite ca *manifestare*, putem descrie caracteristicile fizice ale unui set de *exemplare*, ca și caracteristicile asociate cu producerea și difuzarea acelui set de *exemplare*, caracteristici care pot fi factori importanți ce permit utilizatorilor să aleagă *manifestarea* adecvată nevoilor și constrângerilor lor fizice, și să identifice și să achiziționeze un exemplar al acelei *manifestări*.

Definirea *manifestării* ca o entitate, ne permite, de asemenea, să stabilim relații între *manifestările* specifice ale unei *lucrări*. Putem utiliza relațiile dintre *manifestări* pentru a identifica, de pildă, care publicație specifică a fost folosită pentru a crea o microreproducere.

3.2.4. Exemplar

A patra entitate definită în model este *exemplar* [item]: o instanță individuală a *manifestării*.

Entitatea definită ca *exemplar* este o entitate concretă. Este — în multe cazuri — un obiect fizic individual (e.g. un singur exemplar al unei monografii monovolum, o singură audio-casetă). Sunt, totuși, cazuri când entitatea definită ca *exemplar* cuprinde mai multe obiecte fizice (e.g. o monografie publicată în două volume, o înregistrare publicată ca trei discuri compacte distincte).

Prin prisma conținutului intelectual și a formei fizice, un *exemplar* ce exemplifică o *manifestare* este — în mod normal — același ca și *manifestarea* însăși. Totuși, pot apărea variații de la un *exemplar* la altul, chiar și când *exemplarele* exemplifică aceeași *manifestare*, dacă diferențele sunt rezultatul unei acțiuni în afara intenției producătorului *manifestării* (e.g. deteriorare apărută după producerea *exemplarului*, legare efectuată de către bibliotecă).

Exemple:

- **W1** *Playback* de Ronald Hayman
 - **E1** textul autorului, pregătit pentru publicare
 - **M1** cartea publicată în 1973 la Davis-Poynter
 - **I1** exemplar cu autograful autorului

- **W1** *Jabberwocky* de Allan Wakeman
 - **E1** planurile jocului aparținând autorului și textul notelor
 - **M1** jocul și notele instrucțiunile însoțitoare pentru profesori, publicate la Longman în 1974
 - **I1** exemplar fără instrucțiunile pentru profesori

Definirea *exemplarului* ca entitate ne permite să identificăm distinct *exemplare* individuale ale unei *manifestări*, și să descriem acele caracteristici care sunt specifice aceluși *exemplar* și care țin de operațiuni în care este implicat acel *exemplar*, precum circulația etc.

Definirea entității numite *exemplar*, ne permite totodată să stabilim relații între *exemplarele* individuale ale *manifestării*.

3.2.5. Persoană

A cincea entitate definită în model este *persoană*: un individ.

Entitatea definită ca *persoană* cuprinde atât indivizi decedați, cât și pe cei în viață.

Exemple:

- **P1** Margaret Atwood
- **P2** Hans Christian Andersen
- **P3** Regina Victoria
- **P4** Anatole France

Pentru scopurile acestui studiu, *persoanele* sunt tratate ca entități doar în măsura în care sunt implicate în crearea sau realizarea unei *lucrări* (e.g. ca autori, compozitori, artiști, editori, traducători, regizori, interpreți) sau reprezintă subiectul unei *lucrări* (e.g. ca subiect al unei *lucrări* biografice sau autobiografice sau a unei lucrări istorice).

Definirea entității *persoană* ne permite să denumim și să identificăm de o manieră consecventă un individ, independent de felul în care numele individului apare pe sau în oricare *expresie* sau *manifestare* a unei *lucrări*.

Definirea *persoanei* ca o entitate ne permite totodată să stabilim relații între o anume *persoană* și o *lucrare* sau *expresie* a unei *lucrări*, pentru care *persoana* poate fi responsabilă, sau între o *lucrare* și *persoana* care este subiectul *lucrării*.

3.2.6. Colectivitate

A șasea entitate definită în model este *colectivitate* [corporate body]: o organizație sau grup de persoane și/sau organizații ce acționează ca o unitate.

Entitatea definită drept *colectivitate* cuprinde organizații și grupuri de persoane și/sau organizații care sunt identificate printr-un nume propriu, și includ grupuri ocazionale sau grupuri constituite ca reuniuni, conferințe, congrese, expediții, expoziții, festivaluri, târguri etc. Entitatea mai cuprinde organizații care acționează ca autorități teritoriale ce exercită — sau pretind că exercită — forme de guvernare pe un anumit teritoriu, precum o federație, un stat, o regiune, o municipalitate etc. Entitatea cuprinde atât organizații și grupuri defuncte, precum și pe cele ce continuă să fie active.

Exemple:

- **CB1** Museum of American Folk Art
- **CB2** BBC Symphony Orchestra
- **CB3** Simpozionul privind glaucomul
- **CB4** Municipality regională Ottawa-Carleton

Pentru scopurile acestui studiu, *colectivitățile* sunt tratate ca entități doar în măsura în care sunt implicate în crearea sau realizarea unei *lucrări* (e.g. ca sponsori, susținători etc.) sau reprezintă subiectul unei *lucrări* (e.g. ca subiect al unei *lucrări* istorice).

Definirea entității *colectivitate* ne permite să denumim și să identificăm de o manieră consecventă o organizație sau un grup, independent de felul în care numele organizației apare pe sau în oricare *expresie* sau *manifestare* a unei *lucrări*.

Definirea *colectivității* ca o entitate ne permite totodată să stabilim relații între o anume *colectivitate* și o *lucrare* sau *expresie* a unei *lucrări*, pentru care *colectivitatea* poate fi responsabilă, sau între o *lucrare* și *colectivitatea* care este subiectul *lucrării*.

3.2.7. Concept

A șaptea entitate definită în model este *concept*: o noțiune sau idee abstractă.

Entitatea definită drept *concept* cuprinde o gamă largă de abstracțiuni ce pot constitui subiectul unei *lucrări*: domenii ale cunoașterii, discipline, școli de gândire (filozofii, religii, ideologii politice etc.), teorii, procese, tehnici, practici etc. Un *concept* poate fi de natură generală sau poate fi definit strict și precis.

Exemple:

- **C1** Economie
- **C2** Romantism
- **C3** Hidroponică
- **C4** Economia ofertei

Pentru scopurile acestui studiu, *conceptele* sunt tratate ca entități doar în măsura în care reprezintă subiectul unei *lucrări* (e.g. ca subiect al unui tratat filozofic, al unei analize critice a unei școli de gândire).

Definirea entității *concept* ne permite să denumim și să identificăm de o manieră consecventă un *concept*, independent de prezența, absența sau forma denumirii *conceptului* apare pe sau în oricare *expresie* sau *manifestare* a unei *lucrări*.

Definirea *conceptului* ca o entitate ne permite totodată să stabilim o relație între o *lucrare* și *conceptul* care reflectă subiectul acelei *lucrări*.

3.2.8. Obiect

A opta entitate definită în model este *obiect*: un lucru material.

Entitatea definită drept *obiect* cuprinde o gamă largă de lucruri materiale ce pot constitui subiectul unei *lucrări*: obiecte însuflețite sau neînsuflețite existente în natură; obiecte ce sunt produsele creației umane, atât imobile, cât și mobile și în mișcare;

obiecte ce nu mai există.

Exemple:

- **O1** Buckingham Palace
- **O2** *Lusitania*
- **O3** *Apollo 11*
- **O4** Turnul Eiffel

Pentru scopurile acestui studiu, *obiectele* sunt tratate ca entități doar în măsura în care reprezintă subiectul unei *lucrări* (e.g. ca subiect al unui studiu științific).

Definirea entității *obiect* ne permite să denumim și să identificăm de o manieră consecventă un *obiect*, independent de prezența, absența sau forma denumirii aceluia *obiect* care apare pe sau în oricare *expresie* sau *manifestare* a unei *lucrări*.

Definirea *obiectului* ca o entitate ne permite totodată să stabilim o relație între o *lucrare* și *obiectul* care reflectă subiectul acelei *lucrări*.

3.2.9. Eveniment

A noua entitate definită în model este *eveniment*: o acțiune sau o întâmplare.

Entitatea definită drept *eveniment* cuprinde o gamă largă de acțiuni și întâmplări ce pot constitui subiectul unei *lucrări*: evenimente istorice, epoci, perioade temporale etc.

Exemple:

- **EV1** Greva Muncitorilor Textiliști
- **EV2** Bătălia de la Hastings
- **EV3** Epoca Luminilor
- **EV4** Secolul al XIX-lea

Pentru scopurile acestui studiu, *evenimentele* sunt tratate ca entități doar în măsura în care reprezintă subiectul unei *lucrări* (e.g. ca subiect al unui tratat istoric, al unei picturi).

Definirea entității *eveniment* ne permite să denumim și să identificăm de o manieră consecventă un *eveniment*, independent de prezența, absența sau forma denumirii aceluia *eveniment* care apare pe sau în oricare *expresie* sau *manifestare* a unei *lucrări*.

Definirea *evenimentului* ca o entitate ne permite totodată să stabilim o relație între o *lucrare* și *evenimentul* care reflectă subiectul acelei *lucrări*.

3.2.10. Loc

A zecea entitate definită în model este *loc*: o locație.

Entitatea definită drept *loc* cuprinde o gamă largă de locații: terestre și extraterestre; istorice și contemporane; forme geografice și jurisdicții geo-politice.

Exemple:

- **PL1** Plaja Howard
- **PL2** Reciful Alacran
- **PL3** Morey Peak Wilderness Study Area
- **PL4** Bristol

Pentru scopurile acestui studiu, *locurile* sunt tratate ca entități doar în măsura în care reprezintă subiectul unei *lucrări* (e.g. ca subiect al unei hărți, al unui atlas sau ghid turistic).

Definirea entității *loc* ne permite să denumim și să identificăm de o manieră consecventă un *loc*, independent de prezența, absența sau forma denumirii aceluși *loc* care apare pe sau în oricare *expresie* sau *manifestare* a unei *lucrări*.

Definirea *locului* ca o entitate ne permite totodată să stabilim o relație între o *lucrare* și *locul* care reflectă subiectul acelei *lucrări*.

3.3. Entități agregate și entități componente

Exemplele folosite în secțiunile 3.2.1 - 3.2.4 pentru a ilustra entitățile *lucrare*, *expresie*, *manifestare* și *exemplar* au prezentat entitățile în primul rând ca unități integrale (e.g. *Romeo și Julieta* de Shakespeare ca exemplu de *lucrare*, o anumită interpretare a cvintetului *Păstrăvul* de Schubert ca exemplu de *expresie*). Totuși, structura modelului considerat ne permite să reprezentăm și entități agregate, ca și entități componente, în același fel în care am reprezenta entități unitare integrale. Aceasta revine la a spune că, din perspectivă logică, entitatea *lucrare*, de pildă, poate reprezenta: a) o agregare de lucrări individuale adunate împreună de către un editor sau de către un antologator, sub forma unei antologii, b) un set de monografii individuale adunate de către o editură, pentru a forma o serie, sau c) o colecție de scrieri private, organizate de către o arhivă ca un *fond* unic. În aceeași ordine de idei, entitatea *lucrare* poate reprezenta o componentă intelectuală sau artistică a unei *lucrări* mai largi, cum ar fi un capitol dintr-un raport, un segment dintr-o hartă, un articol dintr-o revistă etc. Pentru scopurile modelului, entitățile aflate la nivel agregat sau la nivel de componentă se comportă în același fel precum entitățile aflate la nivelul unitar integral; ele sunt definite în aceeași termeni, partajează aceleași caracteristici și se relaționează una cu alta în același fel ca și entitățile de la nivelul unitar integral. Secțiunile 5.3.1.1., 5.3.2.1., 5.3.4.1. și 5.3.6.1. oferă informații suplimentare asupra entităților agregate și a celor componente, în contextul relației întreg-parte.

Exemple:

- **w1** *The Deptford trilogy* de Robertson Davies
 - **w1.1** *Fifth business* de Robertson Davies
 - **w1.2** *The manticore* de Robertson Davies
 - **w1.3** *World of wonders* de Robertson Davies

- **w1** *Visible speech*, editat de Howard Bibb
 - **w1.1** Volumul 1: *Segmentals*, cu o introducere de Alex Hanes-White
 - **w1.2** Volumul 2: *Suprasegmentals*, de Mary Loftus
 - **e1** textul autorilor pregătit pentru publicare
 - **m1** resursa electronică publicată pe 3 discuri în 1994 la Partners in Speech
 - **m1.1** volumul 1 (1 disc)
 - **m1.2** volumul 2 (2 discuri + un manual de 104 pagini)
- **w1** Seria *Landranger la 1:50 000* de Ordnance Survey
 - **w1.1** Mansfield și Dukeries
 - **e1** harta revăzută, cu schimbări importante și contururi metrice
 - **m1** harta tipărită în 1985
 - **w1.2** Luton și Hertford
 - **e1** harta revăzută, cu schimbări majore
 - **m1** harta tipărită în 1984

4. ATRIBUTE

4.1 Atributele entităților

Fiecărei entități definite în model îi este asociat un set de caracteristici sau atribute. Atributele entității servesc drept mijloace prin care utilizatorii formulează interogări și interpretează răspunsuri când caută informații despre o anumită entitate.

În general atributele, așa cum se definesc în model, se împart în două mari categorii. Există, pe de o parte, atribute care sunt intrinseci unei entități, pe de altă parte, altele extrinseci. Prima categorie include nu numai caracteristici fizice (de exemplu suportul fizic și dimensiunile unui obiect), dar și însușiri care pot fi caracterizate drept informații distinctive [labelling information] (de exemplu mențiuni care apar pe pagina de titlu, pe copertă sau pe container). A doua categorie include identificatori atribuiți unei entități (de exemplu un număr dintr-un catalog tematic, pentru o compoziție muzicală) și informație contextuală (de exemplu contextul politic în care a fost concepută o lucrare). Atributele intrinseci unei entități pot fi determinate de obicei prin examinarea entității însăși; cele extrinseci necesită adesea trimiteri la o sursă externă.

O anumită instanță a unei entități va avea — în general — o singură valoare pentru fiecare atribut (de exemplu valoarea pentru atributul "suport fizic" al unui anumit obiect poate fi „plastic”). În unele cazuri, totuși, o anumită instanță a unei entități poate avea multiple valori pentru un singur atribut (de exemplu o carte poate conține mai multe mențiuni care indică „titlul *manifestării*”). Există de asemenea cazuri în care valoarea unui atribut al unei anumite instanțe a unei entități se poate schimba în timp (de exemplu, caracterizarea cantitativă a suportului [extent of the carrier] pentru un serial se modifică pe măsură ce se publică noi volume). Valoarea unui atribut (îndeosebi a unui atribut extrinsec) al unei anumite entități poate fi uneori supus variației, în funcție de sursa folosită ca punct de referință.

Atributele definite pentru fiecare dintre entitățile modelului nu au, în mod necesar, valori pentru toate instanțele aceluși tip particular de entitate. În lista de atribute pentru fiecare entitate, cele care sunt general aplicabile tipului de entitate ca întreg sunt menționate primele. Cele care sunt aplicabile numai unui sub-tip de entitate sunt menționate după cele general aplicabile și sunt calificate printr-un termen care indică sub-tipul la care se aplică (de exemplu „lucrare muzicală” ca sub-tip al *lucrării*). Totuși, nu toate instanțele unui tip de entitate și nici toate instanțele unui sub-tip de entitate vor avea toate atributele menționate în listă.

La prima vedere anumite atribute definite în model pot părea că dublează obiecte de interes care au fost definite separat în model ca entități, și sunt legate de entitatea în chestiune prin relații. De exemplu, atributul *manifestării* „mențiune de responsabilitate” poate părea că dublează entitățile *persoană* și *colectivitate* și relațiile de „responsabilitate” care leagă acele entități cu *lucrarea* și/sau *expresia* încorporată în *manifestare*. Totuși, atributul definit ca „mențiune de responsabilitate” aparține nemijlocit informației distinctive care apare în *manifestarea* în sine, diferită de relația dintre *lucrarea* conținută în *manifestare* și *persoana* și/sau *colectivitatea* responsabile pentru crearea sau realizarea *lucrării*. În multe cazuri informația prezentată în mențiunea de responsabilitate va fi substanțial aceeași cu informația reflectată prin relația dintre *lucrare* și/sau *expresie* și *persoana* și/sau *colectivitatea* responsabile.

Totuși, informația poate să nu fie întotdeauna aceeași. În stabilirea relațiilor de responsabilitate pentru entitățile *persoană* și *colectivitate* este posibil să se corecteze informațiile false sau înșelătoare prezentate în „mențiunea de responsabilitate” sau să se extindă acele informații. Utilizarea relației de responsabilitate pentru entitățile *persoană* sau *colectivitate* oferă de asemenea un mijloc de identificare a *persoanei* sau a *colectivității* într-un mod consecvent, indiferent de modul în care *persoana*, respectiv *colectivitatea* sunt identificate în „mențiunea de responsabilitate” din respectiva *manifestare*.

Cu toate acestea, modelul nu dublează relațiile dintre entități cu atributele, în toate cazurile în care se pot face asemenea paralelisme. De exemplu „locul de publicare/distribuție” este definit ca un atribut al *manifestării* menit să reflecte mențiunea care apare în *manifestarea* însăși pentru a indica locul unde a fost publicată. În măsura în care modelul definește și *locul* ca entitate, ar fi fost posibil să se definească o relație adițională care să lege entitatea *loc* fie direct de *manifestare*, fie indirect prin entitățile *persoană* și *colectivitate* care sunt legate la rândul lor prin relația de producție cu *manifestarea*. Pentru a produce un model de date complet ar fi potrivită o definiție mai aprofundată. Dar pentru scopul acestui studiu s-a considerat că nu e necesar ca modelul conceptual să reflecte toate aceste posibilități. În cazuri precum cel din exemplul cu locul publicării, s-a considerat suficient să se definească pur și simplu un atribut care să reflecte informația distinctivă ca atare fără a duce analiza mai departe pentru stabilirea unei relații cu o entitate paralelă. Paralela s-a făcut numai în cazurile în care s-a simțit necesitatea ei prin nevoia unui acces controlat sau normalizat la informația reflectată de atribut.

Atributele definite pentru studiu au fost derivate din analiza logică a datelor tipice reflectate în înregistrările bibliografice. Principalele surse folosite în analiză au inclus: ISBD-urile (*International Standard Bibliographic Descriptions*), GARE (*Guidelines for Authority and Reference Entries* [Ghid pentru înregistrările de autoritate și de referință]), GSARE (*Guidelines for Subject Authority and Reference Entries* [Ghid pentru înregistrările de autoritate de subiecte și de referință]) și *Manualul UNIMARC*. Date suplimentare au fost selectate din alte surse ca: *AITF Categories for the Description of Works of Art* [Categoriile pentru descrierile lucrărilor de artă], adăugiri aduse de experți care au fost consultați pe parcursul pregătirii variantelor preliminare ale raportului, revizuirea cuprinzătoare a studiilor de utilizare publicate și comentarii primite ca revizuirii internaționale ale raportului preliminar. Gama de atribute incluse în model intenționează să fie cuprinzătoare dar nu exhaustivă.

Pentru scopurile acestui studiu atributele au fost definite la nivel logic. Cu alte cuvinte, atributele au fost exprimate în termenii caracteristicilor entității, mai degrabă așa cum ar fi ele văzute de un utilizator și nu ca elemente de date specifice definite de cei responsabili de compilarea datelor bibliografice. În unele cazuri atributul logic dublează cu un element individual de date (de exemplu, atributul logic „identificatorul *manifestării*” a fost definit în paralel cu „numărul standard (sau alternativ)” din ISBD(G)). Dar, în cele mai multe cazuri, atributul logic reprezintă un agregat de elemente de date distincte (de exemplu, atributul logic definit ca „titlul *manifestării*” cuprinde mai multe elemente de date ISBD: titlul propriu-zis (inclusiv numărul/numele părții), titlul paralel, note referitoare la variante de titlu și titluri transliterate, precum și titlul cheie). Descrierile atributelor logice date în acest capitol oferă indicații privind domeniul fiecărui atribut logic. În Anexa A se găsesc detaliate atributele logice definite în model și corespondența acestora cu elementele de date individuale din ISBD-uri, din GARE (*Guidelines for Authority and Reference Entries*),

GSARE (*Guidelines for Subject Authority and Reference Entries*) și din *Manualul UNIMARC*.

Pentru scopurile acestui studiu, atributele logice pentru entitățile *persoană, colectivitate, concept, obiect, eveniment* și *loc* sunt numai acelea care sunt în mod convențional considerate ca părți ale înregistrării bibliografice *per se*. Atributele logice suplimentare care ar putea fi reflectate într-o înregistrare de autoritate nu sunt incluse.

4.2 Atributele lucrării

Atributele logice ale unei *lucrări*, definite în acest studiu sunt următoarele:

- titlul *lucrării*
- forma *lucrării*
- data *lucrării*
- alte caracteristici distinctive ale *lucrării*
- terminarea estimată
- publicul țintă
- contextul *lucrării*
- suportul interpretării *lucrării* (lucrare muzicală)
- desemnarea numerică (lucrare muzicală)
- cheia (lucrare muzicală)
- coordonatele (lucrare cartografică)
- echinoxul (lucrare cartografică)

4.2.1 Titlul lucrării

Titlul *lucrării* este cuvântul, expresia sau grupul de caractere care denumesc *lucrarea*. Pot fi unul sau mai multe titluri asociate cu o *lucrare*. Dacă *lucrarea* a apărut sub diverse titluri (diferite ca formă, limbă etc.) o agenție bibliografică selectează în mod normal unul dintre acele titluri ca bază a unui "titlu uniform" în scopul consecvenței în denumirea și referințele privind *lucrarea*. Alte titluri sub care a apărut *lucrarea* pot fi tratate ca variante de titlu pentru *lucrare* sau, în unele cazuri, ca titlu uniform paralel. Titlul unei *lucrări* ce face parte dintr-o *lucrare* mai mare poate consta numai dintr-un număr sau altă desemnare generică dependentă de titlul *lucrării* mai mari.

4.2.2 Forma lucrării

Forma *lucrării* este clasa căreia *lucrarea* îi aparține (de exemplu, roman, piesă de teatru, poezie, eseu, biografie, simfonie, concert, sonată, hartă, desen, pictură, fotografie etc.).

4.2.3 Data lucrării

Data *lucrării* este data (în mod normal anul) când *lucrarea* a fost inițial creată. Data poate fi o dată singură sau o perioadă. În absența unei date certe a creării, data *lucrării* poate fi asociată cu data primei sale publicări sau lansări.

4.2.4 Alte caracteristici distinctive ale lucrării

O caracteristică distinctivă este orice caracteristică ce servește la diferențierea *lucrării*

de o altă *lucrare* cu același titlu (de exemplu, zona de origine care servește la diferențierea piesei miracol medieval cunoscută ca *The Adoration of the Shepherds*, originară din Coventry, de piesa cunoscută sub același nume, originară din Chester).

4.2.5 Terminarea estimată

Terminarea estimată a unei *lucrări* este reflectarea posibilității ca lucrarea să fie concepută cu un sfârșit definit sau ca ea să se continue nedefinit.

4.2.6 Publicul țintă

Publicul țintă al unei *lucrări* este clasa de utilizatori pentru care lucrarea este menită, definită prin grupa de vârstă (de exemplu copii, tineri, adulți etc.), nivelul de educație (de exemplu primar, secundar etc.) sau alte categorizări.

4.2.7 Contextul lucrării

Contextul este contextul istoric, social, intelectual, artistic sau oricare altul în care lucrarea a fost concepută inițial (de exemplu restaurarea monarhiei engleze din secolul al XVII-lea, mișcarea estetică de la sfârșitul secolului al XIX-lea etc.).

4.2.8 Suportul interpretării lucrării (lucrare muzicală)

Suportul interpretării este suportul instrumental, vocal și/sau orice alt suport de interpretare pentru care a fost creată inițial o lucrare muzicală (de exemplu pian, vioară, orchestră, voci umane etc.).

4.2.9 Desemnarea numerică (lucrare muzicală)

Desemnarea numerică este un număr de serie, de opus, sau un număr de index tematic atribuit unei *lucrări* muzicale de către compozitor, editor sau de un muzicolog (de exemplu, numerele atribuite lucrărilor lui Mozart de Ludwig Köchel).

4.2.10 Cheia (lucrare muzicală)

Cheia, în muzica tonală este un set de relații de înălțime care stabilește o singură clasă de înălțime ca centru tonal (de exemplu Re major). Cheia pentru o lucrare muzicală este cheia în care opera a fost inițial compusă.

4.2.11 Coordonatele (lucrare cartografică)

Coordonatele sunt gradele, minutele și secunde de longitudine și latitudine, sau unghiurile descendente și ascendente care formează granițele exterioare ale zonei reprezentate într-o imaginea sau într-un obiect cartografic.

4.2.12 Echinoux (lucrare cartografică)

Echinoux este anul care servește drept punct de referință pentru o diagramă sau un model ceresc.

4.3 Atributele *expresiei*

Atributele logice ale unei *expresii*, definite pentru acest studiu sunt următoarele:

- titlul *expresiei*
- forma *expresiei*
- data *expresiei*
- limba
- alte caracteristici distinctive ale *expresiei*
- extensibilitatea
- revizibilitatea
- caracterizarea cantitativă a *expresiei*
- sumarizarea conținutului
- contextul
- receptarea critică
- restricții de utilizare
- modelul de periodicitate (serial)
- regularitatea estimată (serial)
- frecvența estimată (serial)
- tipul de partitură (notație muzicală)
- suportul interpretării *expresiei* (notație muzicală sau înregistrare sonoră)
- scara (imagine/obiect cartografic)
- proiecția (imagine/obiect cartografic)
- tehnica de reprezentare (imagine/obiect cartografic)
- reprezentarea în relief (imagine/obiect cartografic)
- măsurătorile geodezice, de grile și verticale (imagine/obiect cartografic)
- tehnica de înregistrare (imagine detectată la distanță)
- caracteristici speciale (imagine detectată la distanță)
- tehnica (imagine grafică sau proiectată)

4.3.1 Titlul *expresiei*

Titlul *expresiei* este un cuvânt, o expresie, sau un grup de caractere care denumesc expresia. Pot fi unul sau mai multe titluri asociate unei *expresii*. Titlul unei *expresii* care face parte dintr-o *expresie* mai mare poate consta numai dintr-un număr sau altă desemnare generică dependentă de titlul *expresiei* mai mari.

4.3.2 Forma *expresiei*

Forma *expresiei* este mijlocul prin care este realizată *lucrarea* (de exemplu, prin notație alfa-numerică, note muzicale, text rostit, muzică, imagine cartografică, imagine fotografică, sculptură, dans, pantomimă etc.).

4.3.3 Data *expresiei*

Data *expresiei* este data când expresia a fost creată (de exemplu, data când un anumit text al unei lucrări a fost scris sau revizuit, data când un cântec a fost interpretat etc.). Data poate fi o singură dată calendaristică sau o înșiruire de date calendaristice. În absența unei date certe a *expresiei*, data *expresiei* poate fi asociată cu data publicării sau lansării sale.

4.3.4 Limba

Limba *expresiei* este limba în care se exprimă *lucrarea*. Limba *expresiei* poate cuprinde un număr de limbi, fiecare aparținând unei componente individuale a *expresiei*.

4.3.5 Alte caracteristici distinctive ale *expresiei*

O caracteristică distinctivă este orice caracteristică a *expresiei* care servește la diferențierea *expresiei* de o altă *expresie* a aceleiași *lucrări* (de exemplu numele folosite pentru a diferenția diverse versiuni ale textului englezesc al Bibliei sau o desemnare de "ediție" sau versiune referitoare la conținutul intelectual al *expresiei* drept "a 2-a revizuire").

4.3.6 Extensibilitatea

Extensibilitatea reflectă presupunerea că *expresia* va avea un conținut intelectual sau artistic suplimentar adăugat la conținutul existent (de exemplu, o *expresie* care este completată parte cu parte, segment cu segment, număr cu număr etc.).

4.3.7 Revizibilitatea

Revizibilitatea reflectă presupunerea că conținutul intelectual sau artistic al *expresiei* va fi revizuit (de exemplu, o schiță sau un raport interimar, un repertor care se așteaptă să fie actualizat periodic).

4.3.8 Caracterizarea cantitativă a *expresiei*

Caracterizarea cantitativă a *expresiei* este cuantificarea conținutului intelectual al *expresiei* (de exemplu, numărul de cuvinte dintr-un text, de instrucțiuni dintr-un program de computer, de imagini din benzi desenate etc.). Pentru lucrări exprimate prin sunet și/sau mișcare, caracterizarea cantitativă poate fi măsura duratei (de exemplu, timpul de interpretare).

4.3.9 Sumarizarea conținutului

Sumarizarea conținutului unei *expresii* este un rezumat, sumar, sinopsis etc., sau o listă a titlurilor de capitole, cântece, părți etc. incluse în *expresie*.

4.3.10 Contextul

Contextul este cel istoric, social, intelectual, artistic sau orice alt context în cadrul căruia a fost realizată *expresia* (de exemplu, perioada Art deco etc.).

4.3.11 Receptarea critică

Receptarea critică este reacția recenzenților, a criticilor etc. față de *expresie*, redată într-o adnotare (de exemplu, „Salutat de critici pentru folosirea...”).

4.3.12 Restricțiile de utilizare

Restricțiile de utilizare sunt restricții privind accesul și utilizarea unei *expresii*. Ele se pot baza pe copyright sau se pot extinde dincolo de protecțiile garantate de lege

proprietarului de copyright.

4.3.13 Modelul de periodicitate (serial)

Modelul de periodicitate al unei *expresii* publicate sub formă de serial este forma ce se anticipează a fi folosită în desemnarea volumelor/numerelor, etc. și/sau a datelor pentru unitățile individuale ale serialului (de exemplu, Volumul ..., numărul ...).

4.3.14 Regularitatea estimată (serial)

Regularitatea presupusă a aparițiilor unei *expresii* publicate sub formă de serial este regularitatea anticipată a lansării numerelor individuale (adică, dacă apariția se așteaptă să fie regulată sau neregulată).

4.3.15 Frecvența estimată (serial)

Frecvența presupusă a aparițiilor unei *expresii* publicate sub formă de serial este intervalul la care se așteaptă să fie lansate numerele individuale ale unui serial (de exemplu, săptămânal, lunar, trimestrial, anual etc.).

4.3.16 Tipul de partitură (notație muzicală)

Tipul de partitură este formatul folosit pentru reprezentarea unei compoziții muzicale (de exemplu, partitură scurtă, partitură completă, partitură condensată, partitură închisă etc.).

4.3.17 Suportul interpretării expresiei (notație muzicală sau înregistrare sonoră)

Suportul interpretării este instrumentul și/sau suportul vocal de interpretare reprezentate în *expresia* unei *lucrări* muzicale (de exemplu, două pianе, sopran și alto etc.). Instrumentele și/sau vocile reprezentate într-o anumită *expresie* a unei *lucrări* (de exemplu într-o transcriere, într-un aranjament sau într-un spectacol) pot fi diferite de suportul de interpretare pentru care lucrarea a fost inițial concepută. C. f. 4.2.8. Suportul interpretării (Lucrare muzicală).

4.3.18 Scara (imagine/obiect cartografic)

Într-o *expresie* cartografică, scara este raportul distanțelor față de distanțele reale pe care ea le reprezintă. Scara se aplică la distanțe orizontale, verticale, unghiulare și/sau alte distanțe reprezentate în *expresie*.

4.3.19 Proiecția (imagine/obiect cartografic)

Proiecția este metoda sau sistemul utilizat pentru reprezentare suprafeței Pământului sau a spațiului ceresc în plan (de exemplu, Mercator transversal, echidistanță de azimut etc.).

4.3.20 Tehnica de reprezentare (imagine/obiect cartografic)

Tehnica de reprezentare este metoda utilizată pentru reprezentarea caracteristicilor geografice sau de altă natură într-o imagine cartografică (de exemplu, anaglifică, diagramatică, pictorială etc.).

4.3.21 Reprezentarea în relief (imagine/obiect cartografic)

Reprezentarea în relief este tehnica folosită pentru a înfățișa ridicăturile sau neregularitățile unei suprafețe de pământ sau a albiei unui curs de apă într-o imagine cartografică (de exemplu, contururi, umbre, hașuri, nuanțare batimetrică etc.).

4.3.22 Măsurătorile geodezice, de grile și verticale (imagine/obiect cartografic)

Măsurătorile geodezice, de grile și verticale includ informații privind sferoidul folosit pentru a construi imaginea cartografică, grila sau sistemele de referință utilizate în imagine, referința orizontală [horizontal datum], referința verticală, datele matematice privind intervale de contur, intervalele batimetrice etc.

4.3.23 Tehnica de înregistrare (imagine detectată la distanță)

Tehnica de înregistrare este tehnica folosită pentru captarea unei imagini prin detectare la distanță (de exemplu fotografie multispectrală, scanare de linii în infraroșu, SLAR, cartografiere prin microunde pasive etc.).

4.3.24 Caracteristici speciale (imagine detectată la distanță)

O caracteristică specială a unei imagini detectate la distanță sau a unei imagini produse prin fotografie aeriană este altitudinea și atitudinea senzorului, poziția platformei, categoria și numele satelitului, numărul benzii spectrale implicate, calitatea imaginii, mărimea stratului de nori sau valoarea medie a rezoluției).

4.3.25 Tehnica (imagine grafică sau proiectată)

Tehnica este metoda folosită pentru a crea o imagine grafică (de exemplu, gravură etc.) sau pentru a realiza mișcarea într-o imagine proiectată (de exemplu, animație, acțiune transmisă direct, simulare pe computer, 3D etc.).

4.4 Atributele *manifestării*

Atributele logice ale unei *manifestări*, definite pentru acest studiu sunt următoarele:

- titlul *manifestării*
- mențiunea de responsabilitate
- desemnarea ediției/numărului
- locul publicării/distribuției
- editura/distribuitorul
- data publicării/distribuției
- fabricantul/producătorul
- mențiunea de colecție
- forma suportului *manifestării*
- caracterizarea cantitativă a *manifestării*
- suportul fizic
- modul de captare
- dimensiunile suportului

identificatorul *manifestării*
sursa de achiziție/autorizația de acces
termeni de accesibilitate
restricții de acces la *manifestare*
caracterul de literă (tipăritură)
corpul de literă (tipăritură)
formatul tipografic (carte veche)
colațiunea (carte veche)
statutul publicației (serial)
numerotarea (serial)
viteza de redare (înregistrare sonoră)
lărgimea șanțurilor (înregistrare sonoră)
tipul de tăietură (înregistrare sonoră)
configurația benzii (înregistrare sonoră)
tipul de sunet (înregistrare sonoră)
caracteristici speciale de redare (înregistrare sonoră)
culoarea (imagine)
rata reducerii (microformat)
polaritatea (microformat sau proiecție vizuală)
generația (microformat sau proiecție vizuală)
formatul de prezentare (proiecție video)
cerințele sistemului (resursă electronică)
caracteristicile fișierului (resursă electronică)
modul de acces (resursă electronică cu acces la distanță)
adresa de acces (resursă electronică cu acces la distanță)

4.4.1 Titlul *manifestării*

Titlul *manifestării* este cuvântul, expresia sau grupul de caractere care denumesc *manifestarea*. Pot fi unul sau mai multe titluri asociate cu o manifestare. Titlurile asociate cu o *manifestare* le includ pe toate cele care apar în *manifestarea* însăși (de exemplu, titlul de pe pagina de titlu, titlul cadru etc., titlul de pe copertă, titlul de pe pagina de titlu suplimentară, titlul-legendă [caption title], colon titlu, titlul de pe cotor etc., titlul din colofon, explicit etc., titlul de pe container, titlul de pe microfîșă etc.), precum și cele care au fost atribuite *manifestării* în scopul controlului bibliografic (de exemplu, titlul cheie, titlul extins, titlul tradus, titlul atribuit etc.).

4.4.2 Mențiunea de responsabilitate

Mențiunea de responsabilitate este o mențiune care apare în *manifestare* (în mod normal în combinație cu titlul) și denumește una sau mai multe persoane sau grupuri responsabile pentru crearea sau realizarea conținutului intelectual sau artistic încorporat în *manifestare*. O persoană sau un grup denumit pot fi direct responsabili pentru *lucrarea* încorporată în *manifestare* (de exemplu, autor, compozitor etc.) sau indirect responsabili (de exemplu, autorul unui roman pe care se bazează un scenariu de film). Alte persoane sau grupuri denumite în mențiune pot cuprinde pe cei responsabili pentru *expresia lucrării* conținută în *manifestare* (de exemplu, traducători, actori etc.) sau pe cei responsabili pentru compilarea *lucrărilor* conținute în *manifestare* (de exemplu, editura, compilatorul etc.). O mențiune de responsabilitate poate denumi o organizație responsabilă pentru sponsorizarea sau apariția *lucrării* conținute în *manifestare*. Mențiunea poate de asemenea indica rolul sau funcția exercitată de fiecare dintre persoanele, grupurile sau organizațiile

responsabile. Numele care apar în mențiunea de responsabilitate din *manifestare* pot să fie sau să nu fie *persoane* sau *colectivități* într-adevăr responsabile pentru creația sau realizarea conținutului intelectual sau artistic încorporat în *manifestare*. Similar, funcțiile menționate pot să reflecte sau să nu reflecte relația reală care există între persoanele sau grupurile denumite și conținutul intelectual sau artistic.

4.4.3 Desemnarea ediției/numărului

Desemnarea ediției sau a numărului *manifestării* este un cuvânt sau o expresie care apare în *manifestare* și care indică în mod normal o diferență fie în conținut, fie în formă între *manifestare* și o *manifestare* înrudită publicată anterior de aceeași editură/același distribuitor (de exemplu, ediția a doua, versiunea 2.0 etc.) sau publicată simultan fie de aceeași editură/același distribuitor fie de altă editură/alt distribuitor (de exemplu ediție cu corp de literă mare [large print edition], ediție britanică etc.). Desemnarea ediției/numărului aparține tuturor *exemplarelor* unei *manifestări* produse în cea mai mare parte după același original și publicate de aceeași editură/același distribuitor sau grup de edituri/distribuitori.

4.4.4 Locul publicării/distribuției

Locul publicării/distribuției *manifestării* este orașul sau localitatea asociată în *manifestare* cu denumirea editurii/distribuitorului. Locul publicării poate cuprinde numele statului, provinciei, teritoriului și/sau al țării precum și numele localității. O *manifestare* poate fi asociată cu unul sau mai multe locuri de publicare/distribuție.

4.4.5 Editură/distribuitor

Editura/distribuitorul unei *manifestări* este persoana, grupul sau organizația nominalizate în *manifestare* ca responsabile pentru publicarea, distribuția, apariția sau lansarea *manifestării*. O *manifestare* poate fi asociată cu una sau mai multe edituri sau unul sau mai mulți distribuitori.

4.5.6 Data publicării/distribuției

Data publicării/distribuției unei *manifestări* este data (în mod normal anul) lansării publice a *manifestării*. Data poate fi o singură dată calendaristică a publicării sau o înșiruire de date calendaristice (în cazul unei publicații seriale). În absența unei date desemnate ca dată a publicării sau lansării, data copyright-ului sau data tipăririi, ori a producției pot servi ca înlocuitor.

4.4.7 Fabricant/producător

Fabricantul/producătorul unei *manifestări* este persoana, grupul sau organizația denumită în *manifestare* ca responsabilă pentru fabricarea sau producția unei *manifestări*. O *manifestare* poate fi asociată cu unul sau mai mulți fabricanți sau producători.

4.4.8 Mențiunea de colecție

Mențiunea de colecție este un cuvânt, o expresie sau un grup de caractere ce apar în *manifestare* și denumesc colecția căreia îi aparține *manifestarea*. O mențiune de colecție poate să cuprindă de asemenea un număr care desemnează poziția

secvențială a *manifestării* în cadrul colecției. Într-o *manifestare* pot fi nominalizate una sau mai multe colecții sau sub-colecții.

4.4.9 Forma suportului *manifestării*

Forma suportului este clasa specifică de materiale căreia îi aparține suportul fizic al *manifestării* (de exemplu, casetă audio, videodisc, cartuș de microfilm, folie transparentă etc.). Suportul unei *manifestări* care cuprinde multiple componente fizice poate conține mai multe forme (de exemplu, un film cu o broșură însoțitoare, un disc audio separat pe care se află banda sonoră a unui film etc.).

4.4.10 Caracterizarea cantitativă a *manifestării*

Caracterizarea cantitativă este cuantificarea numărului unităților fizice care alcătuiesc suportul (de exemplu, număr de foi, discuri, role etc.).

4.4.11 Suportul fizic

Suportul fizic este tipul de material din care este produs suportul (de exemplu, hârtie, lemn, plastic, metal etc.). Suportul fizic poate include în plus față de materialul de bază, orice alt material care se aplică pe cel de bază (de exemplu, pictură în ulei pe pânză, emulsie chimică aplicată pe un film etc.). Fiecare componentă a unei *manifestări* care cuprinde multiple componente fizice poate fi produsă dintr-un tip diferit de material.

4.4.12 Modul de captare

Modul de captare este mijlocul de înregistrare a notației, sunetului, imaginilor, pentru producerea unei *manifestări* (de exemplu, analogic, acustic, electric, digital, optic etc.).

4.4.13 Dimensiunile suportului

Dimensiunile suportului sunt măsurile componentelor fizice și/sau ale containerului *manifestării*. Dimensiunile pot cuprinde măsuri ale înălțimii (de exemplu, volum legat de 18 cm), lățimii (de exemplu, film de 8 mm), înălțime x lățime (de exemplu, diapozitiv 5 x 5 cm), înălțime x lățime x adâncime (de exemplu, model 9 x 30 x 20 cm) sau diametru (de exemplu, disc de 30 cm).

4.4.14 Identificatorul *manifestării*

Identificatorul *manifestării* este un număr sau cod unic asociat cu o *manifestare* care servește la diferențierea *manifestării* de orice altă *manifestare*. O *manifestare* poate avea unul sau mai mulți identificatori asociați cu aceasta. Identificatorul poate fi atribuit ca parte a unui sistem internațional de numerotare sau codificare (de exemplu ISBN etc.), ca parte a unui sistem național (de exemplu, numărul de depozit legal), sau poate fi atribuit independent de editura sau distribuitorul *manifestării* (de exemplu, numărul publicației oficiale, numărul editurii muzicale, numărul atribuit de agenția de informare [clearing house]). Un identificator al *manifestării* poate de asemenea să fie atribuit de un bibliograf, muzicolog, etc. Un identificator al *manifestării* poate conține atât o componentă numerică cât și una textuală sau codificată ce identifică sistemul sub care a fost atribuit și/sau agenția sau persoana care a atribuit numărul, astfel încât să redea unicitatea identificatorului *manifestării*.

4.4.15 Sursa de achiziție/autorizația de acces

Sursa de achiziție sau autorizația de acces a unei manifestări este denumirea unei edituri, al unui distribuitor etc. indicată în *manifestare* ca sursă din care se poate achiziționa *manifestarea* sau prin care se poate autoriza accesul. Sursa de achiziție/autorizația de acces include în mod normal o adresă a editurii, distribuitorului etc. O *manifestare* poate fi asociată cu una sau mai multe surse.

4.4.16 Termeni de accesibilitate

Termenii de accesibilitate sunt termenii indicați în *manifestare* sub care furnizorul (adică sursa de achiziție/autorizație de acces) va pune în mod normal la dispoziție *manifestarea* (de exemplu, gratuit pentru membrii unei anumite asociații), sau prețul cu care se vinde *manifestarea*.

4.4.17 Restricții de acces la *manifestare*

Restricțiile de acces sunt restricții privind accesul și utilizarea unei *manifestări*. Restricțiile de acces se pot baza pe copyright sau se pot extinde dincolo de protecțiile garantate de lege proprietarului de copyright.

4.4.18 Caracterul de literă (tipăritură)

Caracterul de literă este stilul caracterelor folosite la tipărirea unei cărți (de exemplu, Baskerville, Times New Roman etc.).

4.4.19 Corpul de literă (tipăritură)

Corpul de literă reprezintă mărimea caracterelor dintr-o tipăritură (de exemplu 10 puncte).

4.4.20 Formatul tipografic (carte veche)

Formatul tipografic al unei cărți tipărite manual reflectă numărul de pliuri făcute într-o coală tipografică pentru a forma un fascicol de file (de exemplu, o coală îndoită în două formează un quarto, îndoită în patru formează un octavo etc.).

4.4.21 Colațiunea (carte veche)

Colațiunea reflectă succesiunea fasciculelor dintr-o carte conform indicației prin semnătură pe fiecare fascicol (de exemplu, patru fascicule care poartă semnături de la A la D).

4.4.22 Statutul publicației (serial)

Statutul publicației pentru o *manifestare* apărută ca serial este mențiunea referitoare la continuarea publicării (adică, dacă este publicată curent sau și-a încetat publicarea).

4.4.23 Numerotarea (serial)

Numerotarea pentru o *manifestare* apărută ca serial este desemnarea

volumului/numărului etc. și/sau a datei care apare în *manifestare*. Numerotarea poate conține o componentă numerică, alfabetică și/sau o dată (de exemplu, Volumul 1, numărul 1 (ianuarie 1971)).

4.4.24 Viteza de redare (înregistrare sonoră)

Viteza de redare pentru o înregistrare sonoră este viteza la care trebuie să funcționeze suportul pentru a produce sunetul dorit (de exemplu 33 1/3 rpm, 19 cm/s etc.).

4.4.25 Lărgimea șanțurilor (înregistrare sonoră)

Lărgimea șanțurilor indică numărul de șanțuri per inch tăiate pe un disc sau cilindru (de exemplu, micro-șanț adică 200 șanțuri per inch).

4.4.26 Tipul de tăietură (înregistrare sonoră)

Tipul de tăietură este direcția în care sunt tăiate șanțurile pe un disc sau cilindru (de exemplu lateral, vertical etc.).

4.4.27 Configurația benzii (înregistrare sonoră)

Configurația benzii este numărul de piste de pe o bandă sonoră (de exemplu 8 piste, 12 piste).

4.4.28 Tipul de sunet (înregistrare sonoră)

Tipul de sunet reflectă numărul de canale sonore utilizate pentru efectuarea înregistrării (mono, stereofonic, cuadrofonic etc.).

4.4.29 Caracteristici speciale de redare (înregistrare sonoră)

O caracteristică specială de redare este sistemul de egalizare, sistemul de reducere a zgomotului etc. utilizate pentru efectuarea înregistrării (de exemplu, NAB, DBX, Dolby etc.).

4.4.30 Culoarea (imagine)

Culoarea este culoarea/culorile, tonul/tonurile etc. (inclusiv negru și alb) utilizate în producerea unei imagini.

4.4.31 Rata reducerii (microformat)

Rata reducerii este măsura în care s-a redus un text sau o imagine în procesul microfilmării (de exemplu 42x etc.). Rata reducerii poate fi indicată și printr-un șir (de exemplu, o reducere foarte înaltă înseamnă o reducere de ordinul 61x până la 90x).

4.4.32 Polaritatea (microformat sau proiecție video)

Polaritatea este relația dintre culori și tonuri dintr-o imagine pe film față de culorile și tonurile obiectului filmat. Când culorile și tonurile din imaginea pe film reflectă direct culorile și tonurile obiectului filmat, polaritatea este pozitivă. Când ele sunt inversul culorii și tonul obiectului, polaritatea este negativă. Polaritatea imaginilor dintr-o *manifestare* care conține mai multe imagini poate fi combinată.

4.4.33 Generația (microformat sau proiecție video)

Generația este reflectarea numărului de transferuri ale unei imagini pe film de pe un suport pe altul (de exemplu, un original foto de prima generație, un original tipărit de a doua generație, o copie de lucru de a treia generație etc.).

4.4.34 Formatul de prezentare (proiecție video)

Formatul de prezentare este formatul utilizat în producerea unei imagini proiectate (de exemplu, ecran mare, Beta, VHS etc.).

4.4.35 Cerințele sistemului (resurse electronice)

Cerințele sistemului pentru o resursă electronică includ cerințe referitoare la hardul (de exemplu modelul și fabricația echipamentului, capacitatea RAM etc.) la softul (de exemplu sistemul de operare, limbajul de programare etc.) și a perifericelor (monitor, imprimantă, maus etc.).

4.4.36 Caracteristicile fișierelor (resurse electronice)

Caracteristicile fișierelor pentru o resursă electronică includ standardele sau schemele utilizate pentru codificarea fișierului (de exemplu, ASCII, SGML etc.), caracteristicile fizice ale fișierului (de exemplu densitatea și paritatea de înregistrare, coeficientul de grupare în blocuri fizice ale înregistrărilor etc.) și alte caracteristici care au o influență asupra modului în care fișierul poate fi procesat.

4.4.37 Modul de acces (resurse electronice la distanță)

Modul de acces este mijlocul de accesare a unei resurse electronice aflate la distanță (de exemplu Internet, World Wide Web etc.).

4.4.38 Adresa de acces (resurse electronice la distanță)

Adresa de acces este un cod alfa-numeric (de exemplu URL [Universal Resource Locator]) utilizat pentru a facilita accesul la o resursă electronică.

4.5 Atributele exemplarului

Atributele logice ale unui *exemplar*, definite pentru acest studiu sunt următoarele:

- identificatorul *exemplarului*
- amprenta
- proveniența *exemplarului*
- însemnări
- istoricul expunerii
- starea
- istoricul tratamentului
- tratamentul prevăzut
- restricții de acces la *exemplar*

Notă: Atributele definite pentru scopurile acestui studiu nu le includ pe cele asociate

cu tranzacțiile de natură efemeră, precum circulația sau prelucrarea unui *exemplar*.

4.5.1 Identificatorul *exemplarului*

Identificatorul *exemplarului* este un număr sau cod unic asociat cu *exemplarul* și servește la diferențierea aceluși exemplar de orice alt exemplar din aceeași colecție și/sau instituție (de exemplu, cota, barcod-ul etc.). Numărul este în mod normal atribuit de instituția care deține *exemplarul*. Identificatorul *exemplarului* poate include și un număr sau cod care identifică instituția sau depozitul în care exemplarul este păstrat și un nume sau cod care indică o anumită colecție sau sub-unitate a instituției (de exemplu, colecția de carte rară, o bibliotecă filială etc.).

4.5.2 Amprenta

O amprentă este un identificator alcătuit prin combinarea grupurilor de caractere transcrise de la anumite pagini ale unui *exemplar* tipărit. Tehnica este utilizată în primul rând pentru a semnaliza diferențele între exemplarele individuale ale primelor cărți tipărite. Există diverse formule de construire a amprentei (de exemplu, formula menționată în *Fingerprints = Empreintes = Impronte*, publicată de Institut de Recherche et d'Histoire des Textes din Paris).

4.5.3 Proveniența *exemplarului*

Proveniența unui *exemplar* este evidența proprietății sau custodiei anterioare a *exemplarului*.

4.5.4 Însemnări

Însemnările de pe un *exemplar* includ orice semnătură, numerotare, adnotare etc., unice pe un *exemplar*, așa cum au fost aplicate de artist, fabricant, proprietar etc.

4.5.5 Istoricul expunerii

Istoricul expunerii este o evidență a expunerilor publice ale unui *exemplar*, cuprinzând date, locații etc.

4.5.6 Starea

Starea *exemplarului* este condiția fizică în care se află *exemplarul*, în special orice variație între alcătuirea *exemplarului* și cea a *manifestării* pe care o exemplifică (de exemplu, pagini lipsă, ilustrații lipsă etc.). Starea poate reflecta și alte aspecte ale condiției fizice ale *exemplarului* (de exemplu, fragilitate, imagini șterse etc.).

4.5.7 Istoricul tratamentului

Istoricul tratamentului unui *exemplar* este evidența tratamentului la care a fost supus *exemplarul* (de exemplu, dezacidificare, restaurare etc.). Istoricul tratamentului poate cuprinde și detalii ale procedurii de tratament (de exemplu, soluții chimice utilizate, tehnici aplicate etc.), data aplicării tratamentului etc.

4.5.8 Tratamentul prevăzut

Tratamentul planificat al unui *exemplar* este un plan pentru tratamentul ulterior al

exemplarului (de exemplu, spălare chimică). Tratamentul prevăzut poate să cuprindă și detalii privind procedeul planificat de tratament și data prevăzută a aplicării.

4.5.9 Restricții de acces la exemplar

Restricțiile de acces la un *exemplar* sunt orice limitări impuse asupra accesului fizic la un exemplar (de exemplu, restricționat la utilizare aprobată numai în interior etc.).

4.6 Atributele Persoanei

Atributele logice ale unei *persoane*, definite pentru acest studiu sunt următoarele:

- numele
- datele
- titlul *persoanei*
- alte desemnări asociate cu *persoana*

4.6.1 Numele

Numele unei *persoane* este cuvântul, caracterul sau grupul de cuvinte și/sau caractere prin care *persoana* este cunoscută (de exemplu Donald Horne, A. A. Miller, Ellery Queen etc.). Un nume poate conține unul sau mai multe prenume (sau nume de botez), matronimice, patronimice, nume de familie, porecle, nume dinastice etc. O *persoană* poate fi cunoscută prin mai multe aliasuri. O agenție bibliografică selectează în mod normal unul dintre aceste nume ca vedetă uniformă în scopul consecvenței în denumirea și referințele privind *persoana*. Celelalte nume sau forme ale numelui pot fi tratate ca variante de nume ale *persoanei*. În anumite cazuri (de exemplu, în cazul unei *persoane* care scrie sub mai multe pseudonime, sau o persoană care scrie și în calitate oficială și ca persoană) agenția bibliografică poate stabili mai multe vedete uniforme pentru *persoană*.

4.6.2 Datele

Datele asociate cu o *persoană* pot conține data precisă sau aproximativă a nașterii și/sau morții persoanei, sau date care indică perioada în care *persoana* a fost cunoscută ca activă într-un anumit domeniu de interes.

4.6.3 Titlul persoanei

Titlul unei *persoane* este un cuvânt sau expresie care indică rangul, funcția, noblețea, onoarea etc. (de exemplu, Major, Premier Duce etc.). sau un termen de adresare (Sir, Mrs. etc.) asociate cu *persoana*.

4.6.4 Alte desemnări asociată cu persoana

O desemnare asociată cu o *persoană* este un numeral, cuvânt sau abreviere care indică succesiunea în cadrul unei familii sau dinastii (de exemplu, III, Jr. etc.), sau un epitet sau alt cuvânt sau expresie asociate cu o *persoană* (de exemplu, Viteazul, Inginer, etc.).

4.7 Atributele *colectivității*

Atributele logice ale unei *colectivități*, definite pentru acest studiu sunt următoarele:

- denumirea
- numărul asociat cu *colectivitatea*
- locul asociat cu *colectivitatea*
- datele asociate cu *colectivitatea*
- alte desemnări asociate cu *colectivitatea*

4.7.1 Denumirea

Denumirea unei *colectivități* este cuvântul, expresia, caracterul sau grupul de cuvinte și/sau caractere prin care este cunoscută o colectivitate (de exemplu, Royal Aeronautical Society, IBM, Séminaire européen sur la recherche en education, Friedrich Witte etc.). O *colectivitate* poate fi cunoscută prin mai multe denumiri sau mai multe forme ale aceleiași denumiri. O agenție bibliografică selectează în mod normal una dintre aceste denumiri ca vedetă uniformă în scopul consecvenței în desemnarea și referințele privind *colectivitatea*. Celelalte denumiri sau forme de denumire pot fi tratate ca variante de denumiri pentru *colectivitate*. În unele cazuri (de exemplu în cazul în care o *colectivitate* este cunoscută sub diverse denumiri în diverse perioade din istoria sa) agenția bibliografică poate stabili mai multe vedete uniforme pentru o *colectivitate*.

4.7.2 Numărul asociat cu *colectivitatea*

Numărul asociat cu *colectivitatea* este desemnarea numerică a succesiunii unei întâlniri, conferințe, expoziții, târg etc. ce constituie unul din seria respectivelor întâlniri, conferințe, expoziții, târguri etc., sau orice altă desemnare numerică asociată cu o *colectivitate*.

4.7.3 Locul asociat cu *colectivitatea*

Locul asociat cu *colectivitatea* este orașul, localitatea sau altă desemnare a locului în care a avut loc întâlnirea, conferința, expoziția, târgul etc., sau locația cu care *colectivitatea* este cumva asociată (de exemplu Los Angeles, Bretton Woods, Oxford University etc.). Locul poate conține numele statului, al provinciei, teritoriului și/sau țării precum și numele local al acestuia.

4.7.4 Datele asociate cu *colectivitatea*

Datele asociate cu *colectivitatea* reprezintă data calendaristică sau șirul de date în care a avut loc întâlnirea, conferința, expoziția, târgul etc., sau data cu care *colectivitatea* este cumva asociată (de exemplu data înființării sale).

4.7.5 Alte desemnări asociate cu *colectivitatea*

O desemnare asociată cu *colectivitatea* este un cuvânt, o expresie sau abreviere care indică înființarea sau statutul legal al *colectivității* (de exemplu Inc., Ltd. etc.), sau orice termen care servește la diferențierea *colectivității* de alte *colectivități*, persoane etc. (de exemplu firmă, grup muzical etc.).

4.8 Atributele *conceptului*

Atributele logice ale unui *concept*, definite pentru acest studiu sunt următoarele:

termenul pentru *concept*

4.8.1 Termenul pentru *concept*

Termenul pentru *concept* este cuvântul, expresia, sau grupul de caractere utilizat pentru a denumi sau a desemna *conceptul* (de exemplu, științe economice, existențialism, radioactivitate etc.). Un *concept* poate fi desemnat prin mai mulți termeni sau prin mai multe forme ale termenului. O agenție bibliografică selectează în mod normal unul dintre acei termeni ca vedetă uniformă în scopul consecvenței în denumirea și referințele privind *conceptul*. Ceilalți termeni sau forme ale termenilor pot fi tratați ca variante ale termenului pentru *concept*.

4.9 Atributele *obiectului*

Atributele logice ale unui *obiect*, definite pentru acest studiu sunt următoarele:

termenul pentru *obiect*

4.8.1 Termenul pentru *obiect*

Termenul pentru *obiect* este cuvântul, expresia, sau grupul de caractere utilizat pentru a denumi sau a desemna *obiectul* (de exemplu, o clădire, o navă etc.). Un *obiect* poate fi desemnat prin mai mulți termeni sau prin mai multe forme ale termenului. O agenție bibliografică selectează în mod normal unul dintre acei termeni ca vedetă uniformă în scopul consecvenței în denumirea și referințele privind *obiectul*. Ceilalți termeni sau forme ale termenilor pot fi tratați ca variante ale termenului pentru *obiect*.

4.10 Atributele *evenimentului*

Atributele logice ale unui *eveniment*, definite pentru acest studiu sunt următoarele:

termenul pentru *eveniment*

4.10.1 Termenul pentru *eveniment*

Termenul pentru *eveniment* este cuvântul, expresia, sau grupul de caractere utilizat pentru a denumi sau a desemna *evenimentul* (de exemplu Bătălia de la Hastings, Turul Franței etc.). Un *eveniment* poate fi desemnat prin mai mulți termeni sau prin mai multe forme ale termenului. O agenție bibliografică selectează în mod normal unul dintre acei termeni ca vedetă uniformă în scopul consecvenței în denumirea și referințele privind *evenimentul*. Ceilalți termeni sau forme ale termenilor pot fi tratați ca variante ale termenului pentru *eveniment*.

4.11 Atributele *locului*

Atributele logice ale unui *loc*, definite pentru acest studiu sunt următoarele:

termenul pentru *loc*

4.11.1 Termenul pentru *loc*

Termenul pentru *loc* este cuvântul, expresia, sau grupul de caractere utilizat pentru a denumi sau a desemna *locul* (de exemplu Londra, Râul St. Lawrence etc.). Un *loc* poate fi desemnat prin mai mulți termeni sau prin mai multe forme ale termenului. O agenție bibliografică selectează în mod normal unul dintre acei termeni ca vedetă uniformă, în scopul consecvenței în denumirea și referințele privind *locul*. Ceilalți termeni sau forme ale termenilor pot fi tratați ca variante ale termenului pentru *loc*.

5. RELAȚII

5.1. Relațiile bibliografice în contextul modelului

Creatorii și editorii entităților intelectuale și artistice folosesc diverși termeni pentru a semnala relațiile dintre aceste entități. Termeni precum "ediție" și "versiune" sunt adesea întâlniți pe publicații și alte materiale. La fel se întâmplă și cu mențiuni ca "bazat pe..." sau "traducere din...". În multe cazuri asemenea termeni sau mențiuni servesc ca semnal pentru catalogator că trebuie reflectată o relație în înregistrarea bibliografică. Problema privind încrederea în termenii utilizați în mod obișnuit ca punct de plecare în analiza relațiilor bibliografice este că acești termeni nu sunt nici clar definiți și nici uniform aplicați. În acest studiu relațiile sunt examinate în contextul entităților definite pentru model, i.e. sunt analizate în mod specific ca relații care operează între o *lucrare* și alta, între o *expresie* și alta, între o *manifestare* și un *exemplar* etc.

În contextul modelului, relațiile servesc drept vehicul pentru descrierea legăturii dintre o entitate și alta, și astfel ca o metodă de a acorda asistență utilizatorului în „navigarea” prin universul reprezentat de o bibliografie, un catalog, sau o bază de date bibliografică. Mai precis, utilizatorul va formula o cerință de căutare folosind unul sau mai multe atribute ale entității pe care o caută, și prin acest atribut el va găsi entitatea respectivă. Relațiile reflectate în descrierea bibliografică oferă informații suplimentare care îl ajută pe utilizator să facă legături între entitatea găsită și alte entități înrudite cu aceasta.

Relațiile pot fi reflectate în înregistrările bibliografice în mai multe moduri. Unele relații, în special cele descrise în diagramele entitate-relație din Capitolul 3 (figurile 3.1-3.3) sunt adesea reflectate prin concatenarea simplă a atributelor unei entități cu atributele entității înrudite într-o singură înregistrare. De exemplu, o înregistrare va cupla atributele unei anumite *manifestări* cu atributele *expresiei* care este încorporată în acea manifestare și cu atributele *lucrării* care este realizată prin acea *expresie*. Relațiile mai sunt uneori reflectate implicit prin adăugarea la înregistrare a unei vedete care identifică acea entitate. Relația dintre *lucrare* și *persoana* sau *colectivitatea* respectivă, de exemplu, este reflectată implicit prin adăugarea la înregistrare a unei vedete care identifică *persoana* sau *colectivitatea* responsabile pentru *lucrare*. Relațiile sunt uneori reflectate prin "stratificarea" atributelor unei entități cu cele ale entităților înrudite (e.g. într-o înregistrare pe mai multe nivele care descrie atât entitatea agregat cât și entitățile individuale componente). Relațiile sunt adesea explicitate prin utilizarea unei note sau folosind o metodă similară care nu doar indică faptul că există o relație între entitatea descrisă în înregistrare și o altă entitate, dar menționează și natura relației (e.g. "Traducere din textul englezesc al ediției din 1891").

Este important de avut în vedere că pentru scopurile acestui studiu, o relație nu e operațională dacă nu sunt identificate explicit entitățile din ambii termeni ai relației. De exemplu, "bazat pe o piesă de Henrik Ibsen" nu menționează operațional existența unei relații *lucrare-lucrare*; pe când "bazat pe piesa *Ghosts* de Henrik Ibsen" o face.

Este de asemenea important de menționat că în cadrul modelului entitate-relație relațiile pot fi descrise fie la nivelul la care ele operează, fie la un nivel mai general atunci când relația nu poate fi prea ușor precizată. De exemplu, o concordanță la

Finnegans Wake a lui Joyce ar fi în realitate bazată pe o anumită formă (i.e. *manifestare*) a unui anumit text (i.e. *expresie*); nu ar fi posibil, dacă respectiva ediție a textului de bază este necunoscută, să se menționeze relația concordanței cu acea *expresie* și/sau *manifestare* pe care se bazează. În acest caz este posibil doar să se menționeze relația concordanței cu *Finnegans Wake* (i.e. *lucrarea*). Modelul prin urmare, oferă o opțiune pentru exprimarea unor anumite tipuri de relații la fiecare din cele două niveluri.

Secțiunile care urmează descriu relațiile utilizate de model și modul în care acestea funcționează.

Secțiunile 5.2-5.2.3 descriu relațiile logice dintre tipurile de entități reprezentate în diagramele entitate-relație de nivel superior din Capitolul 3 (Figurile 3.1-3.3). În diagramele entitate-relație aceste relații sunt reprezentate doar pentru a indica la nivel generalizat modul în care entitățile sunt legate între ele (i.e. cum se leagă *lucrările* cu *expresiile*, cum se leagă acestea cu *persoane* și *colectivități*, apoi cu *concepte*, *obiecte*, *evenimente* etc.; cum se leagă *expresiile* cu *manifestările*, cum se leagă acestea cu *persoane* și *colectivități* etc.). La nivel mai specific, aceleași relații se utilizează pentru a lega o anumită *expresie* cu *lucrarea* pe care o realizează, o anumită *manifestare* cu *expresia* încorporată etc.

Secțiunile 5.3-5.3.6.1 descriu un alt set de relații asociate cu cele patru entități primare (*lucrare*, *expresie*, *manifestare* și *exemplar*) care operează mai specific între instanțe particulare ale entităților (e.g. între o *lucrare* și alta, între două *expresii* ale aceleiași *lucrări*, între o *expresie* a unei *lucrări* și o *expresie* a altei *lucrări* etc.).

5.2. Relații reprezentate în diagramele de nivel superior

Diagramele entitate-relație din Capitolul 3 (Figurile 3.1-3.2) ilustrează relațiile logice dintre entități la cel mai înalt nivel de generalizare din model. Relațiile reprezentate în diagrame indică doar modul în care diversele tipuri de entități sunt legate între la nivel logic (i.e. cum se leagă *lucrările* de *expresii*, cum se leagă acestea de *persoane* și *colectivități* etc.). De exemplu, linia denumită "realizată prin" care leagă *lucrarea* de *expresie* indică în termeni generali faptul că o *lucrare* este realizată printr-o *expresie*.

Așa cum reiese din Capitolul 3 (secțiunile 3.1.1-3.1.3), entitățile din model se împart în 3 grupe. Prima grupă cuprinde produsele eforturilor intelectuale sau artistice: *lucrare*, *expresie*, *manifestare* și *exemplar*. A doua grupă cuprinde entitățile responsabile pentru conținutul intelectual sau artistic, producția și diseminarea, sau custodia acestor produse: *persoană* și *colectivitate*. A treia grupă cuprinde un set suplimentar de entități care, împreună cu entitățile din prima și a doua grupă pot servi drept subiecte ale unei *lucrări*: *concept*, *obiect*, *eveniment* și *loc*.

5.2.1 Relații între *Lucrare*, *Expresie*, *Manifestare* și *Exemplar*

Relațiile reprezentate în Figura 3.1 care leagă *lucrarea* de *expresie*, *expresia* de *manifestare* și *manifestarea* de *exemplar* sunt esențiale pentru structura modelului entitate-relație. Fiecare din cele trei relații primare (i.e. relația "realizată prin" dintre *lucrare* și *expresie*, relația "încorporată în" dintre *expresie* și *manifestare*, și relația "exemplificată prin" dintre *manifestare* și *exemplar*) este unică și operează în cadrul unei singure perechi de entități din model. În toate cele trei cazuri de fapt, relațiile reflectate în fiecare legătură sunt parte integrantă din definiția entităților implicate în

relație.

Prima dintre aceste relații indică faptul că o *lucrare* este "realizată prin" *expresie*. Văzută din direcția inversă relația indică faptul că *expresia* "este realizarea unei" *lucrări*, ceea ce arată de fapt cum este definită *expresia* ca entitate ("realizarea intelectuală sau artistică a unei *lucrări*..."). Legătura logică dintre *lucrare* și *expresie*, așa cum e reprezentată în model prin intermediul relației, servește drept bază atât pentru identificarea *lucrării* reprezentate printr-o *expresie* individuală, cât și pentru certificarea faptului că toate *expresiile* unei lucrări sunt legate de respectiva *lucrare*. Indirect, relațiile dintre o *lucrare* și diversele *expresii* ale acelei *lucrări* servesc și la stabilirea unei relații implicite de "frăție" între diverse *expresii* ale unei *lucrări*.

Exemplu:

- **w₁** *A Christmas carol* de Charles Dickens
 - **e₁** textul original al autorului în limba engleză
 - **e₂** traducerea în limba tamil de V. A. Venkatachari
 - ...

Similar, relația dintre *expresie* și *manifestare*, care indică faptul că o *expresie* este "încorporată în" *manifestare*, sau invers, că *manifestarea* este întruparea unei *expresii*, reflectă definiția *manifestării* ("întruparea fizică a *expresiei*..."). În acest caz, legătura logică servește ca bază atât pentru identificarea *expresiei* unei *lucrări* încorporate într-o *manifestare* individuală cât și pentru certificarea faptului că toate *manifestările* aceleiași *expresii* sunt legate de *expresia* respectivă. Indirect, relațiile dintre o *expresie* și diversele *manifestări* ale acelei *expresii* servesc și la stabilirea unei relații implicite de "frăție" între diverse *manifestări* ale *expresiei*.

Exemplu:

- **w₁** *Goldberg variations* de J. S. Bach
 - **e₁** interpretările lui Glen Gould înregistrate în 1981
 - **m₁** înregistrarea lansată pe disc audio de 33 1/3 rpm din 1982 de CBS Records
 - **m₂** înregistrarea re-lansată pe compact disc în 1993 de Sony

Același lucru este valabil pentru relația "exemplificată de" dintre *manifestare* și *exemplar*. Din nou, aceasta este o relație unică, parte integrantă din definiția exemplarului (un singur exemplar al unei manifestări). Legătura logică servește ca bază atât pentru identificarea *manifestării* exemplificată printr-un *exemplar* individual cât și pentru certificarea faptului că toate copiile (i.e., exemplarele) aceleiași manifestări sunt legate de *manifestarea* respectivă. Indirect, relațiile dintre o *manifestare* și diversele *exemplare* ale acelei *manifestări* servesc și la stabilirea unei relații implicite de "frăție" între diverse copii (i.e., *exemplare*) ale unei *manifestări*.

Exemplu:

- **w₁** *Lost treasures of the world*
 - **e₁** resursă electronică interactivă
 - **m₁** disc optic electronic publicat în 1994 de Follgard CD-Visions
 - **i₁** prima copie deținută de Calgary Public Library
 - **i₁** a doua copie deținută de Calgary Public Library

Trebuie menționat faptul că deși relațiile dintre *lucrare*, *expresie*, *manifestare* și *exemplar* sunt reprezentate în diagrama entitate-relație în mod segmentat, ele operează logic ca un lanț continuu. Ceea ce înseamnă că relația *lucrare-expresie* se continuă prin relația *expresie-manifestare*, iar cele două relații se continuă mai departe cu relația *manifestare-exemplar*. Astfel, când o relație are loc între o *expresie* și o *manifestare* care întrupează *expresia*, *manifestarea* este în același timp legată logic de *lucrarea* care e realizată prin *expresie*, datorită faptului că *expresia* a fost legată de *lucrarea* pe care o realizează.

5.2.2 Relații privind Persoane și Colectivități

Entitățile din a doua grupă (*persoane* și *colectivități*) sunt legate de cele din prima grupă prin patru tipuri de relații: relația "creat de" care leagă atât *persoana* cât și *colectivitatea* de *lucrare*; relația "realizat prin" care leagă aceleași două entități de *expresie*; relația "produs de" care le leagă de *manifestare*; și relația "deținut de" care le leagă de *exemplar*.

Relația "creat de" poate lega o *lucrare* de o *persoană* responsabilă pentru crearea conținutului intelectual sau artistic al *lucrării*; ea poate lega și o *lucrare* și *colectivitatea* responsabilă pentru *lucrare*. Legătura logică dintre o *lucrare* și o *persoană* sau *colectivitate* servește ca bază atât pentru identificarea *persoanei* sau a *colectivității* responsabile pentru o *lucrare* individuală cât și pentru certificarea faptului că toate *lucrările* de o anumită *persoană* sau *colectivitate* sunt legate cu respectiva *persoană* sau *colectivitate*.

Exemplu:

- **p₁** Edmund Spencer
 - **w₁** *The shepheardes calender*
 - **w₂** *The faerie queen*
 - **w₃** *Astrophel*
 - ...

Relația "realizat de" poate lega o *expresie* cu o *persoană* sau *colectivitate* responsabile pentru realizarea unei *lucrări*. Este similară ca funcție cu relația "creat de" dar implică o diferență în privința naturii relației corespunzătoare diferenței dintre *lucrare* și *expresie* ca entități. O *persoană* sau o *colectivitate* responsabile pentru conținutul intelectual sau artistic al unei *lucrări* sunt responsabile pentru concepția *lucrării* ca entitate abstractă; o *persoană* sau o *colectivitate* responsabile pentru expresia *lucrării* sunt responsabile pentru detaliile specifice ale realizării sau execuției intelectuale sau artistice ale *expresiei*. Legătura logică dintre o *expresie* și *persoana* sau *colectivitatea* respective servește ca bază atât pentru identificarea *persoanei* sau a *colectivității* cât și pentru certificarea faptului că toate *expresiile* realizate de o *persoană* sau o *colectivitate* sunt legate cu acea *persoană* sau *colectivitate*.

Exemplu:

- **c₁** The Tallis Scholars
 - **e₁** o reprezentație din 1980 cu *Miserere* de Allegri
 - **e₂** o reprezentație din 1986 cu *Missa pange lingua* de Josquin
 - **e₃** o reprezentație din 1989 cu *Missa osculetur me* de Lassus
 - ...

Relația "produs de" poate lega o *manifestare* cu *persoana* sau *colectivitatea* responsabile pentru publicarea, distribuirea, fabricarea sau producerea *manifestării*. Legătura logică dintre *manifestare* și respectiva *persoană* sau *colectivitate* poate servi atât ca bază pentru identificarea *persoanei* sau a *colectivității* responsabile pentru producerea sau diseminarea unei *manifestări* cât și pentru certificarea faptului că toate *manifestările* produse sau diseminate de o *persoană* sau *colectivitate* sunt legate cu respectiva *persoană* sau *colectivitate*.

Exemplu:

- **c₁** Coach House Press
 - **m₁** publicarea în 1965 la Coach House Press a lucrării *Man in a window* de Wayne Clifford
 - **m₂** publicarea în 1965 la Coach House Press a lucrării *The LSD leacock* de Joe Rosenblatt
 - **m₃** publicarea în 1965 la Coach House Press a lucrării *New wings for Icarus* de Henry Beissel
 - ...

5.2.3 Relații privind Subiectul

Entitățile din toate cele trei grupe sunt legate de entitatea *lucrare* printr-o relație de subiect.

Relația "are ca subiect" indică faptul că oricare dintre entitățile din model, inclusiv o *lucrare*, poate fi subiectul unei *lucrări*. Exprimată în termeni ușor diferiți, relația indică faptul că o *lucrare* poate fi despre un *concept*, un *obiect*, un *eveniment* sau *loc*; poate fi despre o *persoană* sau o *colectivitate*; poate fi despre o *expresie*, o *manifestare*, sau un *exemplar*; poate fi despre o altă *lucrare*. Legătura logică dintre o *lucrare* și o entitate relativă de subiect servește ca bază atât pentru identificarea subiectului unei *lucrări* individuale cât și pentru certificarea faptului că toate *lucrările* relevante pentru un anumit subiect sunt legate de acel subiect.

Exemplu:

- **c₁** Romantism
 - **w₁** *Beyond the Tragic Vision* de Morse Peckham
 - **w₂** *Romanticism reconsidered*, editată de Northrop Frye ...

5.3. Alte relații între entitățile din Grupa 1

Tabelele de la 5.1 la 5.11 prezintă o trecere în revistă a relațiilor suplimentare dintre entitățile din Grupa 1 care nu au fost descrise în diagrama referitoare la cel mai înalt nivel de relații dintre entități din Figura 3.1. Ele identifică tipurile majore de relații care operează între instanțe ale aceluiași tip de entitate sau între instanțe ale unor tipuri diferite de entități, și includ exemple de categorii specifice de entități care sunt tipic implicate în fiecare tip de relație, dar nu sunt menite să fie exhaustive. Pentru a facilita descrierea relațiilor, relațiile specifice au fost grupate în tipuri logice de relații și fiecărui grup i s-a dat un nume de tip de relație. Scopul principal al acestui studiu, totuși, nu e acela de a oferi grupări de nivel superior pentru relații, ci mai degrabă de a descrie natura relațiilor bibliografice prin "deconstruirea" termenilor și categoriilor convenționale, și de a arăta cum operează relațiile în contextul celor patru

entități primare ale modelului (i.e. *lucrare, expresie, manifestare și exemplar*).

Tabelele, (așa cum se exemplifică mai jos) sunt făcute să arate în coloana din stânga diversele tipuri de relații care operează între tipurile de entități specificate în titlu pentru fiecare tabel (în cazul nostru *manifestare-manifestare*). Pentru fiecare tip de relație există o pereche de mențiuni de relații formulate așa cum ar apărea într-o diagramă entitate-relație. Prima mențiune din pereche indică relația ca și cum ar fi trasată de la prima entitate către a doua entitate, a doua indică relația reciprocă, ca și cum ar fi trasată de la a doua entitate către prima entitate. În coloana din dreapta este o listă de exemple de categorii de entități care ar putea ocupa tipic poziția celei de-a doua entități în fiecare tip de relație.

Relația manifestare-la-manifestare

Tip de relație	Manifestare
Reproducere are o reproducere → ← este reproducere a	Reproducere Microreproducere Macroreproducere Retipărire Retipărire foto-offset Facsimil

În tabelul de mai sus, sub tipul de relație denumit drept "reproducere", prima mențiune (are o reproducere →) indică relația ca și cum ar fi trasată de la prima *manifestare* din relație către *manifestarea* a doua din relație. În acest caz a doua *manifestare* ar trebui să fie tipic una dintre categoriile de entități enumerate în coloana din dreapta (o microreproducere, retipărire, facsimil etc.). Mențiunea reciprocă de relație (← este reproducerea) indică relația ca și cum ar fi trasată de la a doua *manifestare* (i.e. de la microreproducere, retipărire, facsimil etc.) către prima *manifestare* (i.e. *manifestarea* care a fost produsă). Aplicând notația care a fost folosită în exemple pentru a reflecta relațiile implicite dintre *lucrare, expresie, manifestare și exemplar*, relația din tabelul de mai sus ar fi ilustrată după cum urmează:

- **m₁** (prima manifestare)
are ca reproducere →
← este reproducere a
- **m₂** (a doua manifestare)

În unele tabele există o singură coloană cu exemple, în altele entitățile au fost divizate în două categorii (e.g. dependente și independente) și sunt două coloane de exemple. Motivul subdivizării exemplilor în anumite instanțe în două categorii și distincția dintre categorii sunt explicate în secțiunile care urmează.

5.3.1 Relațiile lucrare-la-lucrare

Tabelul 5.1 ilustrează diverse categorii de relații lucrare-la-lucrare:

Tabelul 5.1 Relațiile lucrare-la-lucrare

Tip de relație	Lucrare referențială	Lucrare autonomă
Sucesiune are ca urmare pe → ← este urmare a	Continuare	Continuare Lucrare în continuare
Supliment are ca supliment pe → ← este supliment al	Index Concordanță Ghidul profesorului Glosă Supliment Anexă	Supliment Anexă
Complement are drept complement pe → ← este complement al	Cadență Libret Coregrafie Sfârșit pentru o lucrare neterminată	Muzică ocazională Ilustrație muzicală pentru un text Pendant
Sumarizare are ca sumar pe → ← este sumar al		Compendiu Abstract
Adaptare are ca adaptare pe → ← este adaptare a		Adaptare Parafrază Traducere liberă Variațiuni (muzică) Armonizare (muzică) Fantezie (muzică)
Transformare are ca transformare pe → ← este transformare a		Dramatizare Romanțare Versificare Scenariu
Imitație are ca imitație pe → ← este imitație a		Parodie Imitație Travesti

O premiză fundamentală pentru relațiile lucrare-la-lucrare este faptul că au fost admis că există două *lucrări* diferite; cu alte cuvinte, conținutul intelectual sau artistic al unei lucrări a fost apreciat suficient de diferit de al celeilalte pentru a constitui o *lucrare* separată.

În relațiile lucrare-lucrare ilustrate în Tabelul 5.1 există două categorii: cele care presupun o *lucrare* referențială prin natura ei și cele care includ *lucrări* autonome. O *lucrare referențială* este una care este atât de strâns legată de cealaltă *lucrare* din relație, încât are valoare mică în afara contextului celeilalte *lucrări*. O *lucrare autonomă* este una care nu are nevoie de referința la altă *lucrare* din relație pentru a

fi utilă sau înțeleasă.

Coloana centrală din Tabelul 5.1 denumită "lucrare referențială" prezintă diverse tipuri de *lucrări* care vor avea utilitate sau semnificație restrânsă fără referința la cealaltă *lucrare* din relație. În această categorie intră continuările care depind de *lucrarea* precedentă pentru a fi înțelese, indexurile și concordanțele unei *lucrări*, cadențele etc.

Exemplu:

- **w₁** *Iliada* de Homer
are drept concordanță pe →
← este concordanță a
- **w₂** lucrării lui G.L. Pendergast *A complete concordance to the Iliad of Homer*

Coloana din dreapta a Tabelului 5.1 denumită "lucrare autonomă" prezintă diverse tipuri de *lucrări* care au o relație cu altă *lucrare*, dar care pot fi folosite și înțelese fără referința la o altă *lucrare*. În această categorie intră urmare și suplimentele, ca și abstractele, adaptările, dramatizările, parodiile etc.

Exemple:

- **w₁** *Don Giovanni* de W. A. Mozart
are ca adaptare pe →
← este adaptare a
- **w₂** filmului lui Joseph Losey *Don Giovanni*
- **w₁** harta Ordnance Survey¹ a Țării Galilor
are ca adaptare pe →
← este adaptare a
- **w₂** hărții zonelor administrative din Țara Galilor

Trei tipuri de relații interesează categoriile referențiale și autonome: continuare, supliment și complement. Tipul de relație de succesiune presupune un fel de progresie liniară a conținutului de la o *lucrare* la cealaltă. În unele cazuri, conținutul continuării poate fi strâns legat de conținutul *lucrării* precedente, ceea ce poate avea ca rezultat o *lucrare* referențială. În altele, cum este cazul părților separate ale unei trilogii, urmarea va fi autonomă. Publicațiile seriale care rezultă din fuziunea sau separarea predecesorilor și devin de sine stătătoare fără a necesita referința la predecesor sunt și ele exemple de lucrări autonome care intră în tipul de relații de succesiune.

Exemplu:

- **w₁** *The British journal of social and clinical psychology*
este parțial continuată de →
← continuă parțial pe
- **w₂** *The British journal of social psychology*

Relația de tip supliment presupune *lucrări* care se intenționează să fie folosite în conjuncție cu o altă *lucrare*. Unele dintre acestea precum: indexuri, concordanțe, ghiduri pentru profesori, glose, manuale de instrucțiuni pentru resurse electronice vor

¹ Ordnance Survey - organizație guvernamentală care realizează hărți oficiale ale Marii Britanii și Irlandei de Nord (n. trad.)

fi atât de strâns asociate cu conținutul *lucrării* în relație încât sunt inutile fără *lucrarea* cealaltă. Asemenea *lucrări* sunt referențiale prin definiție. Suplimentele și anexele intră și ele frecvent în categoria referențială, dar dacă pot fi folosite fără referința la lucrarea în relație acestea intră în categoria autonomă.

Exemplu:

- **w₁** *Annual report of the Librarian of Congress*
are ca supliment pe →
← este supliment al
- **w₂** *The Library of Congress' Quarterly journal of current acquisitions*

Al treilea tip de relație, complement, presupune *lucrări* intenționate să fie combinate cu, sau inserate în *lucrarea* în relație. Cu alte cuvinte, ele se intenționează să fie integrate într-un fel în cealaltă *lucrare*, dar nu au făcut parte din concepția originală a acelei *lucrări* anterioare. Ca și în cazul urmărilor și al suplimentelor, unele complemente pot fi folosite sau înțelese de sine stătător, fără referința la o altă lucrare (i.e. sunt autonome), altele necesită înțelegerea unei alte lucrări (i.e. sunt referențiale).

Exemplu:

- **w₁** *Curlew River* de William Plomer
are ca ilustrație muzicală pe →
← este ilustrația muzicală a
- **w₂** Ilustrația muzicală a lui Benjamin Britten pentru *Curlew River*

De asemenea, în categoria autonomă intră grupări a patru tipuri adiționale de relații: sumarizare, adaptare, transformare și imitație. Toate genurile de lucrări reprezentate în aceste grupări presupun modificări ale unei lucrări originale într-o măsură suficientă încât să garanteze considerarea lor ca lucrări noi, mai degrabă decât simple *expresii* diferite ale aceleiași *lucrări*. Orice lucrare care intră într-una dintre aceste grupări este considerată autonomă prin definiție.

Exemple:

- **w₁** *Paedagogik als System* de Karl Rozenkrantz
are ca parafrază pe →
← este parafrază la
- **w₂** *The science of education* de Anna C. Brackett
- **w₁** *Pickwick Papers* de Charles Dickens
are ca dramatizare pe →
← este dramatizare a
- **w₂** *Sam Weller* de W. T. Moncrieff

Semnificația distincției făcute între *lucrări* care intră în categoria referențială și cele din categoria autonomă devine clară în momentul evaluării importanței relative a reflectării relațiilor într-o înregistrare bibliografică. În contextul utilității relative a relațiilor *lucrare-lucrare*, ar fi de maximă importanță să se ofere informații privind relația dintre o urmare, supliment sau complement și *lucrarea* cu care se află ele în relație, întrucât utilizarea semnificativă a urmării, suplimentului sau complementului este în mare măsură dependentă de conținutul celeilalte *lucrări*. Pe de altă parte, în

cazul unei *lucrări* autonome, înțelegerea *lucrării* predecesoare, dacă e utilă, nu ar fi indispensabilă pentru înțelegerea sau utilizarea urmării, suplimentului sau complementului. Același lucru este valabil și pentru sumarizări, adaptări, transformări și imitații. Prin urmare, pentru *lucrările* autonome, menționarea explicită a relației în înregistrarea bibliografică este mai puțin importantă.

Din exemplele de mai sus ar trebui să fie evident faptul că termenii utilizați de edituri pot fi adesea insuficienți pentru a indica cu claritate dacă o *lucrare* trebuie să fie considerată referențială sau autonomă. *Lucrările* caracterizate drept continuări, suplimente și anexe pot intra în această categorie. Catalogatorul trebuie să aprecieze dacă *lucrarea* poate fi folosită numai cu referința la lucrarea înrudită sau poate fi folosită și înțeleasă independent.

5.3.1.1 Relațiile întreg/parte la nivelul lucrării

Tabelul 5.2 ilustrează relațiile întreg/parte la nivelul *lucrării*.

Tabelul 5.2 Relațiile întreg/parte la nivelul lucrării

Tip de relație	Parte dependentă	Parte independentă
Întreg/parte are ca parte pe → ← este parte a	Capitol, Secțiune, Parte etc. Volum/număr al unui serial Parte intelectuală a unei lucrări în mai multe părți Ilustrație pentru un text Coloana sonoră a unui film	Monografie într-o serie Articol dintr-o revistă Parte intelectuală a unei lucrări în mai multe părți

Sunt două categorii de relații întreg/parte: cele privind părți dependente și cele privind părți independente. Părțile dependente sunt părți componente ale unei *lucrări* care sunt menite să fie utilizate în contextul *lucrării* mai ample și ca atare depind de contextul oferit de lucrarea mai amplă, pentru cea mai mare parte a semnificației lor. Componentele dependente sunt adesea dificil de identificat fără referința la lucrarea mai amplă, dat fiind că ele nu au în general nume/titluri distincte. Părțile independente sunt cele a căror semnificație nu depinde într-o măsură semnificativă de contextul oferit de *lucrarea* mai amplă. Caracteristic pentru componentele independente este faptul că ele au nume/titluri distincte. Se presupune că, în ambele cazuri, *lucrarea* care reprezintă întregul este o *lucrare* independentă.

Categoria părților dependente se poate divide și ea în două subcategorii: părți segmentale și părți sistemice ale conținutului *lucrării*. Părțile segmentate sunt componente separate ale unei *lucrări* al cărei conținut există ca segment distinct, identificabil în cadrul unui întreg. Printre componentele separate ale lucrărilor se află prefețele, capitolele, secțiunile, părțile etc.

Exemplu:

- **w₁** *Precis in a multilingual context*
 - **w_{1,1}** Part 1: *Precis – an overview*, de Derek Austin
 - **w_{1,2}** Part 2: *A linguistic and logical explanation of the syntax*, de Jutta Sorensen și Derek Austin
 - **w_{1,3}** Part 3: *Multilingual experiments, proposed codes, and procedures for the Germanic languages* de Jutta Sorensen și Derek Austin

O parte sistemică a unei *lucrări*, pe de altă parte, nu poate fi considerată ca un segment subordonat conținutului *lucrării*. Mai degrabă, o parte sistemică este un aspect integrant care se extinde peste și este întrețesut cu restul conținutului *lucrării*. Ilustrațiile unui text sau cinematografia unui film sunt exemple ale aspectului integrant; ele pot fi identificate și discutate ca părți intelectuale sau artistice ale întregului, dar nu reprezintă segmente secvențiale separate ale conținutului, așa cum sunt componentele segmentale.

De cele mai multe ori nu vor exista motive ca o parte dependentă a unei lucrări să fie identificată sau descrisă separat într-o descriere bibliografică. În anumite ocazii, totuși, de exemplu când o prefață sau introducere a fost scrisă de autor bine cunoscut care nu e autorul textului principal, ar putea fi util să se identifice și să se descrie partea componentă în sine. Pentru că părțile dependente necesită prin definiție amplasarea în contextul *lucrării* mai ample, relația, conform regulilor, se face printr-o complementară pentru partea componentă, la înregistrarea care descrie *lucrarea* mai amplă; alternativ, relația poate fi reflectată mai puțin regulamentar printr-o notă de conținut.

Părțile independente ale *lucrării* sunt mult mai indicate să fie identificate și descrise de sine stătător. Categoria include monografiile dintr-o serie de monografii (unde seria reprezintă întregul, articole dintr-o revistă sau numere de revistă (unde revista reprezintă întregul), sau componente intelectuale independente ale unei lucrări în mai multe părți sau ale unui set, unde componenta respectivă poate avea valoare în afara contextului oferit de celelalte componente ale setului. Categoria independentă mai include părți recunoscute în mod obișnuit ale unor lucrări mai ample, precum cărțile din Biblie etc.

Exemplu:

- **w₁** *Multimedia Tawow* de D. Bruce Sealey
 - **w_{1,1}** *Defeathering the Indian* de Emma La Rogue
 -

5.3.2. Relații expresie-la-expresie

Tabelele 5.3 și 5.4 prezintă diferitele tipuri de relații *expresie-la-expresie*.

Relațiile *expresie-la-expresie* se împart în două mare grupe: cele în care fiecare *expresie* implicată în relație este o *expresie* a aceleiași *lucrări* și cele în care fiecare *expresie* implicată în relație este o *expresie* a unei *lucrări* diferite.

Tabela 5.3. Relații expresie-la-expresie

Între expresiile aceleiași lucrări		
Tip de relație	Expresie referențială	Expresie autonomă
Rezumare are ca rezumat pe → ← este rezumat al		Rezumat Condensare Expurgare

Revizuire are ca revizuire pe → ← este revizuire a		Ediție revizuită Ediție adăugită Stare (grafică)
Traducere are ca traducere pe → ← este traducere a		Traducere literală Transcriere (muzică)
Aranjament (muzică) are ca aranjament pe → ← este aranjament al		Aranjament (muzică)

Relațiile dintre *expresiile aceleiași lucrări* (Tabela 5.3) apar atunci când o *expresie* a fost derivată din alta. În acest tip de relații, o *expresie* este văzută ca o modificare a celeilalte. Modificarea poate fi o traducere literală, când intenția este de a reda conținutul intelectual al *expresiei* anterioare cu cât mai multă acuratețe posibil (de notat că traducerile libere sunt tratate în model ca noi *lucrări*); o revizuire, când intenția este de a altera sau de a actualiza conținutul *expresiei* anterioare, fără însă a modifica conținutul în așa măsură încât să devină o nouă *lucrare*; un rezumat, în care o parte din conținutul *expresiei* anterioare este îndepărtat, dar rezultatul nu alterează conținutul în așa măsură încât să devină o nouă *lucrare*; un aranjament al unei compoziții muzicale. *Expresiile* rezultate din asemenea modificări sunt, în general, autonome (i.e. nu cer, în mod normal, să se facă referință la o *expresie* anterioară, pentru a fi utilizate sau înțelese).

Tabela 5.4. Relații expresie-la-expresie (continuare)

Între expresiile unor lucrări diferite		
Tip de relație	Expresie referențială	Expresie autonomă
Sucesiune are ca succesiune pe → ← este succesiune a	Continuare	Continuare Lucrare continuatoare
Supliment are ca supliment pe → ← este supliment al	Index Concordanță Ghid al instructorului Glosă Supliment Anexă	Supliment Anexă
Complement are drept complement pe → ← este complement al	Cadență Libret Coregrafie Terminare (pentru o lucrare neterminată)	Muzică însoțitoare Aranjament muzical pentru un text Pandant
Rezumare are ca rezumat pe → ← este rezumat al		Rezumat

Adaptare are ca adaptare pe → ← este adaptare a		Adaptare Parafrază Transpunere liberă Variațiuni (muzică)
Transformare are ca transformare pe → ← este transformare a		Dramatizare Rescriere în formă de roman Scenariu
Imitație are ca imitație pe → ← este imitație a		Parodie Imitație

Exemple:

- **w1** *A Christmas carol* de Charles Dickens
 - **e1** textul original englezesc al autorului
are ca traducere pe →
← este traducere a
 - **e2** o traducere în tamilă de V.A. Venkatachari
- **w1** *Four small dances* de Bela Bartok
 - **e1** partitura originală pentru orchestră a autorului
are ca aranjament pe →
← este aranjament al
 - **e2** un aranjament pentru orchestră mică de coarde de G. Darvas

Când implică *expresii* ale unor *lucrări diferite* (Tabela 5.4), relațiile *expresie-la-expresie* includ aceleași tipuri de *relații* care operează și la nivelul *lucrare-la-lucrare*. Dintre tipurile diferite, relațiile succesiune, supliment și complement sunt cele cel mai adesea stabilite la nivel de *expresie*. De pildă, o notă dintr-o înregistrare bibliografică referitoare la un supliment, s-ar putea referi la ediția specifică (i.e. *expresia*) unei *lucrări* precedente pe care o suplimentează. Este important să se țină seama de faptul că lucrările reprezentate de expresii pot fi referențiale sau autonome; estimări ale utilității relațiilor *expresie-la-expresie* se vor baza pe faptul că *lucrarea* reprezentată este referențială sau autonomă.

Pentru rezumate, adaptări, transformări și imitații este, poate, mai puțin obișnuit să se stabilească o relație cu o *expresie* anume a unei *lucrări* anterioare. Totuși, ar putea fi folositor să se stabilească o relație la acel nivel, dacă informația este la îndemână, e.g. „Adaptare de John Barton, bazată pe ediția lui William Caxton din 1485”.

5.3.2.1 Relații întreg/parte, la nivel de expresie

Relații întreg/parte la nivel de *expresie* (Tabela 5.5) sunt adesea de același tip general ca și cele de la nivel de *lucrare*. Totuși, categoriile specifice de părți recunoscute drept componente ale *expresiei* vor diferi într-o anumită măsură de cele recunoscute drept componente ale *lucrării*. De pildă, un cuprins, o bibliografie sau un index vor fi considerate ca părți ale *expresiei*, deoarece fac, în mod normal, referință la particularități ale *expresiei*.

Tabela 5.5. Relații expresie-la-expresie de tip întreg/parte

Tip de relație	Parte dependentă	Parte independentă
Întreg/parte are ca parte pe → ← este parte a	Cuprins etc. Volum/număr de serial Ilustrație pentru un text Sonorul unui film Amendament	Monografie într-o serie Articol de revistă Parte intelectuală a unei lucrări multiparte

5.3.3. Relații expresie-la-lucrare

Tabela 5.6 prezintă categoriile de relații care se pot stabili între o *expresie* a unei lucrări și o *lucrăre* diferită.

Relațiile sunt de aceeași tipuri generale ca și în cazul relațiilor lucrare-la-lucrăre; vor exista relații de tip succesori, supliment și complement, așa cum vor exista sumarizare, adaptare, transformare și imitație. Totuși, în fiecare caz, nivelul mai specific al *expresiei* este pus în relație cu nivelul mai general al *lucrării*. Stabilirea relației dintre nivelul *expresiei* la nivelul *lucrării* este destul de uzuală, cel mai adesea deoarece o relație specifică expresie-la-expresie nu poate fi determinată cu ușurință. De pildă, poate fi dificil de a determina textul anume (i.e. *expresia*) care a fost folosită ca bază a unei dramatizări sau scenariu. În asemenea cazuri, relația este adesea exprimată simplu sub forma unei note sau complementare ce se referă doar la *lucrarea* implicată și nu la *expresia* particulară a acelei lucrări.

Ca și în cazul relațiilor lucrare-la-lucrăre, natura *lucrării* pe care o reprezintă *expresia* va determina importanța evidențierii în înregistrarea bibliografică a relației expresie-la-lucrăre. Dacă *lucrarea* reprezentată de *expresie* este referențială, atunci va fi mai important să se evidențieze relația sa cu cealaltă lucrăre; dacă *lucrarea* este autonomă, evidențierea relației este mai puțin vitală.

Tabelul 5.6 Relațiile expresie-la-lucrăre

Tip de relație	Lucrăre referențială	Lucrăre autonomă
Sucesiune are ca urmare pe → ← este urmare a	Continuare	Continuare Lucrăre în continuare
Supliment are ca supliment pe → ← este supliment al	Index Concordanță Ghidul profesorului Glosă Supliment Anexă	Supliment Anexă

Complement are drept complement pe → ← este complement al	Cadență Libret Coregrafie Sfârșit pentru o lucrare neterminată	Muzică ocazională Ilustrație muzicală pentru un text Pendant
Sumarizare are ca sumar pe → ← este sumar al		Compendiu Abstract
Adaptare are ca adaptare pe → ← este adaptare a		Adaptare Parafrază Traducere liberă Variațiuni (muzică)
Transformare are ca transformare pe → ← este transformare a		Dramatizare Romanțare Scenariu
Imitație are ca imitație pe → ← este imitație a		Parodie Imitație

5.3.4. Relații manifestare-la-manifestare

Tabela 5.7 prezintă relațiile manifestare-la-manifestare

Tabelul 5.7 Relațiile manifestare-la-manifestare

Tip de relație	Manifestare
Reproducere are ca reproducere pe → ← este reproducere a	Reproducere Microreproducere Macroreproducere Retipărire Retipărire foto-offset Facsimil Sit-oglindă
Alternativă are ca alternativă pe → ← este alternativă pentru	Format alternativ Ediție simultană

Relațiile manifestare-la-manifestare implică în mod normal *manifestări* ale aceleiași *expresii*.

Relația 'reproducere' poate implica grade diferite de fidelitate cu *manifestarea* anterioară. Se includ în această categorie diverse categorii de reproducere. Deși în realitate o reproducere microfilmată este — în mod normal — obținută după un anume exemplar (i.e. *exemplar*) al *manifestării* originale, se obișnuiește a se vedea relația ca fiind între *manifestarea* microformat și *manifestarea* tipăritură reprezentată de exemplarul care a servit de fapt ca bază pentru microformat. În acest fel de reproducere, important este faptul că același conținut intelectual sau artistic este

reprezentat în *manifestarea* rezultată; nu se urmărește replicarea machetării și a prezentării grafice a manifestării-sursă. Retipărirea reprezintă o altă situație în care intenția primară este republicarea conținutului intelectual sau artistic; în cazul retipăririlor se poate presupune că procesul de retipărire va produce o *manifestare* care prezintă multe dintre caracteristicile fizice ale originalului, deși nu acesta este principalul obiectiv. În cazul facsimilelor, intenția precisă este de a prezerva nu doar conținutul, ci și aspectul grafic al *manifestării*-sursă.

Exemplu:

- **w1** *A treatise of indulgences* de Clement Rayner
 - **e1** textul original al autorului
 - **m1** cartea publicată de către John Heigham în 1623
are ca reproducere pe →
← este reproducere a
 - **m2** retipărire facsimilată publicată de către Scolar Press în 1973

Relația 'alternativă' implică manifestări care servesc efectiv ca alternative una alteia. Relația alternativă se obține, de pildă, când o publicație, audioînregistrare, videoînregistrare etc. este publicată în mai multe formate, sau când ea este publicată simultan de către edituri diferite, în țări diferite.

Exemplu:

- **w1** *The road to Ensenada* de Lyle Lovett
 - **e1** interpretarea autorului, înregistrată pentru album
 - **m1** înregistrarea publicată în 1996 de către MCA Records pe casetă
are ca alternativă pe →
← este alternativă la
 - **m2** înregistrarea publicată în 1996 de către MCA Records pe disc compact

5.3.4.1 Relații întreg/parte la nivel de *manifestare*

Tabela 5.8 prezintă relațiile întreg/parte, la nivel de *manifestare*.

Tabelul 5.2 Relațiile întreg/parte manifestare-la-manifestare

Tip de relație	Manifestare
Întreg/parte are ca parte pe → ← este parte a	Volum al unei manifestări multivolum Coloana sonoră a unui film, pe un suport separat Coloana sonoră a unui film, încorporată în film

Conținutul fizic reprezentat de *manifestare* poate fi divizat cam în același fel în care poate fi divizat conținutul intelectual, în cazul unei *lucrări* sau a unei *expresii*. La nivelul *manifestării*, o componentă poate fi o unitate fizică separată a *manifestării*. Volumul 2 al unei ediții în trei volume din *Război și pace* ar fi o componentă a *manifestării*. Similar, o broșură cu instrucțiuni ce acompaniază un CD-ROM ar fi o componentă a *manifestării*. O componentă a unei *manifestări* poate fi și o parte integrantă a *manifestării*, care este fizic inseparabilă de întreg, ca de pildă coloana sonoră a unui film, care este încorporată în film.

Exemplu:

- **w1** *Minnesota politics and government*
 - **e1** resursa educativă multimedia
 - **m1** kit publicat în 1976 de către Minnesota Historical Society
 - **w1.1** *People serving people*, de Judy A. Poseley
 - **e1.1** textul autorului pentru broșură
 - **m1.1** broșura de 30 de pagini inclusă în kit
 - **w1.2** *Voices of Minnesota politicians*
 - **e1.2** extrase din cuvântările înregistrate ale politicienilor
 - **m1.2** the audio-discul inclus în kit

Este important să ne reamintim că *manifestarea*, din moment ce reprezintă conținutul intelectual așa cum este exprimat într-o formă fizică, este totuși o abstracțiune. Prin urmare, părțile și relațiile articulate la acest nivel reprezintă generalizări care sunt adevărate pentru toate instanțele *manifestării* care au fost produse, și nu reprezintă părți ale unui anume *exemplar* deținut de o instituție, care ar fi componente la nivel de *exemplar*.

5.3.5 Relații manifestare-la exemplar

Tabela 5.9 prezintă relații manifestare-la-exemplar.

O relație manifestare-la-exemplar indică faptul că o *manifestare* dată este rezultatul reproducerii unui anume *exemplar*. Relația 'reproducere' va fi evidențiată la acest nivel atunci când este folositor să se indice *exemplarul* particular folosit, în contrast cu evidențierea relației la un nivel mai general manifestare-la-manifestare.

Tabelul 5.9 Relațiile manifestare-la-exemplar

Tip de relație	Manifestare
Reproducere are ca reproducere pe → ← este reproducere a	Reproducere Microreproducere Macroreproducere Retipărire Retipărire foto-offset Facsimil

Exemplu:

- **w1** *Vraie description des Gaules....* de Jean Jolivet
 - **e1** harta originală manuscrisă a cartografului
 - **m1** harta editată în 1570
 - **i1** exemplar al Département des Cartes et plans de la Bibliothèque nationale din Paris
 - are ca reproducere pe →
 - ← este reproducere a
 - **m2** reproducere facsimilată publicată în 1974 de către Hier et demain

5.3.6 Relații exemplar-la-exemplar

Tabela 5.10 prezintă două tipuri de relații exemplar la exemplar.

Tabelul 5.10 Relațiile exemplar-la-exemplar

Tip de relație	Exemplar
Reconfigurare are ca reconfigurare pe → ← este reconfigurare a	Legat împreună cu Despărțită în Extrasă din
Reproducere are ca reproducere pe → ← este reproducere a	Reproducere Microreproducere Macroreproducere Facsimil

Relația 'reproducere' exprimă faptul că un *exemplar* particular a fost derivat într-un anume fel dintr-un alt *exemplar*. Ca și în cazul *manifestării*, pot exista diverse nivele de fidelitate a reproducerii față de *exemplarul* original. Totuși, spre deosebire de replicarea *manifestărilor* — care în unele cazuri vor duce la schimbarea tipului de suport — replicarea unui *exemplar* rezultă într-un alt *exemplar* cu aceleași caracteristici fizice ca și originalul.

Relația 'reconfigurare' este una în care unul sau mai multe *exemplare* sunt astfel transformate încât rezultă unul sau mai multe noi *exemplare*. Cel mai adesea, un *exemplar* al unei *manifestări* este legat cu un *exemplar* al unei alte *manifestări*, pentru a produce un nou *exemplar*. Pentru monografii, aceasta este situația tipică de „legat cu”. Pentru seriale, reconfigurarea apare atunci când mai multe *exemplare* nelegate, reprezentând numere diferite sunt legate împreună, pentru a forma un nou *exemplar*. Mai rar, un singur *exemplar* fizic poate fi separat și relegat ca două *exemplare* distincte.

Exemplu:

- **i1** un exemplar al *Canada--physical, economic, and social* de Adam Lillie, publicată în 1855 de către MacLear & Company
este legat împreună cu →
← este legat împreună cu
- **i2** un exemplar al *Canada and her resources* de Alexander Morris, publicată în 1855 de către John Lovell

5.3.6.1 Relații întreg/parte la nivel de exemplar

Tabela 5.11 prezintă relațiile întreg/parte, la nivel de *exemplar*.

Tabelul 5.11 Relațiile întreg/parte exemplar-la-exemplar

Tip de relație	Exemplar
Întreg/parte are parte → ← este parte din	Componentă fizică a unui exemplar Legătura unui exemplar

Părțile unui *exemplar* pot fi componente separate sau integrante. O componentă distinctă este o piesă fizică separabilă, ce constituie o parte a întregului *exemplar*. De pildă exemplarul 1 al unei anume *manifestări* poate consta din două volume separate; fiecare dintre aceste volume poate participa într-o relație întreg/parte cu exemplarul ca întreg.

O parte integrantă a unui *exemplar* este una care — în mod normal — considerată a fi fizic inseparabilă de *exemplar*. Legătura unei cărți, de pildă, ar fi considerată o parte integrantă. La fel plicul unui disc sau carcasa unui CD-ROM care, deși în realitate este o piesă fizică distinctă, nu ar fi considerată — în mod normal — o parte separată.

6. OPERAȚIILE EFECTUATE DE CĂTRE UTILIZATOR

6.1 Corelarea atributelor și relațiilor cu operațiile efectuate de către utilizator

Modelul entitate-relație care a fost dezvoltat în capitolele 3, 4 și 5 prevede o structură în care cerințele de date pot fi analizate într-un mod sistematic. Structura prevăzută de model servește drept cadru pentru analiza utilizărilor datelor bibliografice, cu referire directă la entitatea care face obiectul interesului utilizatorului și la atributele și relațiile relevante pentru operația realizată de către utilizator. Fiecare atribut și relație poate să fie corelat în mod direct cu operațiile pe care le realizează utilizatorul.

Așa cum se indică în capitolul 2 și conform scopurilor acestui studiu, au fost definite patru operații generice pe care le efectuează utilizatorul. Operațiile sunt definite în relație cu utilizările elementare ale datelor realizate de către utilizator:

- a găsi [*find*] entitățile care corespund criteriilor de căutare formulate de către utilizator (adică să se localizeze o singură entitate sau un set de entități într-un fișier sau într-o bază de date, ca rezultat al căutării, folosind un atribut sau o relație a entității);
- a identifica [*identify*] o entitate (adică să se confirme că entitatea descrisă corespunde entității căutate sau să se distingă între două sau mai multe entități cu caracteristici similare);
- a selecta [*select*] o entitate care este corespunzătoare nevoilor utilizatorului (adică să se aleagă o entitate care corespunde cerințelor utilizatorului în ceea ce privește conținutul, formatul fizic etc. sau să se respingă o entitate ca nefiind corespunzătoare nevoilor utilizatorului);
- a dobândi sau a obține [*obtain*] acces la entitatea descrisă (adică a se dobândi o entitate prin cumpărare, împrumut etc. sau a accesa în mod electronic o entitate printr-o conexiune on-line la distanță).

6.2 Evaluarea gradului de relevanță pentru operațiile efectuate de către utilizatori

Tabelele 6.1 – 6.4 reiau toate atributele și relațiile corespunzătoare fiecărei dintre cele patru entități primare ale modelului entitate-relație (adică *lucrare*, *expresie*, *manifestare* și *exemplar*). Fiecare atribut și fiecare relație sunt evaluate prin prisma celor patru operații generice efectuate de către utilizator (adică a găsi, a identifica, a selecta și a obține) și, la rândul lor, fiecare operație efectuată de către utilizator este subdivizată în patru sub-operații, definite în raport cu entitatea la care se referă (adică, a găsi o lucrare, a găsi o expresie, a găsi o manifestare, a găsi un exemplar, a identifica o lucrare, a identifica o expresie etc.). Simbolurile utilizate în tabele (■ □ ○) indică gradul de relevanță a fiecărui atribut și fiecare relații pentru o operație specifică efectuată de către utilizator, concentrată pe o anumită entitate. Simbolul ■ arată că un atribut sau o relație este foarte importantă în raport cu operația indicată; simbolul □ semnifică o importanță moderată; simbolul ○ semnifică o importanță relativ scăzută. Absența unui simbol arată că atributul sau relația nu prezintă o relevanță semnificativă în raport cu o acea operație sau sub-operație.

Pentru fiecare entitate, tabelele conțin două secțiuni: prima secțiune este o listă a atributelor specifice entității; cea de-a doua secțiune este o listă a relațiilor dintre entitatea respectivă și alte entități. Pentru a sprijini o anumită operație efectuată de către utilizator pot fi importante atât atributele specifice entității, cât și relațiile dintre

acea entitate și alte entități. De exemplu, pentru a ajuta utilizatorul să identifice o *lucrare* sunt importante atât atributele *lucrării*, cât și relațiile dintre *lucrare* și alte entități (e.g. relația cu o persoană sau colectivitate responsabilă pentru acea lucrare). Secțiunea atributelor și cea a relațiilor din fiecare tabel sunt complementare și trebuie interpretate în relație reciprocă pentru a lua în considerare totalitatea informațiilor care sunt importante pentru a ușura o anumită operație efectuată de utilizator.

De asemenea, secțiunea relațiilor din fiecare tabel permite indicarea importanței relațiilor în asistarea utilizatorului atunci când pune în relație o entitate cu alta sau când „navighează” în universul entităților reprezentate într-un fișier sau o bază de date bibliografice. Într-un anumit sens, „a pune în relație” ar putea fi definită ca o a cincea operație efectuată de către utilizator. Modul în care sunt dispuse simbolurile în matricea secțiunii relațiilor indică atât importanța unei anumite relații pentru fiecare din cele patru operații efectuate de către utilizator (când simbolurile sunt citite vertical în fiecare coloană), cât și importanța unei relații în asistarea utilizatorului pentru a pune în relație o entitate cu alta sau în „a naviga” într-o bază de date (când simbolurile sunt citite orizontal pe fiecare rând).

Evaluarea importanței fiecărui atribut sau relație pentru o anumită operație efectuată de către utilizator reflectată în tabele s-a bazat, în mare parte, pe cunoștințele și experiența membrilor Grupului de lucru și a consultanților, la care s-au adăugat dovezile expuse în literatura biblioteconomică culese prin cercetarea empirică, ca și prin evaluarea făcută de către mai mulți experți din afara Grupului de lucru.

Criteriile utilizate de Grupul de lucru în determinarea gradelor de relevanță pentru fiecare atribut și relație au variat într-o anumită măsură în funcție de natura operațiilor efectuate de către utilizator. Principalele criterii aplicate fiecărei operații efectuate de către utilizator sunt enumerate mai jos.

6.2.1 A găsi o entitate

Pentru operațiile a găsi o lucrare, a găsi o expresie, a găsi o manifestare și a găsi un exemplar valoarea cea mai mare a fost acordată atributelor și relațiilor care îndeplinesc unul sau mai multe dintre criteriile următoare:

1. prin definiție, atributul servește la identificarea entității (e.g. identificatorul *manifestării*, identificatorul *exemplarului*);
2. de regulă atributul sau relația sunt utilizați ca termen primar de căutare pentru localizarea entității (e.g. titlul *manifestării*, relația dintre *lucrare* și *persoana* sau *colectivitatea* care are responsabilitatea principală asupra *lucrării*).

O valoare medie a fost acordată atributelor și relațiilor care corespund uneia sau mai multora dintre următoarele categorii:

1. atributul sau relația servesc pentru a furniza un mijloc folositor de subdivizare a unei liste de entități de lungime previzibilă, care corespunde termenului primar de căutare a utilizatorului (e.g. mediul de interpretare a lucrărilor muzicale cu titluri nondistinctive);
2. atributul sau relația sunt, de obicei, utilizați ca termen secundar de interogare, pentru a califica o căutare după un termen primar care returnează un set voluminos de rezultate (e.g. limba expresiei);

3. atributul sau relația vor servi la orientarea utilizatorului de la o entitate găsită către o altă entitate cu care aceasta este strâns asociată (e.g. relația dintre un supliment și lucrarea căreia acesta îi e asociat).

O valoare mică a fost acordată atributelor și relațiilor care, în anumite circumstanțe limitate, ar putea fi utilizate pentru a subdiviza și mai mult o listă sau a califica o căutare.

6.2.2 A identifica o entitate

Pentru operațiile a identifica o lucrare, a identifica o expresie, a identifica o manifestare și a identifica un exemplar, valoarea cea mai mare a fost acordată atributelor și relațiilor care îndeplinesc unul sau mai multe dintre criteriile următoare:

1. prin definiție, atributul servește la identificarea entității (e.g. identificatorul *manifestării*, identificatorul *exemplarului*);
2. atributul sau relația constituie o parte a unui set minimal de atribute și relații care, în majoritatea cazurilor, vor servi, în absența unui identificator unic, la diferențierea entităților care au câteva caracteristici comune (e.g. în majoritatea cazurilor, setul minimal de atribute suficient pentru a diferenția o *manifestare* de alta cuprinde: titlul, mențiunea de responsabilitate, designarea ediției/numărului, editorul/difuzorul, data publicării/difuzării, mențiunea de serie și forma suportului).

O valoare medie a fost acordată atributelor și relațiilor care corespund uneia sau alteia din următoarele categorii:

1. în anumite circumstanțe, atributul sau relația servește adesea la diferențierea entităților pentru care setul minimal de atribute și relații este, în mod normal, insuficient pentru a identifica o entitate (e.g. în anumite circumstanțe, mărimea sau mediul fizic al suportului pot servi la semnalarea diferențelor dintre două *manifestări* care au același titlu, mențiune de responsabilitate, designarea ediției/numărului etc.);
2. în mod specific, atributul este asociat subtipului unei entități (e.g. cărți tipărite manual, înregistrări sonore etc.) și, pentru acea subcategorie, atributul va servi, adesea, la diferențierea entităților identice (e.g. polaritatea pentru microformate, formatul de prezentare pentru proiecțiile vizuale etc.).

O valoare mică a fost acordată atributelor și relațiilor care, în anumite circumstanțe limitate, ar putea fi utilizate pentru a diferenția entitățile cu caracteristici identice.

6.2.3 A selecta o entitate

Pentru operațiile a selecta o lucrare, a selecta o expresie, a selecta o manifestare și a selecta un exemplar valoarea cea mai mare a fost acordată atributelor și relațiilor care îndeplinesc unul sau altul dintre criteriile următoare:

1. în cele mai multe cazuri, atributul sau relația servește ca indicator semnificativ al conținutului intelectual și artistic (e.g. subiectul *lucrării*, limba *expresiei* etc.);
2. în mod normal, atributul este cel care semnalează o cerință tehnică specifică pentru vizionare, ascultare, operare etc. (e.g. cerințele tehnice pentru resurse electronice etc.) sau alte condiții privind restricționarea accesului și a utilizării.

O valoare medie a fost acordată atributelor și relațiilor care corespund uneia sau alteia din următoarele categorii:

1. atributul sau relația sunt un indicator semnificativ al conținutului intelectual sau artistic numai în cazuri limitate (e.g. publicul-țintă pentru o *lucrare*);
2. în anumite circumstanțe, atributul sau relația sunt cel/cea care poate semnală o cerință tehnică specifică pentru vizionare, ascultare, operare etc. (e.g. dimensiunile suportului).

O valoare mică a fost acordată atributelor și relațiilor care sunt doar marginal indicatori semnificativi ai conținutului intelectual sau artistic, ori semnale ale cerințelor tehnice specifice.

6.2.4 A obține o entitate

Pentru operațiile a obține o manifestare și a obține un exemplar valoarea cea mai mare a fost acordată atributelor și relațiilor care îndeplinesc unul sau mai multe dintre criteriile următoare:

1. prin definiție, atributul servește la identificarea entității (e.g. identificatorul *manifestării*, identificatorul *exemplarului*);
2. atributul sau relația constituie o parte a unui set minimal de atribute și relații care, în majoritatea cazurilor, vor servi, în absența unui identificator unic, la diferențierea entităților care au câteva caracteristici comune (e.g. în majoritatea cazurilor, setul minimal de atribute suficient pentru a diferenția o *manifestare* de alta cuprinde: titlul, mențiunea de responsabilitate, desemnarea ediției/numărului, editorul/difuzorul, data publicării/difuzării, mențiunea de serie și forma suportului);
3. în majoritatea cazurilor, atributul sau relația este semnificativă pentru localizarea sursei de unde poate fi obținută entitatea (e.g. locul publicării/difuzării, adresa de acces la resursele electronice la distanță etc.);
4. atributul sau relația sunt un indicator semnificativ pentru restricțiile privind accesul la entitate (e.g. restricții de acces la *manifestare*, restricții de acces la *exemplar*).

O valoare medie a fost acordată atributelor și relațiilor care corespund uneia sau alteia dintre următoarele categorii:

1. în anumite circumstanțe, atributul sau relația servesc adesea la diferențierea entităților pentru care setul minimal de atribute și relații este, în mod normal, insuficient pentru a identifica o entitate (e.g. în anumite circumstanțe, mărimea sau mediul fizic al suportului pot servi la semnalarea diferențelor dintre două *manifestări* care au același titlu, mențiune de responsabilitate, designarea ediției/numărului etc.);
2. în mod specific, atributul este asociat subtipului unei entități (e.g. cărți tipărite manual, înregistrări sonore etc.), iar pentru acea subcategorie atributul va servi, adesea, la diferențierea entităților identice (e.g. polaritatea pentru microformate, formatul de prezentare pentru proiecțiile vizuale etc.).

O valoare mică a fost acordată atributelor și relațiilor care, în anumite circumstanțe limitate, ar putea fi utilizate pentru a diferenția entitățile cu caracteristici identice. De

asemenea, o valoare mică a fost acordată atributelor și relațiilor care pot fi semnificative pentru localizarea sursei de unde entitatea poate fi obținută, dar numai dacă datele sunt ținute la zi (e.g. sursa pentru achiziție/autorizare a accesului).

De notat că operația a obține nu se aplică la *lucrări* și *expresii*.

E de asemenea de notat că relațiile structurale care leagă *lucrarea de expresie* („realizat prin”), *expresia de manifestare* („încorporată în”) și *manifestarea de exemplar* („exemplificat de”) sunt presupuse ca fiind întotdeauna reflectate într-o înregistrare bibliografică, și nu sunt prezentate în tabele.

Tabel 6.1 Atributele și relațiile lucrărilor

	A găsi				A identifica				A selecta				A obține			
	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar
Atributele lucrării																
Titlul lucrării	■				■				■							
Forma lucrării	□				□				■							
Data lucrării	○				○				○							
Alte caracteristice distinctive ale lucrării	○				○				○							
Sfârșitul estimat	□				■				□							
Publicul țintă	○				○				□							
Contextul lucrării									○							
Suportul interpretării lucrării (lucrare muzicală) [1]	□				□				□							
Desemnarea numerică (lucrare muzicală) [1]	○				□											
Cheia (lucrare muzicală) [1]	○				□											
Coordonatele (lucrare cartografică)	□				■				■							
Echinoxul (lucrare cartografică)	□				□				□							

[1] Suportul interpretării, desemnarea numerică și cheia au o valoare mai mare pentru identificarea lucrărilor muzicale cu titluri ne semnificative, indicând numai forma muzicală (e.g. simfonie, concert etc.).

■ = valoare mare

□ = valoare medie

○ = valoare mică

Tabel 6.1 Atributele și relațiile lucrărilor (continuare)

	A găsi				A identifica				A selecta				A obține			
	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar
Relațiile dintre o lucrare																
și alte lucrări																
Succesor referențial	☐				☐				☒							
Supliment referențial	☐				☐				☒							
Complement referențial	☐				☐				☒							
Succesor autonom	☐				☐				☐							
Supliment autonom	☐				☐				☐							
Complement autonom	☐				☐				☐							
Sumarizare					☐				☐							
Adaptare					☐				☐							
Transformare					☐				☐							
Imitație					☐				☐							
Componentă dependentă	☒				☒				☐							
Componentă independentă	☒				☐				☐							
Aspect intelectual integral									☐							
și persoane/colectivități responsabili	☒				☒				☒							
și entități tratate ca subiect	☒								☒							

■ = valoare mare

□ = valoare medie

○ = valoare mică

Tabel 6.2 Atributele și relațiile expresiilor

	A găsi				A identifica				A selecta				A obține			
	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar
Atributele unei expresii																
Titlul expresiei		☐				☐				☐						
Forma expresiei						☒				☒						
Data expresiei						☐				☐						
Limba [1]		☐				☒				☒						
Alte caracteristici distinctive ale expresiei		☐				☒				☒						
Extensibilitatea						☐										
Revizuiabilitatea						☐				☐						
Caracterizarea cantitativă a expresiei [2]						☐				☐						
Sumarizarea conținutului						☐				☐						
Contextul										☐						
Receptarea critică										☐						
Restricții de utilizare										☒						

[1] Limba expresiei are valoare numai când conținutul lingvistic al expresiei este semnificativ.

[2] Caracterizarea cantitativă a expresiei poate avea o valoare mai mare pentru materialele audio-vizuale (e.g. când este exprimată ca durată).

■ = valoare mare

□ = valoare medie

○ = valoare mică

Tabel 6.2 Atributele și relațiile expresiilor (continuare)

	A găsi				A identifica				A selecta				A obține			
	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar
Relațiile dintre o expresie																
și alte expresii/lucrări																
Rezumare						○				□						
Revizuire		□				○				■						
Aranjament (muzică)		□				○				■						
Traducere		□				○				■						
Succesor referențial		□				□				■						
Supliment referențial		□				□				■						
Complement referențial		□				□				■						
Succesor autonom		□				□				□						
Supliment autonom		□				□				□						
Complement autonom		□				□				□						
Sumarizare						○				○						
Adaptare						○				○						
Transformare						○				○						
Imitație						○				○						
Componentă dependentă		■				■				□						
Componentă independentă		■				□				□						
Aspect integral										□						
și persoane/colectivități responsabile		■				■				■						

■ = valoare mare

□ = valoare medie

○ = valoare mică

Tabel 6.3 Atributele și relațiile manifestărilor

	A găsi				A identifica				A selecta				A obține			
	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar
Atributele unei manifestări																
Titlul manifestării	■	■	■		■	■	■		□	□	□				■	
Mențiunea de responsabilitate	□	□	□		□	■	■		□	■	■				■	
Desemnarea ediției/numărului						■	■			■	■				■	
Locul publicării/distribuției							○		○	○	○				■	
Editura/distribuitorul			○			□	■			○	□				■	
Data publicării/distribuției	□	□	○		□	□	■		□	□	■				■	
Fabricantul/producătorul [1]			○				○				○					
Mențiunea de colecție			□				■				□				■	
Firma suportului manifestării			□				■				■				■	
Caracterizarea cantitativă a manifestării [2]							□			□	□					
Suportul fizic [3]							□				○					
Modul de captare							○				□					
Dimensiunile suportului [4]							○				□				□	
Identificatorul manifestării			■			□	■								■	
Sursa de achiziție/autorizație de acces [5]											○				○	
Termeni de accesibilitate											○				○	
Restricții de acces la manifestare											□				■	

[1] Fabricantul poate avea o valoare mai mare pentru cărțile tipărite timpurii, producția limitată de materiale grafice, mulaje etc.

[2] Caracterizarea cantitativă poate avea o valoare mai mare în cazurile în care ea poate semnala diferențe între o manifestare și alta.

[3] Suportul fizic poate avea o valoare mai mare atunci când este posibil ca el să fie important pentru utilizatori (e.g. film bazat pe nitrat).

[4] Dimensiunile suportului poate avea o valoare mai mare atunci când dimensiunile sunt semnificative pentru echipamentul de ascultare etc.

[5] Sursa de achiziție/autorizație de acces poate avea o valoare mai mare dacă manifestarea este greu de obținut pe căi comerciale normale.

■ = valoare mare

□ = valoare medie

○ = valoare mică

Tabel 6.3 Atributele și relațiile manifestărilor (continuare)

	A găsi				A identifica				A selecta				A obține			
	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar
Atributele unei manifestări (continuare)																
Caracterul de literă (carte tipărită) [1]							○				○					
Corpul de literă (carte tipărită) [1]							○				○					
Formatul tipografic (carte tipărită manual)							■								■	
Colațiunea (carte tipărită manual)							■								■	
Statutul publicației (serial)																
Numerotarea (serial)	☐	☐	☐		■	■	■								■	
Viteza de redare (înregistrare sonoră) [2]											○					
Lărgimea șanțurilor (înregistrare sonoră)											○					
Tipul de tăietură (înregistrare sonoră)											○					
Configurația benzii (înregistrare sonoră)											○					
Tipul de sunet (înregistrare sonoră)											○					
Caracteristici speciale de redare (înregistrare sonoră)											○					
Culoarea (imagine)							☐				☐					
Rata reducerii (microformat sau proiecție vizuală)							☐				■				☐	
Polaritatea (microformat sau proiecție vizuală)							☐				☐				☐	
Generația (microformat sau proiecție vizuală)							☐				☐				☐	
Formatul de prezentare (proiecție video)							☐				■				☐	
Cerințele sistemului (resursă electronică)							☐				■				☐	
Caracteristicile fișierului (resursă electronică)							☐				○				☐	
Modul de acces (resursă electronică cu acces la distanță)											☐				■	
Adresa de acces (resursă electronică cu acces la distanță)															■	

[1] Caracterul și corpul de literă pot avea o valoare mai mare pentru diferențierea cărților vechi și, de asemenea, pentru a ajuta utilizatorii la alegerea documentelor pentru persoanele cu deficiențe vizuale.

[2] Viteza de rotație poate avea o valoare mai mare pentru înregistrările mai vechi, care necesită un echipament special de redare.

Tabel 6.3 Atributele și relațiile manifestărilor (continuare)

	A găsi				A identifica				A selecta				A obține			
	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar
Relațiile dintre o manifestare																
și alte manifestări																
Reproducere			□				□				□				□	
Versiune alternativă			○				○				○				○	
Parte componentă							○				○					
Parte integrală											○					
și exemplare																
Reproducere			□				□				○					
și persoane/colectivități responsabile pentru producere/diseminare			□													

■ = valoare mare

□ = valoare medie

○ = valoare mică

Tabel 6.4 Atributele și relațiile exemplarelor

	A găsi				A identifica				A selecta				A obține			
	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar	Lucrare	Expresie	Manifestare	Exemplar
Atributele unui exemplar																
Identificatorul exemplarului				■				■								■
Amprenta							□	□								
Proveniența exemplarului								□								
Însemnări								□				○				
Istoricul expunerii								○								
Starea												□				
Istoricul tratamentului												□				
Tratamentul prevăzut												□				
Restricții de acces la exemplar												□				■
Relațiile dintre un exemplar și alte exemplare																
Reconfigurare								□				□				□
Reproducere								□				□				□
Componentă fizică a exemplarului																
Parte integrală																
și persoane/colectivități responsabile pentru proprietate/deținere				○												

■ = valoare mare

□ = valoare medie

○ = valoare mică

7. CERINȚE MINIMALE PENTRU ÎNREGISTRĂRILE BIBLIOGRAFICE NAȚIONALE

7.1 Nivelul minimal al funcționalității

Corelația atributelor și relațiilor cu operațiile efectuate de utilizatori, prezentată în capitolul 6, constituie cadrul de referință al recomandărilor grupului de lucru privitoare la datele de bază care trebuie incluse în înregistrările create de agențiile bibliografice naționale.

Printre diversele operații și sub-operații identificate în Tabelele 6.1 – 6.4, grupul de lucru recomandă ca — la nivel minimal — înregistrarea bibliografică națională ar trebui să-i faciliteze utilizatorului cel puțin următoarele:

- Să găsească toate *manifestările* care încorporează:
 - *lucrările* pentru care o *persoană* sau *colectivitate* dată este responsabilă;
 - diferitele *expresii* ale unei *lucrări* date;
 - *lucrări* care tratează un subiect dat;
 - *lucrări* publicate într-o colecție dată.
- Să găsească o anumită *manifestare*:
 - când se cunoaște/cunosc numele *persoanei/persoanelor* și/sau *colectivității/colectivităților* responsabilă/responsabile pentru *lucrarea/lucrările* încorporată/încorporate într-o *manifestare*;
 - când se cunoaște titlul *manifestării*;
 - când se cunoaște identificatorul *manifestării*.
- Să identifice o *lucrare*
- Să identifice o *expresie* a unei *lucrări*
- Să identifice o *manifestare*
- Să selecteze o *lucrare*
- Să selecteze o *expresie*
- Să selecteze o *manifestare*
- Să obțină o *manifestare*

Trebuie menționat că, întrucât recomandările formulate în acest capitol se aplică înregistrărilor destinate a fi incluse într-o bibliografie națională și aceste înregistrări nu reflectă — în mod normal — date referitoare la *exemplar*, nu se tratează aici operațiile efectuate de utilizator referitoare la *exemplar*.

7.2 Cerințe minimale privind datele bibliografice

Tabelele 7.1-7.9 specifică cerințele minimale de date pentru o înregistrare bibliografică națională de nivel minimal. În coloana din stânga a fiecărui tabel figurează operațiile de bază efectuate de utilizatori — așa cum sunt identificate în

secțiunea 7.1 — și pentru care înregistrarea bibliografică trebuie să fie de folos. Coloana din mijloc specifică în dreptul fiecărei operații de bază atributele logice și relațiile identificate în tabelele 6.1-6.4 ca având un „grad mare de relevanță”, pentru acea operație. Coloana din dreapta specifică în dreptul fiecărui atribut logic sau relație, elementele de date pe care grupul de lucru le recomandă ca cerință informațională minimală. Termenii utilizați pentru a identifica elementele de date individuale corespund celor folosiți în *Descrierile Bibliografice Internaționale Standardizate (International Standard Bibliographic Descriptions) – ISBD-uri* și în *Ghidul pentru Înregistrări de Autoritate și de Referință (Guidelines for Authority and Reference Entries) – GARE*. În cazul în care cerințele informaționale sunt definite în termeni mult mai restrictivi decât elementele de date corespunzătoare din ISBD sau GARE, denumirea acelu element de date este însoțită de un calificativ care precizează tipul de date ce trebuie să figureze în înregistrare.

Elementul/elementele de date asociat(e) fiecărui atribut logic este/sunt acela/acelea în care informația referitoare la acel atribut ar fi în mod obișnuit reprezentată într-o înregistrare bibliografică. În unele cazuri, aceeași informație poate fi înregistrată în mai multe locuri dintr-o înregistrare (e.g. limba *expresiei* poate fi înregistrată atât într-o notă, cât și ca o adăugire la titlul uniform). În aceste cazuri ambele elemente de date au fost listate în dreptul atributului logic, dar cerințele de bază pot fi considerate ca îndeplinite, dacă unul sau altul dintre elementele de date este inclus în înregistrare.

Elementul de date „alte informații la titlu” a fost omis din coloana din dreapta a tabelor. Deoarece acest element de date este definit pe larg de ISBD-uri în termenii proximității sale de titlul *manifestării* și pentru că poate desemna un spectru larg de informații de tipuri diverse, el poate fi asociat cu mai multe atribute logice diferite (e.g. forma *lucrării*, publicul vizat, mediu de realizare, limba *expresiei* etc.). Astfel, s-a decis ca acest element de date să nu fie inclus în tabele. Totuși, se va reține că informația referitoare la un atribut logic — identificată ca o informație care trebuie reflectată într-o înregistrare de nivel minimal — poate fi înregistrată, dacă e cazul, ca „alte informații la titlu”, chiar dacă elementul de date asociat atributului logic poate fi identificat, în mod diferit, în coloana din dreapta a tabelor (e.g. ca o notă).

De asemenea, trebuie notat că în tabelele care urmează se presupune întotdeauna că relațiile structurale care stabilesc o legătură între *lucrare* și *expresie* și între *expresie* și *manifestare* figurează în înregistrare (adică, se presupune întotdeauna că datele care aparțin unei *expresii* sunt legate de datele care aparțin *lucrării* realizate de *expresie* și că datele care aparțin unei *manifestări* sunt legate întotdeauna de datele care aparțin *expresiei* materializate în *manifestare*). Astfel, când o relație între o *lucrare* sau o *expresie* și *persoana* sau *colectivitatea* responsabilă pentru conținutul acestei entități este identificată ca o cerință, se presupune că această relație se extinde la *manifestarea* care materializează *expresia*, în virtutea relațiilor structurale care există între *lucrare* și *expresie* și între *expresie* și *manifestare*. Similar, când o relație între o *lucrare* și subiectul său este identificată ca o cerință, se presupune că relația se extinde la *expresie* și la *manifestare*, în virtutea relațiilor structurale care există între *lucrare* și *expresie* și între *expresie* și *manifestare*. Deci, relațiile structurale între *lucrare*, *expresie* și *manifestare* sunt implicite și nu sunt menționate explicit ca cerințe.

În fine, trebuie menționat că elementele de date identificate în tabelele 7.1 și 7.2 ca facilitând utilizatorului să găsească o entitate se limitează la cele care, în mod normal, vor fi utilizate într-un mediu neinformatic ca instrumente de ordonare și/sau ca intrări în index. Totuși, aceasta nu implică *a priori* că alte elemente de date, identificate ca cerințe pentru operațiile *identificare*, *selectare* și *obținere*, să nu poată, de asemenea, să servească la efectuarea operației de a *găsi* și în mediu

informatizat. Virtualmente, oricare element de date inclus în înregistrare este susceptibil de a facilita utilizatorului găsirea unei entități, dacă înregistrarea este accesată într-un mediu informatizat, cu condiția ca acest element de date să fie indexat.

Tabelul 7.1 Găsirea *Manifestărilor*

Să permită utilizatorului	Înregistrarea bibliografică națională de nivel minimal ar trebui să reflecte atributele și relațiile logice	și ar trebui să includă aceste elemente specifice de date
<p>7.1 să găsească toate <i>manifestările</i> care reprezintă:</p> <p>7.1.1 <i>lucrările</i> pentru care o anumită persoană sau colectivitate este responsabilă</p> <p>7.1.2 diferitele <i>expresii</i> ale unei lucrări date</p> <p>7.1.3 <i>lucrările</i> referitoare la un subiect dat</p> <p>7.1.4 <i>lucrările</i> apărute într-o serie/colecție</p>	<ul style="list-style-type: none"> • relația/relațiile dintre <i>persoana/persoanele</i> sau <i>colectivitatea/colectivitățile</i> responsabile și <i>lucrarea/lucrările</i> încorporată/încorporate într-o <i>manifestare</i> • relația/relațiile dintre <i>lucrare</i> și <i>expresia/expresiile</i> încorporată/încorporate într-o <i>manifestare</i> • relația/relațiile dintre <i>conceptul/conceptele</i> etc. care reprezintă subiectul și <i>lucrarea/lucrările</i> încorporată/încorporate într-o <i>manifestare</i> • relația dintre serie/colecție și <i>lucrare</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • vedeta/vedetele de nume a(le) <i>persoanei/ persoanelor</i> și/sau a(le) <i>colectivității/colectivităților</i> care are/au responsabilitatea principală pentru <i>lucrare/lucrări</i> • vedeta/vedetele pentru titlul/titlurile <i>lucrării/lucrărilor</i> • vedeta/vedetele de subiect și/sau indicele/indicii de clasificare pentru subiectul/subiectele principal(e) al(e) <i>lucrării/lucrărilor</i> • vedeta pentru serie/colecție • numărul în cadrul seriei/colecției

Tabelul 7.2 Găsirea unei anumite *Manifestări*

Să permită utilizatorului	Înregistrarea bibliografică națională de nivel minimal ar trebui să reflecte atributele și relațiile logice	și ar trebui să includă aceste elemente specifice de date
<p>7.2 să găsească o anumită <i>manifestare</i>:</p> <p>7.2.1 când se cunoaște/cunosc numele <i>persoanei/persoanelor</i> și/sau <i>colectivității/colectivităților</i> responsabilă/responsabile pentru <i>lucrarea/lucrările</i> încorporată/încorporate în</p>	<ul style="list-style-type: none"> • relația/relațiile dintre <i>persoana/persoanele</i> și/sau <i>colectivitatea/colectivitățile</i> responsabile și <i>lucrarea/lucrările</i> încorporată/încorporate în <i>manifestare</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • vedeta/vedetele de nume a(le) <i>persoanei/ persoanelor</i> și/sau a(le) <i>colectivității/colectivităților</i> care are/au responsabilitatea principală pentru <i>lucrare/lucrări</i>

<i>manifestare</i>		
7.2.2 când se cunoaște titlul <i>manifestării</i>	<ul style="list-style-type: none"> • titlul <i>manifestării</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • titlul propriu-zis (incluzând numărul/titlul părții) • titlul/titlurile paralele(e)¹
7.2.3 când se cunoaște identificatorul <i>manifestării</i>	<ul style="list-style-type: none"> • identificatorul <i>manifestării</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • numărul standard (sau substitutul său)

Note:

1. Titlurile paralele ar trebui incluse în înregistrarea minimală doar dacă agenția bibliografică națională le consideră importante pentru utilizatori.

Tabelul 7.3 Identificarea unei *Lucrări*

Să permită utilizatorului	Înregistrarea bibliografică națională de nivel minimal ar trebui să reflecte atributele și relațiile logice	și ar trebui să includă aceste elemente specifice de date
7.3 să identifice o <i>lucrare</i> :	<ul style="list-style-type: none"> • titlul <i>lucrării</i> • relația/relațiile dintre <i>persoana/persoanele și/sau colectivitatea/colectivitățile responsabile și lucrare</i> • terminarea previzionată a <i>lucrării</i> • suportul interpretării (lucrare muzicală)¹ • desemnarea numerică (lucrare muzicală)¹ • cheia (lucrare muzicală)¹ • coordonate (lucrare cartografică) • relația dintre <i>lucrare și lucrarea-părinte</i>² 	<ul style="list-style-type: none"> • vedeta de titlu a <i>lucrării</i> • vedeta/vedetele de nume a(le) <i>persoanei/ persoanelor și/sau a(le) colectivității/colectivităților care are/au responsabilitatea principală pentru lucrare</i> • mențiuni de periodicitate/frecvență, numerotare [etc.] • adăugire la titlul uniform – suportul interpretării (muzică) • adăugire la titlul uniform – desemnare numerică (muzică) • adăugire la titlul uniform – cheia (muzică) • mențiunea de date matematice – coordonate • notă privind ... istoricul bibliografic – <i>lucrarea-părinte</i>

Note:

1. Suportul interpretării, desemnarea numerică și cheia sunt considerate cerințe minimale doar pentru lucrările muzicale fără titluri distinctive, care indică doar forma muzicală (e.g. simfonie, concert).

2. Relația dintre lucrare și lucrarea-părinte este considerată cerință minimală doar în cazurile în care lucrarea este o componentă dependentă de lucrarea-părinte.

Tabelul 7.4 Identificarea unei *Expresii*

Să permită utilizatorului	Înregistrarea bibliografică națională de nivel minimal ar trebui să reflecte atributele și relațiile logice	și ar trebui să includă aceste elemente specifice de date
7.4 să identifice o <i>expresie</i> a unei <i>lucrări</i> :	<ul style="list-style-type: none"> • relația/relațiile dintre <i>persoana/persoanele și/sau colectivitatea/colectivitățile responsabile și expresie</i> • forma <i>expresiei</i> • limba <i>expresiei</i>² • altă caracteristică distinctivă • caracterizarea cantitativă a <i>expresiei</i>³ • periodicitatea prevăzută a apariției (serial) • tipul partiturii (notație muzicală) • suportul interpretării <i>expresiei</i> (notație muzicală) 	<ul style="list-style-type: none"> • vedeta/vedetele de nume a(le) <i>persoanei/ persoanelor și/sau a(le) colectivității/colectivităților</i> care are/au responsabilitatea principală pentru <i>expresie</i> • notă privind forma <i>expresiei</i>¹ • adăugire la titlul uniform – limba • notă privind limba • adăugire la titlul uniform – altă caracteristică distinctivă • notă privind altă caracteristică distinctivă • caracterizarea cantitativă – timpul/durata interpretării • mențiunea de periodicitate • mențiunea de prezentare muzicală – tipul partiturii • adăugire la titlul uniform – mențiunea de aranjament muzical • notă privind suportul interpretării

Note:

1. Nota privind forma expresiei este considerată cerință minimală doar dacă forma expresiei nu poate fi dedusă din alte date din înregistrare.

2. Limba expresiei este considerată cerință minimală doar în cazul în care conținutul lingvistic este semnificativ.

3. Caracterizarea cantitativă a expresiei este considerată cerință minimală doar pentru materiale audio-vizuale.

Tabelul 7.5 Identificarea unei *Manifestări*

Să permită utilizatorului	Înregistrarea bibliografică națională de nivel minimal ar trebui să reflecte atributele și relațiile logice	și ar trebui să includă aceste elemente specifice de date
7.5 să identifice o <i>manifestare</i>	<ul style="list-style-type: none"> • titlul <i>manifestării</i> • mențiunea de responsabilitate 	<ul style="list-style-type: none"> • titlul propriu-zis (incluzând numărul și titlul părții) • mențiunea/mențiunile de

	<ul style="list-style-type: none"> • desemnarea ediției/numărului • editură/difuzor • data publicării/difuzării • mențiunea de serie/colecție • tipul suportului • caracterizarea cantitativă a suportului³ • identificatorul <i>manifestării</i> • numerotarea filelor (carte veche) • colațiune (carte veche) • numerotare (serial) 	<p>responsabilitate care identifică <i>persoana/ persoanele și/sau grupul/ grupurile</i> care au responsabilitatea principală pentru conținut</p> <ul style="list-style-type: none"> • prima mențiune de responsabilitate de ediție • prima mențiune de responsabilitate referitoare la mențiunea suplimentară de ediție • mențiunea de ediție • mențiunea suplimentară de ediție • numele editurii, al difuzorului etc. • data publicării/difuzării etc. • titlul propriu-zis al seriei/colecției • titlul/titlurile paralel(e) al(e) seriei/colecției¹ • prima mențiune de responsabilitate de serie/colecție² • numerotarea în cadrul seriei/colecției • desemnarea materialului specific • caracterizarea cantitativă • numărul standard (sau substitutul său) • notă privind descrierea fizică – numerotarea filelor • notă privind descrierea fizică – colațiunea • numerotare
--	--	--

Note:

1. Titlurile paralele ale seriei/colecției ar trebui incluse în înregistrarea minimală doar dacă agenția bibliografică națională le consideră importante pentru utilizatori
2. Mențiunea de responsabilitate de serie/colecție este considerată cerință minimală doar în cazurile în care titlul seriei/colecției este insuficient pentru identificarea seriei/colecției
3. Caracterizarea cantitativă a suportului este considerată cerință minimală doar în cazurile în care aceasta poate semnala diferențele dintre o manifestare și alta (e.g. numărul de pagini).

Tabelul 7.6 Selectarea unei *Lucrări*

Să permită utilizatorului	Înregistrarea bibliografică națională de nivel minimal ar trebui să reflecte atributele și relațiile logice	și ar trebui să includă aceste elemente specifice de date
7.6 să selecteze o <i>lucrare</i>	<ul style="list-style-type: none"> • titlul <i>lucrării</i> • relația/relațiile dintre <i>persoana/persoanele și/sau colectivitatea/colectivitățile responsabil(e) și lucrare</i> • relația/relațiile dintre <i>conceptul/conceptele etc. care reprezintă subiectul și lucrarea/lucrările încorporată/încorporate în manifestare</i> • forma <i>lucrării</i> • coordonate (lucrare cartografică) • relația dintre <i>lucrare și lucrarea precedentă și/sau succesoare</i>¹ • relația dintre <i>lucrare și lucrarea al cărui supliment este</i>¹ • relația dintre <i>lucrare și lucrarea a cărei completare este</i>¹ 	<ul style="list-style-type: none"> • vedeta de titlu pentru <i>lucrare</i> • vedeta/vedetele de nume pentru <i>persoană/persoane și/sau pentru colectivitate/colectivități care are/au responsabilitatea principală pentru lucrării</i> • vedeta/vedetele de subiect și/sau indicele/indicii de clasificare pentru subiectul/subiectele principal(e) al(e) <i>lucrării/lucrărilor</i> • notă privind forma <i>lucrării</i> • mențiunea de date matematice - coordonate • notă privind ... istoricul bibliografic – <i>lucrarea precedentă/succesoare</i> • notă privind istoricul bibliografic – supliment • notă privind ... istoricul bibliografic – <i>lucrarea completare</i>

Notă:

1. Relația dintre *lucrare și lucrarea precedentă, succesoare, supliment sau completare* este considerată cerință minimală doar dacă relația dintre entități este referențială.

Tabelul 7.7 Selectarea unei *Expresii*

Să permită utilizatorului	Înregistrarea bibliografică națională de nivel minimal ar trebui să reflecte atributele și relațiile logice	și ar trebui să includă aceste elemente specifice de date
7.7 să selecteze o <i>expresie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • relația/relațiile dintre <i>persoana/persoanele și/sau colectivitatea/colectivitățile responsabile și expresie</i> • forma <i>expresiei</i> • limba <i>expresiei</i>² 	<ul style="list-style-type: none"> • vedeta/vedetele de nume a(le) <i>persoanei/persoanelor și/sau a(le) colectivității/colectivităților care au responsabilitatea principală pentru expresie</i> • notă privind forma <i>expresiei</i>¹ • notă privind limba

	<ul style="list-style-type: none"> • altă caracteristică distinctivă • restricții de utilizare a <i>expresiei</i> • frecvența previzionată a apariției (serial) • tipul partiturii (notație muzicală) • mediul de interpretare a <i>expresiei</i> (notație muzicală) • scara (imagine/obiect cartografic) • relația dintre <i>expresie</i> și <i>expresia</i> precedentă și/sau succesoare • relația dintre <i>expresie</i> și <i>expresie</i> al cărui supliment este³ • relația dintre <i>expresie</i> și <i>expresia</i> a cărei completare este³ • relația dintre versiunea revizuită și <i>expresia</i> pe care se bazează versiunea revizuită³ • relația dintre aranjamentul muzical și <i>expresia</i> pe care se bazează aranjamentul³ • relația dintre traducere și <i>expresia</i> pe care se bazează traducerea³ 	<ul style="list-style-type: none"> • notă privind caracteristica distinctivă a <i>expresiei</i> • notă privind restricțiile de utilizare • mențiunea de frecvență • mențiunea de prezentare muzicală – tipul partiturii • notă privind mediul de interpretare a <i>expresiei</i> • mențiunea de date matematice – scara • notă privind ... istoricul bibliografic - <i>expresia</i> precedentă/succesoare • notă privind istoricul bibliografic – supliment • notă privind istoricul bibliografic – completare • notă privind istoricul bibliografic – versiune revizuită • notă privind istoricul bibliografic – aranjament muzical • notă privind istoricul bibliografic – traducere
--	--	--

Note:

1. O notă privind forma expresiei este considerată o cerință minimală doar dacă forma expresiei nu poate fi dedusă din alte date din înregistrare.
2. Limba expresiei este considerată o cerință minimală doar în cazul în care conținutul lingvistic este semnificativ.
3. Relația dintre *expresie* și *expresia* precedentă, succesoare, supliment sau completare este considerată o cerință minimală doar dacă relația este referențială. Dacă *expresia* nu poate fi pusă în relație cu *expresia* specifică pe care o precede, succede, suplimentează sau completează, ori cu o *expresie* specifică pe care s-a bazat revizuirea, aranjamentul muzical sau traducerea, ori dacă identificarea *expresiei* specifice pe care s-a bazat nu este considerată a fi importantă, atunci, *expresia* poate fi simplu pusă în relație cu lucrarea relevantă.

Tabelul 7.8 Selectarea unei *Manifestări*

Să permită utilizatorului	Înregistrarea bibliografică națională de nivel minimal ar trebui să reflecte atributele și relațiile logice	și ar trebui să includă aceste elemente specifice de date
7.8 să selecteze o <i>manifestare</i>	<ul style="list-style-type: none"> • mențiunea de responsabilitate • desemnarea ediției/numărului • data publicării/difuzării • tipul de suport • mediul fizic¹ • dimensiunile suportului² • raportul de reducere (microformat) • format de prezentare (proiecție vizuală) • cerințe de sistem (resursă electronică) 	<ul style="list-style-type: none"> • mențiunea de responsabilitate care identifică persoana/persoanele și/sau grupul/grupurile care au responsabilitatea principală pentru conținut • mențiunea de ediție • mențiunea suplimentară de ediție • data publicării, difuzării etc. • desemnarea materialului specific • notă privind descrierea fizică – mediu • dimensiuni • notă privind descrierea fizică – raport de reducere • notă privind descrierea fizică – format de prezentare • notă privind cerințele de sistem

Note:

1. Mediul fizic este considerat o cerință minimală doar în cazul în care este potențial important pentru utilizatori (e.g. film bazat pe nitrați).

2. Dimensiunile suportului sunt considerate o cerință minimală doar în cazurile în care dimensiunile sunt semnificative, prin prisma echipamentului cerut pentru reproducere etc. (e.g. dischete, casete).

 Tabelul 7.9 Obținerea unei *Manifestări*

Să permită utilizatorului	Înregistrarea bibliografică națională de nivel minimal ar trebui să reflecte atributele și relațiile logice	și ar trebui să includă aceste elemente specifice de date
7.9 să obțină o <i>manifestare</i>	<ul style="list-style-type: none"> • titlul manifestării • mențiunea de responsabilitate 	<ul style="list-style-type: none"> • titlul propriu-zis • mențiunea/mențiunile de responsabilitate care identifică persoana/persoanele și/sau grupul/grupurile care au responsabilitatea principală pentru conținut

	<ul style="list-style-type: none"> • desemnarea ediției/numărului • locul de publicare/difuzare • editura/difuzorul • data publicării/difuzării • mențiunea de serie/colecție • tipul suportului • identificatorul <i>manifestării</i> • sursa de achiziție/autorizarea accesului² • restricții privind accesul la manifestare • numerotarea filelor (carte veche) • colațiune (carte veche) • frecvența previzionată (serial) • numerotare (serial) • mod de acces (resursa electronică la distanță) • adresa de acces (resursa electronică la distanță) 	<ul style="list-style-type: none"> • mențiunea de ediție • mențiunea suplimentară de ediție • locul de publicare, difuzare etc. • editura, difuzorul etc. • data publicării/difuzării etc. • titlul propriu-zis al seriei/colecției • prima mențiune de responsabilitate pentru serie/colecție¹ • numerotarea în cadrul seriei/colecției • desemnarea materialului specific • numărul standard (sau substitutul său) • notă referitoare la ... disponibilitate • notă referitoare la restricțiile de acces • notă privind descrierea fizică - numerotarea filelor • notă privind descrierea fizică - colațiune • mențiunea de frecvență • numerotare (serial) • notă privind modul de acces - mod de acces • notă privind modul de acces - adresa de acces
--	---	---

Note:

1. Mențiunea de responsabilitate referitoare la serie/colecție este considerată o cerință minimală doar în cazurile în care titlul seriei/colecției este insuficient pentru identificarea seriei/colecției.

2. Sursa de achiziție/autorizarea accesului este considerată o cerință minimală doar în cazurile în care manifestarea este susceptibilă de a nu putea fi obținută pe căile comerciale normale.

7.3 Nivelul minimal al înregistrării bibliografice naționale

Ceea ce urmează este o recapitulare a cerințelor minimale — identificate în Tabelele 7.1 – 7.9 — rearanjate în două grupe mari: elementele descriptive și elementele de

organizare. Luată împreună, aceste cerințe informaționale constituie nivelul minimal al înregistrării bibliografice naționale, recomandat de grupul de lucru.

Elementele de date care nu se aplică decât unui sub-tip a unei entități sunt marcate cu simboluri speciale (e.g. indică un element de date care se aplică doar seriilor). Sub-tipul este identificat în paranteze, după termenul care desemnează elementul de date.

Elemente descriptive

Zona titlului și a mențiunii de responsabilitate

- titlul propriu-zis (include numărul/titlul părții)
- titlul/titlurile paralel(e)¹
- mențiunea/mențiunile de responsabilitate care identifică *persoana/persoanele* și/sau grupul/ grupurile care au responsabilitatea principală pentru conținut

Zona ediției

- mențiunea de ediție
- mențiunea suplimentară de ediție

Zona materialului specific (sau tipul publicării)

- numerotarea (seriale)
- mențiunea de date matematice – coordonate (lucrare cartografică)
- mențiunea de date matematice – scara (imagine/obiect cartografic)
- mențiunea de prezentare muzicală – tipul partiturii (notație muzicală)

Zona publicării, difuzării etc.

- locul publicării, difuzării etc.
- editura, difuzorul etc.
- data publicării, difuzării etc.

Zona descrierii fizice

- desemnarea materialului specific
- caracterizarea cantitativă²
- dimensiuni³

Zona seriei/colecției

- titlul propriu-zis al seriei/colecției
- titlul/titlurile paralel(e) al(e) seriei/colecției⁴
- prima mențiune de responsabilitate pentru serie/colecție⁵

Zona notelor

- notă privind forma *expresiei*⁶
- notă privind limba⁷
- notă privind caracteristica distinctivă a *expresiei*
- mențiunea de frecvență (seriale)
- notă privind mediul de interpretare a *expresiei* (notație muzicală sau fonogramă)

- notă privind ediția și istoricul bibliografic – succesori⁸
- notă privind ediția și istoricul bibliografic – supliment⁸
- notă privind ediția și istoricul bibliografic – completare⁸
- notă privind ediția și istoricul bibliografic - revizie
- notă privind ediția și istoricul bibliografic - traducere
- notă privind ediția și istoricul bibliografic - lucrare-părinte⁹
- notă privind ediția și istoricul bibliografic - aranjament (muzică)

- notă privind descrierea fizică – mediul¹⁰
- 📖 notă privind descrierea fizică - numerotarea filelor (carte veche)
- 📖 notă privind descrierea fizică - colațiune (carte veche)
- 📄 notă privind descrierea fizică - raport de reducere (microformate)
- 🖨 notă privind descrierea fizică - format de prezentare (proiecții vizuale)
- 💻 notă privind cerințele sistemului (resurse electronice)

- notă privind legătura și disponibilitatea – sursa de achiziție/acces¹¹

- notă privind restricțiile de utilizare/acces

- 💻 notă privind modul de acces – mod de acces (resursele electronice la distanță)
- 💻 notă privind modul de acces – adresă de acces (resursele electronice la distanță)

Zona numărului standard (sau substitutul său) și a termenilor de disponibilitate

- numărul standard (sau substitutul său)

Note:

1. Titlurile paralele ar trebui incluse în înregistrarea minimală doar dacă agenția bibliografică națională le consideră importante pentru utilizatori.
2. Caracterizarea cantitativă a suportului este considerată o cerință minimală doar în cazurile în care aceasta are potențialul de a semnaliza diferențele dintre o *manifestare* și alta (e.g. numărul de pagini). Caracterizarea cantitativă a *expresiei* (timpul/durata interpretării) este considerată o cerință minimală doar pentru materialele audio-vizuale.
3. Dimensiunile suportului sunt considerate o cerință minimală doar în cazurile în care dimensiunile sunt semnificative prin prisma echipamentului cerut de reproducere etc. (e.g. dischete, casete).
4. Titlurile paralele ale seriei/colecției ar trebui incluse în înregistrarea minimală doar dacă agenția bibliografică națională le consideră importante pentru utilizatori.
5. Mențiunea de responsabilitate de serie/colecție este considerată o cerință minimală doar în cazurile în care titlul seriei/colecției este insuficient pentru identificarea seriei/colecției.
6. O notă privind forma *expresiei* este considerată o cerință minimală doar dacă forma *expresiei* nu poate fi dedusă din alte date din înregistrare.
7. O notă privind limba este considerată o cerință minimală doar în cazul în care conținutul lingvistic al *expresiei* este semnificativ.
8. Notele privind *lucrările* sau *expresiile* precedente/succesoare, suplimentele și completările sunt considerate cerințe minimale doar dacă relația dintre entități este referențială.
9. O notă privind relația dintre *lucrare* și *lucrarea-părinte* este considerată o cerință minimală doar în cazurile în care *lucrarea* este o componentă dependentă de *lucrarea-părinte*.
10. Mediul fizic este considerat o cerință minimală doar în cazurile în care acesta este potențial important pentru utilizatori (e.g. film bazat pe nitrați).
11. O notă privind sursa de achiziție/acces este considerată o cerință minimală doar în cazurile în care *manifestarea* este susceptibilă de a nu putea fi obținută pe căile comerciale normale.

Elemente de organizare

Vedete de nume

- vedetă/vedete de nume de *persoană/persoane și/sau colectivitate/colectivități* cu responsabilitate principală pentru *lucrare/lucrări*
- vedetă/vedete nume de *persoană/persoane și/sau colectivitate/colectivități* cu responsabilitate principală pentru *expresie/expresii*

Vedete de titlu

- vedetă/vedete de titlu pentru *lucrare/lucrări*
- adăugire la titlu uniform – limba¹
- adăugire la titlu uniform - altă caracteristică distinctivă
- & adăugire la titlu uniform - mediul de interpretare (muzică)²
- & adăugire la titlu uniform – desemnare numerică (muzică)²
- & adăugire la titlu uniform - chei (muzică)²
- & adăugire la titlu uniform - mențiunea de aranjament (muzică)

Vedete pentru serie/colecție

- vedeta de serie/colecție

Vedete de subiect/indici de clasificare

- vedeta/vedetele de subiect și/sau indicele/indicii de clasificare pentru subiectul/subiectele principal(e) al(e) *lucrării/lucrărilor*

Note:

1. O adăugire la titlul uniform care să indice limba este considerată o cerință minimală doar dacă este nevoie să se facă diferențierea între multiplele *expresii* ale aceleiași *lucrări*, în limbi diferite.
2. Mediul de interpretare, desemnarea numerică și cheia sunt considerate cerințe de bază doar pentru lucrările muzicale fără titluri distincte dar care indică doar forma muzicală (e.g. simfonie, concert).

7.3.1 Aplicare

Aplicarea cerințelor minimale statuate mai sus presupune respectarea următoarelor principii:

1. Un element de date specificat ca cerință pentru nivelul minimal al înregistrării trebuie inclus doar când este aplicabil entității descrise în înregistrare (e.g. dacă *manifestării* descrise în înregistrare îi lipsește mențiunea de ediție, nu va fi consemnată în înregistrare nici o mențiune de ediție).
2. Un element tehnic de date, precum coordonatele pentru o imagine sau obiect cartografic ori cerințele de sistem pentru resursa electronică, cu toate că sunt

specificate ca cerințe pentru nivelul minimal, pot fi omise dacă informația cerută nu poate fi ușor determinată printr-o examinare a entității.

3. O relație întreg/parte (e.g. relația dintre o *lucrare* și seria căreia îi aparține *lucrarea* sau relația dintre partea dependentă a *lucrării* și *lucrarea*-părinte) este cerută pentru nivelul minimal al înregistrării, doar în cazurile în care agenția bibliografică națională preferă să analizeze *lucrarea* mai amplă. Cerința minimală nu implică necesitatea analizării tuturor *lucrărilor* cu părțile lor componente.
4. Dacă elementele de date minimale sunt insuficiente pentru a diferenția o anumită entitate de altă entitate cu caracteristici similare, se vor indica, ca necesare, elemente adiționale, asociate cu entitatea, în coloana „identificare” din Tabelele 6.1-6.4.

De asemenea, se presupune că în timp ce nivelul minimal de funcționalitate recomandat va fi aplicat ca normă înregistrărilor cuprinse în bibliografia națională, acesta nu va fi, în mod necesar, o cerință absolută. Este recunoscut faptul că agențiile bibliografice naționale pot prefera ca să includă în bibliografia națională anumite categorii de materiale pe care ele le tratează numai ca materiale „listate” [listed materials] și că pentru acele categorii de materiale pot stabili un nivel minimal de funcționalitate și cerințe minimale de date care nu sunt în conformitate cu cele recomandate pentru nivelul minimal al înregistrării. În aceeași ordine de idei, se recunoaște că pentru anumite categorii de materiale, agențiile bibliografice naționale pot prefera să furnizeze un nivel mai aprofundat al prelucrării decât cerințele minimale.